

UNIVERSITAT OBERTA DE CATALUNYA

Treball de Fi de Carrera d'Humanitats

Alumne: Albert Olivé Compte

Consultor: Bernat Albaigés Blasi

12 de desembre de 2011

ÍNDEX

1 INTRODUCCIÓ	4
1.1 PRESENTACIÓ DE LA PROBLEMÀTICA DE RECERCA.	4
1.2 JUSTIFICACIÓ DE LA RECERCA.	4
2 OBJECTIUS	6
3 MARC TEÒRIC	7
3.1 INTRODUCCIÓ AL MARC TEÒRIC	7
3.2 TEORIES DELS PREJUDICIS I EL RACISME A L'ESCOLA	7
3.2.1 <i>El model de l'elecció racional</i>	9
3.2.2 <i>El model funcional (o de la distància social i cultural)</i>	9
3.2.3 <i>El model de les pràctiques discursives i comunicatives</i>	9
3.3 TEORIES DE LA DIVERSITAT CULTURAL I PERSPECTIVES EDUCATIVES PER DONAR RESPOSTA A LA IMMIGRACIÓ	10
3.3.1 <i>Educació racista o segregadora</i>	10
3.3.2 <i>Educació assimilacionista</i>	11
3.3.3 <i>Educació integracionista o compensadora</i>	11
3.3.4 <i>Educació pluralista</i>	12
3.3.5 <i>Educació multicultural</i>	12
3.3.6 <i>Educació intercultural</i>	13
3.4 TEORIES DE LES DESIGUALTATS SOCIALS EN EDUCACIÓ: EL CURRÍCULUM OCULT I LA REPRODUCCIÓ CULTURAL	14
3.5 ESTUDIS SOBRE EL BAIX RENDIMENT ACADÈMIC DELS IMMIGRATS	17
3.5.1 <i>L'estudi de la Fundació Jaume Bofill sobre l'avaluació de les desigualtats educatives</i>	17
3.5.2 <i>Influència dels països d'origen i de destí en el rendiment de l'alumnat d'origen immigrant, per Jaap Dronkers</i>	17
4 HIPÒTESIS	19
5 METODOLOGIA	20
5.1 ÀMBIT D'ANÀLISI	20
5.2 TÈCNiques DE RECOLLIDA DE DADES	20
5.3 CONFIGURACIÓ DE LA MOSTRA	21
5.3.1 <i>Entrevistes</i>	21
5.3.2 <i>Qüestionaris</i>	23
6 ANÀLISI DELS RESULTATS	26
6.1 EL PERCENTATGE D'ALUMNES D'ORIGEN ESTRANGER I MAGRIBÍ A LA CIUTAT I A LES ESCOLES	26
6.2 ENTREVISTES	27
6.2.1 <i>La dinàmica actual de les aules i la influència dels nousvinguts i de les seves famílies, en especial dels magribins</i>	27
6.2.2 <i>Les relacions entre els altres companys de classe magribins i no magribins</i>	28
6.2.3 <i>El major fracàs escolar dels magribins</i>	30
6.2.4 <i>El que fan els docents per adaptar-se als alumnes d'origen estranger</i>	31
6.2.5 <i>L'escola que tenim i l'escola que volem (amb magribins o sense)</i>	32
6.2.6 <i>Els arguments suposadament xenòfobs i racistes</i>	34

6.3	QÜESTIONARIS.....	35
6.3.1	<i>Els resultats a l'ESO.....</i>	35
6.3.1.1	Les diferències segons l'origen dels alumnes	36
6.3.1.2	Les diferències d'opinió entre els nois i les noies a l'ESO.....	41
6.3.1.3	Les diferències segons el rendiment acadèmic dels alumnes.....	42
6.3.2	<i>Els resultats a Batxillerat.....</i>	45
6.3.2.1	Les diferències segons l'origen dels alumnes de Batxillerat	46
6.3.2.2	Les diferències d'opinió entre els nois i les noies a Batxillerat	51
6.3.3	<i>Els resultats en el col·lectiu de mestres i professors</i>	52
6.3.3.1	Les diferències segons l'etapa educativa en la qual treballen els docents	53
6.3.4	<i>Les diferències entre els alumnes d'ESO, els alumnes de Batxillerat i els docents.....</i>	58
7	CONCLUSIONS	64
8	BIBLIOGRAFIA RESENYADA.....	67
9	ANNEX 1: ELS MODELS D'ENTREVISTA I ELS MODELS DE QÜESTIONARI.....	69
	Model d'entrevista adreçada als professors.....	70
	Model d'entrevista adreçada als alumnes d'origen català (per part de pares i avis).....	71
	Model d'entrevista adreçada als alumnes nascuts a la resta de l'Estat espanyol (o amb els pares nascuts a la resta de l'Estat espanyol).....	71
	Model d'entrevista adreçada als alumnes nascuts fora de l'Estat espanyol no magribins (o fills de pares nascuts fora de l'Estat espanyol no magribins).....	72
	Model d'entrevista adreçada als alumnes nascuts al Magrib (o fills de pares nascuts al Magrib)	73
	Qüestionari sobre els estrangers i el col·lectiu magribí (mestres/professors/es)	74
	Qüestionari sobre els estrangers i el col·lectiu magribí (alumnes ESO)	77
	Qüestionari sobre els estrangers i el col·lectiu magribí (alumnes Batxillerat).....	79
10	ANNEX 2: L'ESCOLA QUE TENIM I L'ESCOLA QUE VOLEM.....	82
11	ANNEX 3: RECURR DE DADES DELS DIFERENTS QÜESTIONARIS.....	84
	TAULA 1: Resultats alumnes de 3r ESO els pares dels quals han nascut a Catalunya	85
	TAULA 2: Resultats alumnes de 3r ESO els pares dels quals han nascut a la resta de Estat espanyol	86
	TAULA 3: Resultats alumnes de 4t ESO els pares dels quals han nascut a Catalunya	87
	TAULA 4: Resultats alumnes de 4t ESO els pares dels quals han nascut a la resta de Estat espanyol.....	88
	TAULA 5: Resultats alumnes de 3r i 4t ESO d'origen estranger no magribí	89
	TAULA 6: Resultats alumnes de 3r i 4t ESO d'origen magribí.....	90
	TAULA 7: Mitjanes qüestionari ESO segons l'origen i curs.....	91
	TAULA 8: Mitjanes alumnes 3r i 4t ESO segons el sexe i mitjanes alumnes.....	93
	TAULA 9 : Resultats alumnes 3r i 4t ESO segons els grups acadèmics i mitjanes de cada grup.....	94
	TAULA 10: Resultats alumnes de 1r Bat els pares dels quals han nascut a Catalunya	97
	TAULA 11: Resultats alumnes de 1r Bat els pares dels quals han nascut a la resta Estat espanyol	99
	TAULA 12: Resultats alumnes de 2n Bat els pares dels quals han nascut a Catalunya	101
	TAULA 13: Resultats alumnes de 2n Bat els pares dels quals són nascuts a la resta de l'Estat espanyol....	103
	TAULA 14: Resultats alumnes de 1r i 2n Bat d'origen estranger no magribí.....	105
	TAULA 15: Resultats alumna de 2n Bat d'origen estranger magribí.....	107
	TAULA 16: Mitjanes qüestionari Batxillerat segons l'origen i curs	109
	TAULA 17: Mitjanes alumnes 1r i 2n Bat segons el sexe i mitjanes alumnes	112
	TAULA 18: Resultats docents segons el nivell educatiu i amb les mitjanes corresponents.....	114
12	ANNEX 4. ELS COMENTARIS EXPRESSATS A L'ESPAI OBERT DELS DIFERENTS QÜESTIONARIS. ...	119
12.1	3R I 4T D'ESO	119
12.2	1R I 2N DE BATXILLERAT	122

1 Introducció

1.1 Presentació de la problemàtica de recerca.

Els darrers anys, els docents hem pogut anar constatant un gran augment d'alumnes nous, sobretot magribins, xinesos i centreamericans. Els primers anys, quan arribaven en comptagotes, la "integració" d'aquests alumnes, almenys a l'escola, s'efectuava sense massa problemes i de forma natural, encara que no hi haguessin aules d'acollida ni altres suports.

Però a Catalunya i a Espanya, en realitat, podem parlar de dues onades migratòries importants els darrers anys: la primera, entre el 1980 i el 1996; i la segona entre 1996 i el 2008. «Cal assenyalar que l'immigració dels anys vuitanta va arribar en un moment històric en què el pes de les organitzacions sindicals de treballadors es feia sentir, i això afavoria unes condicions de treball dignes i regulars. En canvi, el segon període es caracteritza per una gran precarietat laboral, informalitat i temporalitat. També, a partir de 1996 es perfila un canvi de tendència de l'origen de la població immigrada; si mentre del 1980 al 1996 és majoritàriament de població del nord d'Europa o de països rics, a partir del 1996 fins al 2008 s'observa una tendència a l'augment vertiginós de la immigració provinent dels països pobres: Magrib, Àfrica subsahariana, Àsia, centre i sud d'Amèrica».¹

La segona onada migratòria és la que més ha repercutit, entre altres consideracions, a la proliferació de prejudicis i d'actituds xenòfobes i racistes a les escoles o a les conductes manifestament discriminatòries envers els companys nous, especialment quan es tracta del col·lectiu magribí. I en aquests tres o quatre darrers anys de profunda crisi econòmica, amb altíssims nivells d'atur, encara més.

1.2 Justificació de la recerca.

A les classes (i a les sales de professors), igual que al carrer, sovint sentim expressions del tipus: "A aquests *moros* se'ls dóna tot i a nosaltres res"; "primer s'ha de donar feina *als d'aquí* i, si en sobra, als que vénen de fora"; "els magribins no volen integrar-se: han d'adaptar-se o marxar!"; "molts dels *moros* van en cotxes descapotables i, a sobre, els donen ajudes"; "els marroquins no treballen o ho fan de forma il·legal, tot el dia te'ls trobes pel carrer o a *urgències*"; etc.

¹ Deusdad, Blanca (2009). *Immigrants a les escoles*. 12è Premi Batec a la Recerca i Innovació Educatives 2008. Lleida: Pagès editors. Pàg. 23.

A través dels mitjans de comunicació s'ha divulgat, fa ben poc, un estudi de l'Obra Social de La Caixa², el qual afirma que els immigrants aporten més al sistema del que se'n poden beneficiar. Però els prejudicis i les actituds racistes, sobretot quan es tracta dels magribins, estan tan ben instaurats que costa molt arribar a qüestionar determinats plantejaments. «Només ha calgut que la ventada de la crisi ens hagi mostrat les misèries de la nostra societat del benestar amb peus de fang, perquè hagi començat a sortir el pitjor de nosaltres, dirigint la nostra ira i la nostra impotència contra els nousvinguts».³

És evident que cal actuar des de tots els àmbits per combatre el racisme. I les escoles hi han de tenir un paper ben destacat. Però no tenim la pretensió d'anar tan lluny en el nostre treball d'investigació. Ens conformarem en analitzar qualitativament i quantitativament el fenomen en un espai molt determinat.

En concret, ens hem centrat en l'anàlisi de les actituds xenòfobes i racistes en un centre educatiu situat al centre d'una ciutat mitjana de Catalunya. A nivell teòric, hem revisat els principals models de racisme que tenen lloc a l'escola; les perspectives educatives que busquen donar resposta a unes aules amb alumnes d'origen cada vegada més divers; les principals teories sobre les desigualtats socials en educació (currículum ocult o la reproducció cultural) i, finalment, diversos estudis que volen aclarir el baix rendiment acadèmic dels alumnes d'origen immigrant. I en la recerca pròpiament dita hem examinat, a través d'entrevistes i de qüestionaris d'opinió administrats a alumnes i professors, el grau de rebuig mostrat envers els immigrants, en especial els d'origen magribí.

Resumirem el què volem investigar en la pregunta analítica inicial:

"Com és vist el col·lectiu magribí per part dels estudiants i dels professors d'ESO i de Batxillerat d'una escola concertada de tres línies (des de l'Educació Infantil fins a Batxillerat), al centre urbà d'una ciutat de poc més de 100.000 habitants? (per tal de constatar si hi ha evidències de prejudicis, de xenofòbia i de racisme envers aquest col·lectiu i comprendre com els prejudicis i els efectes d'aquests prejudicis incideixen en les diferents formes d'educació que atenen la diversitat dels alumnes nousvinguts)".

² L'estudi, *Inmigración y estado del bienestar en España*, escrit per Francisco Javier Moreno i María Bruquetas, dona dades ben concretes, com per exemple que els immigrants que reben pensions són menys d'un 1%; que la contribució dels immigrants farà retardar 5 anys l'entrada en dèficit del sistema de pensions; que tot i que se sol dir que els immigrants col·lapsen la seguretat social, en l'actualitat absorbeixen menys d'un 5% d'aquesta; que el 18% de la població espanyola és considerada pobra, mentre que en els immigrants la xifra augmenta al 30%; o bé que el 50% del superàvit de les finances públiques en els anys de major creixement va provenir de impostos provinents de la immigració. Extret de: <http://totsfemvic28n.wordpress.com/2011/05/06/la-veritable-aportacio-de-limmigracio/> i <http://www.oberaxe.es/files/datos/4dc3dc742f610/vol31%20inmigracion%20y%20bienestar.pdf>.

³ Ventura, Joan (2011, 21 d'octubre). «Jo no sóc pas racista, però...» (carta del director). *Presència* (número 2069, pàg. 3).

2 Objectius

Objectiu general: esbrinar com és vist actualment el col·lectiu magribí en una escola concertada d'una ciutat mitjana de Catalunya i conèixer si hi ha evidències de prejudicis, xenofòbia i racisme, quines formes de racisme es detecten entre l'alumnat i el professorat, les intervencions educatives que s'estan duent a terme en consonància amb aquestes possibles actituds i com aquesta visió condiciona el model d'escola que s'ofereix a tots els alumnes.

Objectius específics:

- Aprofundir en el coneixement del col·lectiu magribí de la ciutat d'estudi i comparar el centre concertat d'estudi amb un institut públic de la ciutat.
- Conèixer els canvis que s'han produït els darrers anys al col·legi d'estudi, sobretot a partir de la incorporació d'alumnes nous i nous estrangers, especialment els d'origen magribí.
- Esbrinar les intervencions educatives que es duen a terme, en consonància amb les actituds preses respecte al col·lectiu magribí.
- Copsar el model d'escola que hi ha actualment al centre concertat que estudiem i conèixer si entre els docents hi ha la pretensió de canviar o millorar el model.
- Esbrinar possibles causes del pitjor rendiment acadèmic i del major fracàs escolar per part del col·lectiu magribí.
- Fer una anàlisi de la visió dels magribins per part dels alumnes d'origen català els pares dels quals hagin nascut també a Catalunya.
- Fer una anàlisi de la visió dels magribins per part dels alumnes catalans o de la resta de l'Estat espanyol els pares dels quals hagin nascut a la resta de l'Estat espanyol.
- Fer una anàlisi de la visió dels magribins per part dels alumnes nascuts fora de l'Estat espanyol i que no són d'origen magribí o fills de pares immigrants d'origen no magribí.
- Fer una anàlisi de la visió dels magribins per part dels propis alumnes d'origen magribí o fills de pares nascuts al Magrib.
- Fer una anàlisi de la visió dels magribins per part dels docents de l'escola concertada d'estudi.
- Analitzar si hi ha diferències segons l'origen, els sexes o el nivell acadèmic dels alumnes quant a la visió dels magribins.
- Comparar les perspectives mostrades pels alumnes d'ESO, de Batxillerat i els docents respecte els estrangers, especialment els magribins.

3 Marc teòric

3.1 Introducció al marc teòric

El nostre marc teòric partirà sobretot de les línies d'investigació que la sociologia de l'educació va endegar a partir dels anys 80 del segle XX, a partir dels creixents moviments migratoris dels països africans i asiàtics cap al primer món, tal i com hem comentat. L'orientació d'aquestes investigacions trencava absolutament amb estudis anteriors centrats en la suposada inferioritat intel·lectual de determinades races, amb alts índexs de fracàs escolar, i com a confirmació de les hipòtesis de l'herència de la intel·ligència. Treballs com els de Jensen als Estats Units o d'Eysenck al Regne Unit anaven en aquesta direcció.⁴

L'arribada de les onades migratòries als anys 80, van fer augmentar el racisme i van articular els moviments socials antiracistes, al temps que a nivell acadèmic i polític apareixia el concepte d'educació multicultural i/o intercultural.

3.2 Teories dels prejudicis i el racisme a l'escola

Etimològicament, el terme *prejudici* prové del llatí (*praejudicium*), i el seu significat és "judici previ o decisió prematura". Aquest judici previ pot ser entès de forma diversa segons les creences, percepcions, valors, opinions o actituds instaurades. Així, per exemple, Hill i Turner (1992) el defineixen com «l'actitud individual d'antipatia o hostilitat activa contra un altre grup».⁵ I segons Allport, té per finalitat «col·locar l'objecte del prejudici en una situació de desavantatge no merescut per la seva pròpia conducta».⁶

Hi ha una relació seqüencial entre els conceptes d'*estereotip*, *prejudici* i *discriminació*. Així, «es tracta d'una seqüència que va des del *cognitiu* (imatge estereotipada), a l'*actitud* (el judici previ o preexistent) i d'aquí al *comportament* (la conducta discriminatòria)».⁷

Quant al terme de *racisme* podem dir que «és aquella ideologia que estableix un sistema d'estratificació jeràrquica amb les següents característiques: a) es basa en elements de l'aspecte físic-somàtic; b) considera inferiors a certs grups humans en tant

⁴ Comentaris basats en: Bonal, X. (1998) *Sociología de la educación. Una aproximación crítica a las corrientes contemporáneas*. [publicació en línia] Paidós. [Data de consulta: 25 d'abril de 2011] <<http://es.scribd.com/doc/19162060/Bonalsociologia-de-La-Educacion>>

⁵ Citat a: Malgesini, G.; Giménez, C. (2000). *Guía de conceptos sobre migraciones, racismo e interculturalidad*. Madrid: Catarata/Consejería de educación de la Comunidad de Madrid. Pàg. 329.

⁶ Allport, G. W. (1954). *The Nature of Prejudice*. Reading, Madison, Madison-Wesley. Citat a: Malgesini, G.; Giménez, C. (2000). Ob. Cit. Pàg. 330.

⁷ Malgesini, G.; Giménez, C. (2000). Ob. Cit. Pàg. 149.

que pertanyents a categories definides per naturalesa, i per naturalesa inferiors; c) justifica amb la inferioritat la dominació i l'exploració dels citats grups».⁸

Seguint a Zanfrini, cal distingir el racisme biològic del cultural. Amb el primer es posa l'accent en la consideració que les característiques biològiques són tan profundes i innates que no poden ser modificades en la vida d'una persona o un grup. El racisme cultural, basat en el racisme de dominació, afirma que hi ha una jerarquia entre els diferents grups, i el propi ocupa el vèrtex i domina legítimament sobre els altres, perquè és una civilització més "evolucionada".

Quant a les manifestacions xenòfobes «són ideologies sorgides del temor als estrangers quan se'ls percep com una amenaça, sense necessitat de pressuposar l'existència d'una jerarquia de les diferents ètnies o cultures»⁹. Aquestes perspectives són més difícils d'eradicar, atès que solen basar-se, paradoxalment, en arguments suposadament "antiracistes". El "racisme diferencialista", a més, reivindica el dret a preservar la pròpia cultura davant l'amenaça de la contaminació i la mescla cultural.

També és xenòfoba la percepció segons la qual hi ha una diferenciació entre "nosaltres" i "ells". Es blasma sobretot contra la discriminació inversa, que afavoreix als estrangers i a determinades ètnies. La nostra experiència docent ens fa constatar que aquest és l'argument més utilitzat pels alumnes a l'hora de criticar els immigrants, sobretot en el moment actual d'atur espectacular, especialment contra els que ells anomenen, sense rubor, *moros*. «A aquest propòsit, es parla també de "racisme simbòlic" (D.O. Sears, 1988) quan es contraposen les nostres "veritables" necessitats a les dels "altres", qualificats de paràsits socials que s'aprofiten de la nostra generositat».¹⁰

En una línia semblant, Serra parla d'un racisme contemporani «basat en la defensa de les nacions i les seves cultures. Els arguments no es basen en l'existència de races humanes, ni en la defensa de la seva desigualtat, sinó que es parla de cultures i de dret a la diferència. L'exclusió dels estrangers es fonamenta en el suposat perill que comporta la presència d'immigrants per a les cultures europees: aquestes destruirien l'homogeneïtat de la nació».¹¹ L'espot publicitari que Plataforma per Catalunya va emetre durant la darrera campanya electoral a les eleccions al Parlament de Catalunya (amb unes nenes cantant en àrab en una plaça pública) van clarament en aquesta línia.

⁸ Boileau, A. M. (1992) *Le dinamiche dalle minoranze*, a Boileau, Strassoldo i Sussi (eds.). Pàg. 113. Citat a: Zanfrini, L. (2007). *La convivencia interètnica*. Madrid: Alianza Editorial. Pàg. 87-88.

⁹ Zanfrini, L. (2007). Ob. Cit. Pàg. 89.

¹⁰ Zanfrini, L. (2007). Ob. Cit. Pàg. 90.

¹¹ Serra, Carles (2007). *Identitat, racisme i violència. Les relacions interètniques en un institut català*. [publicació en línia] Universitat de Girona. [Tramès pel consultor en pdf]

Tot seguit, seguint novament a Zanfrini, exposarem breument les diferents interpretacions sociològiques contemporànies referides al racisme.¹²

3.2.1 El model de l'elecció racional

Segons aquesta teoria, el racisme neix per la competència entre els autòctons i els immigrants pels recursos disponibles, com l'accés al treball, la sanitat, la vivenda, les prestacions socials... La idea és que és de justícia reservar als autòctons aquests recursos, quan aquests són limitats. En el cas de la crisi econòmica actual aquest és un dels arguments que més podem escoltar i amb ell fàcilment es pot manipular a l'opinió pública. En la mateixa línia, sovint s'acusa els immigrants (especialment els magribins) de percebre tota mena d'ajuts per part de l'administració (beques per llibres, menjador...) quan els nadius, tot i patir greus dificultats, se'ls denega tota mena d'ajuts. O bé es pot impedir el lloguer o la venda d'una vivenda a un immigrant per por que baixi el valor de l'immoble. Al mateix temps, serveix de base per legitimar les polítiques que impedeixen l'accés dels immigrants al mercat de treball. En basar-se en criteris "racionals", són arguments difícils d'eradicar i són defensables per aquells que es declaren gens xenòfobs o racistes.

Des del nostre punt de vista, la major part d'aquests arguments "racionals" camuflen actituds xenòfobes i racistes, perquè enlloc de blasmar contra els legisladors que permeten aquestes suposades injustícies (i, per tant, contra els propis votants que els han donat suport), l'odi es gira cap als immigrants, especialment els magribins.

3.2.2 El model funcional (o de la distància social i cultural)

Aquest model sosté que els problemes de convivència entre els autòctons i els immigrants sorgeixen de la seva *incompatibilitat cultural*. Com més *distància cultural*, més conflictes i menys integració. Defensa la necessitat de defensar els valors culturals de la nació i la civilització occidental, que poden ser posades en perill a causa dels immigrants. Fins i tot els immigrants poden semblar perillosos encara que adoptin els "nostres" costums i tradicions. Segons Zanfrini «l'origen dels problemes d'integració i convivència no és tant la distància cultural, objectivament considerada, com la percepció d'aquesta distància, resultat al seu torn d'un procés social de construcció i amplificació social de les diferències».¹³

3.2.3 El model de les pràctiques discursives i comunicatives

Aquest model parteix dels treballs de Teun A. Van Dijk (1987). A grans trets, constata que la majoria de la població gairebé no interactua amb la minoria, de manera que la informació que rep d'aquests col·lectius – interpersonal o pública – està molt

¹² Excloïm els models fenomenològics i neweberians, per considerar-los poc clars i, en part, ja representats pels altres models descrits.

¹³ Zanfrini, L. (2007). Ob. Cit. Pàg. 94.

esbiaixada: solen aparèixer com a persones que no estan disposades a “adaptar-se” o, fins i tot, que tenen una conducta desviada, de manera que són potencialment perillosos per als “nostres” interessos. Aquestes pràctiques discursives no s'utilitzen només amb els immigrants (per exemple, la visió distorsionada que molts espanyols reben dels catalans o la identificació que molts polítics espanyols han promogut entre l'organització ETA i els independentistes bascos), però és especialment significatiu en allò que Zanfrini anomena “*etnització* de la delinqüència” i no hi ha dubte que són font d'un “racisme insidiós”. Caldrà analitzar aquest model en el nostre estudi sobre els nous immigrants magribins.

3.3 Teories de la diversitat cultural i perspectives educatives per donar resposta a la immigració

Besalú¹⁴ proposa cinc tipus d'educació que donen diferents tipus de resposta als diferents procedències dels alumnes a les escoles. Des d'una perspectiva històrica distingeix l'educació racista o segregadora, l'assimilacionista, l'integracionista o compensadora, la pluralista i la intercultural.

Per la nostra part, no obstant, hem decidit afegir-hi l'educació multicultural. Tot i que segons Malgesini i Giménez aquesta s'ubicaria dintre de l'educació antiassimilacionista del pluralisme cultural, conté algunes especificitats que ens fan inclinar per dedicar-hi un apartat.

3.3.1 Educació racista o segregadora

Consisteix en separar els alumnes segons la seva procedència racial i impartir sistemes d'ensenyament diferents. L'exemple més clar és el que el de Sud-àfrica a l'època de l'*apartheid*.

Si bé a Catalunya, lògicament, aquests plantejaments no tenen cabuda actualment¹⁵, la realitat ens mostra com determinats centres escolars segueixen rebent un gran percentatge de població estrangera, de tal manera que es produeix un fenomen de *guetització* escolar.

¹⁴ Besalú, X. (1991). *El tratamiento educativo de la diversidad. La diversidad cultural*, documento de trabajo. SERGI, Fundació Servei Gironí de Pedagogia Social. Departament de Pedagogia Social/GRAMC, Grups de Recerca i actuació sobre minories culturals i treballadors estrangers. Citat a Malgesini, G.; Giménez, C. (2000). Ob. Cit. Pàg. 130-135.

¹⁵ La sentència del Tribunal Constitucional en relació a l'Estatut d'Autonomia de Catalunya del 2006 i, en concret, sobre l'ús de les dues llengües oficials a Catalunya, juntament amb les sentències que donen la raó a tres matrimonis que van reclamar l'ensenyament en castellà com a llengua vehicular per als seus fills, pot desembocar de fet a una educació segregacionista, basada en l'elecció dels pares, que separi els alumnes que volen un ensenyament en català i els que volen un ensenyament en castellà com a llengua vehicular, tal i com ja està passant a altres Comunitats Autònomes de l'Estat. Per altra banda, les escoles privades angleses, alemanyes o franceses, instal·lades a casa nostra, promouen també de fet la segregació dels alumnes.

3.3.2 Educació assimilacionista

Pretén aconseguir, a través de l'educació, l'assimilació dels immigrants o de les minories autòctones a la cultura dominant. «En l'assimilació, l'estat intervé decididament en els assumptes d'immigració i en la incorporació de les minories etnoculturals. Té els seus referents en la França moderna, a partir de la Revolució, i en els Estats Units, des del segle XIX»¹⁶.

És la perspectiva plantejada pels sociòlegs de l'Escola de Chicago als anys vint del segle passat, pels quals «l'assimilació (o, si volem, l'*americanització*) no era solament un procés que calia descriure, sinó també un projecte que s'havia de realitzar, és a dir, quelcom absolutament desitjable tant per a la societat nord-americana com per als propis immigrants els quals, per aquesta via, eren acceptats com a membres de ple dret de la societat i accedien a les extraordinàries oportunitats d'inserció i mobilitat que aquesta oferia. Tot i descriure la integració com un procés multidimensional, s'incidia abans que res en l'assimilació cultural, és a dir, en l'adopció per part de les minories *dels valors, les normes i els models de comportament del grup majoritari fins a perdre els seus marcadors ètnics distintius*».¹⁷

No es planteja en cap moment que es pugui crear una nova cultura entre totes, sinó que s'imposa, des de l'estat, la cultura dominant. Aquesta assimilació cultural també és similar al terme *aculturació*. Encara que, en principi, aquest terme «constitueix un procés de canvi bidireccional, sovint se l'identifica amb les modificacions que experimenta una cultura per la imposició d'elements i esquemes valoratius d'una altra a la qual està sotmesa».¹⁸

A casa nostra, si bé l'educació assimilacionista, sobre el paper, està superada, creiem que la realitat ens mostra que no és així, i que gran part de les actuacions educatives porten implícit aquest segell.

3.3.3 Educació integracionista o compensadora

«A diferència del model anterior, en aquest es propugna l'ensenyament i l'aprenentatge, no solament de la "llengua de destí" (per el cas dels immigrants) sinó el manteniment de la llengua materna. La seva principal aportació o el seu senyal d'identitat és la necessitat d'aconseguir la igualtat d'oportunitats per a tots els alumnes amb independència del seu origen social o cultural».

¹⁶ Joppke, Ch.; Lukes, S. (1999) *Multicultural Questions*. Oxford: Oxford UP. P. 226. Citat a Bilbeny, N. (2010) *¿Què vol dir integració? Nouvinguts i establerts a les nacions europees*. Barcelona: RBA. Pàg. 63.

¹⁷ Zanfrini, L. (2007). Ob. Cit. Pàg. 16-17

¹⁸ Andreu, A.; Pascual, J. (coordinadors) (2009). *Diferències humanes i diversitat cultural*. [publicació en línia] Fundació UOC. [Data de consulta: 25 d'abril de 2011]. Mòdul didàctic 1: "La tradició antropològica i la diversitat cultural", a càrrec de Joaquín Beltrán. Pàg. 23.

<<http://0-cv.uoc.edu.catalag.uoc.edu/autors/MostraPDFMaterialAction.do?id=141590>>

Des d'aquesta perspectiva, es defensa la necessitat de professors de recolzament (professors de compensatòria) com a forma d'aconseguir l'objectiu d'igualtat d'oportunitats. Mitjançant aquests programes compensatoris es buscava que determinades ètnies (inicialment negres i hispans als EUA, a la dècada dels 70) «milloressin les seves habilitats lingüístiques, les seves habilitats perceptives, de raonament, d'atenció, incrementessin el seu nivell de motivació envers les tasques escolars, etc.»¹⁹

3.3.4 Educació pluralista

Aquest model educatiu assumeix el “dret a la diferència” i posa l'accent en aspectes com la provisió d'informació sobre les minories o sobre els immigrants.

Bilbeny anomena aquest model “integració pluralista i afirma que l'«estat reconeix i dóna suport a les minories, però en una articulació, dins del conjunt social, que no pressuposi el predomini d'una visió política o cultural sobre la resta. Fomenta, doncs, el pluralisme etnocultural i al mateix temps, sense que hi vegi contradicció, un patró comú de conveniència que s'esforça per ser veritablement compartit»²⁰. Segons aquest mateix autor, aquesta visió, referencial i regulativa, és la que regeix la Unió Europea i les polítiques educatives de països com Espanya, i creu que encara té molts elements assimilacionistes «perquè a Europa hi ha encara la por de convertir la integració social en desintegració cultural o identitària»²¹.

Dintre del pluralisme cultural, la teoria del *melting pot*, fusió cultural o gresol de cultures, prové d'una metàfora que preconitza la transformació de les diferents cultures en contacte en una de nova i diferent, «representa un model de transició entre la inicial societat plural pròpia d'un context colonial i els models més recents del multiculturalisme i la interculturalitat».²²

A criteri de Besalú les principals limitacions de l'educació pluralista son aquestes: «1) pot posar en perill el consens social; 2) tracta els grups com a entitats monolítiques; 3) deix de tractar les desigualtats reals en nom del pluralisme; a la pràctica condueix a la separació a l'escola dels grups».²³

3.3.5 Educació multicultural

El multiculturalisme és un paradigma desenvolupat al Canadà i als Estats Units a partir de la dècada de 1960, i posteriorment a la Gran Bretanya. «Principis bàsics del multiculturalisme són el respecte i assumpció de totes les cultures, el dret a la

¹⁹ Torres, J. (1996) *El currículum oculto*. Madrid: Ediciones Morata. Pàg. 172.

²⁰ Bilbeny, N. (2010) Ob. Cit. Pàg. 65-66.

²¹ Els darrers discursos que hem sentit sobre els immigrants dels principals dirigents europeus, com ara els de la cancellera alemanya Angela Merkel, anirien en aquesta línia.

²² Andreu, A.; Pascual, J. (coordinadors) (2009). Ob. Cit. Pàg. 29.

²³ Extret de: Malgesini, G.; Giménez, C. (2000). Ob. Cit. Pàg. 131.

diferència i l'organització de la societat de tal manera que existeixi igualtat d'oportunitats i de tracte i possibilitats reals de participació a la vida pública i social per a totes les persones i grups amb independència de la seva identitat cultural, etnoracial, religiosa o lingüística».²⁴

Entre les moltes crítiques que ha rebut aquest model, en destaquem la derivada de la *metàfora del mosaic*. En efecte, el multiculturalisme, en defensar la diferència, redueix la cultura a quelcom immutable que corre el risc de convertir la societat en un *mosaic* de cultures separades, que romanen pures i homogènies i que defensen la seva especificitat davant la possibilitat de qualsevol contagi cultural.

No obstant, alguns autors defensen la multiculturalitat com a procés. Zapata-Barrero, per exemple, afirma categòricament que «anar contra la multiculturalitat [...] és no solament una irresponsabilitat històrica i política, sinó plantejar-se el tema amb una falsa premissa: la creença que el procés pot aturar-se. Amb la multiculturalitat succeeix una cosa similar a la globalització[...] Avui en dia no hi ha ningú que negui la realitat de la globalització. Del que es tracta és de discutir com gestionar el procés».²⁵

3.3.6 Educació intercultural

El model d'educació intercultural va aparèixer a partir dels anys 70 del segle XX a països com França, Bèlgica, Suïssa i, posteriorment, a Espanya o Itàlia, i és «entesa reconeixement i coneixement de les altres cultures, l'establiment de relacions interètniques i fins i tot l'elecció d'aquells aspectes que considerem més positius de cada cultura».²⁶

Els principis de l'educació intercultural posen l'accent en la diversitat humana com quelcom positiu i són una alternativa crítica a l'educació monocultural. En efecte, segons Bhikhu Parekh «quan l'educació està orientada monoculturalment no desperta el sentit de la curiositat en el nen envers les altres societats i cultures [...] i tampoc desenvolupa en els alumnes la facultat de la imaginació».²⁷

Per altra banda, l'educació intercultural va adreçada a tots. Puig i Moreno afirma, en aquest sentit, que «l'educació intercultural no correspon únicament a uns programes específics per a certs alumnes aïllats sinó a una educació per a tots i en particular per als nens no minoritaris (els autòctons) en una reciprocitat de cultures. Es tracta doncs

²⁴ Malgesini, G.; Giménez, C. (2000). Ob. Cit. Pàg. 291-292

²⁵ Zapata-Barrero, R. (2004) *Multiculturalidad e inmigración*. Madrid: Editorial Síntesis. Pàg. 10.

²⁶ Deusdad, B. (2009). Ob. Cit. Pàg. 54.

²⁷ Parekh, B. (2005): *Repensando el multiculturalismo. Diversidad cultural y teoría política*. Madrid:Istmo (Colección Fundamentos, 222). Citat a: Deusdad, B. (2009) Ob. Cit. Pàg. 55 i a Malgesini, G.; Giménez, C. (2000). Ob. Cit. Pàg. 132.

d'una educació centrada en la diferència i pluralitat cultural més que una educació pels qui són culturalment diferents».²⁸

Segons Beltrán «l'interculturalisme constitueix el nou paradigma de la pluralitat cultural que està més pròxima al diàleg i a la negociació, davant plantejaments anteriors de l'homogeneïtat o del multiculturalisme (que suposa diversitat cultural amb contacte limitat entre grups)».²⁹

Finalment, cal dir que l'educació intercultural pretén no exacerbar les diferències i harmonitzar més que segmentar. García Martínez defensa que «sense necessitat de negar la diferència (el que comportaria l'autodestrucció de la identitat personal), "s'avanci en la construcció d'una realitat dialèctica superior: la societat intercultural"».³⁰

Blanca Deusdaud, en estudiar diferents centres educatius de Catalunya, arriba a la conclusió que en aquests no es treballa de forma específica la interculturalitat, als grup-classe ordinaris o a les tutories, sinó solament des de les aules d'acollida, i que el que es pugui fer en aquest sentit depèn exclusivament de la iniciativa individual del professorat.³¹ La nostra experiència docent ens porta a coincidir plenament amb aquestes afirmacions.

3.4 Teories de les desigualtats socials en educació: el currículum ocult i la reproducció cultural

Tot i que la majoria de constitucions democràtiques del món proclamen la igualtat de tots els seus ciutadans, independentment, de la seva raça, sexe, ideologia o religió, la realitat ens demostra que les minories ètniques viuen en condicions pitjors que la mitjana de la població i habiten en vivendes en males condicions i en barris mal equipats. Els seus fills, a més, assisteixen a les escoles més mal considerades, o bé assisteixen a altres escoles (públiques o concertades) perquè l'Administració, aplicant el criteri de la discriminació positiva, els ha reservat determinades places. Jurjo Torres considera que «aquesta situació contribueix a que molts nens i nenes vagin adquirint ben aviat consciència de la seva pertinença a una determinada raça o ètnia oprimida i introjectant els prejudicis i estereotips que, en aquest moment històric i lloc geogràfic, hi ha».³² És ben significatiu que l'autor, en publicar l'obra *El currículum oculto* fa quinze anys, només parli del racisme envers els gitanos a l'Estat espanyol. I és que en aquells moments la immigració magribina és encara minoritària.

²⁸ Puig i Moreno, G. (1991) "Hacia una pedagogía intercultural", a *Cuadernos de Pedagogía* núm. 196, octubre. Pàg. 12-18. Citat a Malgesini, G.; Giménez, C. (2000). Ob. Cit. Pàg. 133.

²⁹ Andreu, A.; Pascual, J. (coordinadors) (2009). Ob. Cit. Pàg. 26.

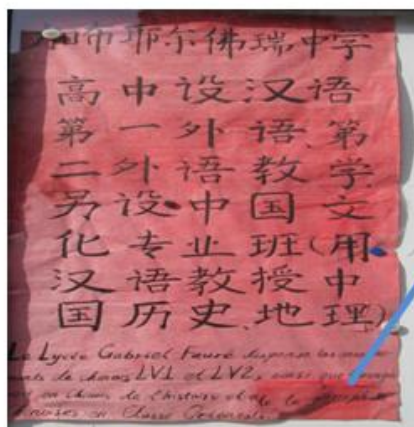
³⁰ García Martínez, J. A. (1994) "La educación intercultural en los ámbitos no formales", a *Documentación Social*. Revista de estudios sociales y de sociología aplicada. Madrid: Cáritas Española. Pàg. 161-176. Citat a Malgesini, G.; Giménez, C. (2000). Ob. Cit. Pàg. 133.

³¹ Deusdaud, B. (2009) Ob. Cit. Pàg. 173.

³² Torres, J. (1996) Ob. Cit. Pàg. 166.

Torres segueix afirmant que tant les autoritats polítiques com els professors/es «es veuen a sí mateixos com a persones objectives, neutrals i que, per tant, no faciliten la reproducció i producció de comportaments racistes. No obstant, quan es realitzen anàlisis etnogràfiques a l'interior de les aules o es revisen els materials curriculars, ben aviat apareixen davant dels nostres ulls conductes que invaliden l'autoimatge de neutralitat que el sistema educatiu ofereix».³³

Revisant els llibres de text, per exemple, es posa en evidència que gairebé no es parla de la vida i la cultura de determinades ètnies minoritàries. I en escoles on aquestes ètnies no són tan minoritàries, són ben escasses les iniciatives per fer conèixer i preservar la cultura i la llengua dels nouvinguts. No ens consta, per exemple, que en cap institut de secundària català s'ofereixi l'aprenentatge de cap llengua forana parlada per una part de l'alumnat (més enllà de l'anglès o el francès), i menys encara en àrab o en amazic (la llengua dels berbers, molt nombrosos al Marroc). En contraposició, ens va sorprendre molt, l'estiu passat, passejant pel *barri xinès* de París, veure aquest rètol a la cartellera d'un institut francès:

Fotografia: Eva Busquets

A baix, en francès, hom llegeix:

«Le Lycée Gabriel Fauré dispense les enseignements de chinois LV1 et LV2, ainsi que l'enseignement en chinois de l'histoire et de la géographie chinoise, en Classe Orientale».

I és que, tal i com escriu Jurjo Torres, «els centres escolars necessiten contribuir a que totes les persones se sentin orgulloses de la seva identitat cultural i, en conseqüència, s'acceptin a sí mateixes i a les demés».³⁴

Tornant a les desigualtats socials en educació, hom es planteja com s'explica que la població immigrada obté pitjors resultats acadèmics i es mostra més desmotivada. Les teories del *currículum ocult* i de les *teories de la reproducció* ens ho expliquen.

Aquestes teories parteixen de la consideració que «en tota societat les classes socials i/o grups que posseeixen el poder tracten d'imposar i legitimar el seu domini i d'organitzar la seva reproducció (...) comptant per a això amb l'ajuda imprescindible de

³³ Torres (1996) Ob. Cit. Pàg. 167.

³⁴ Torres, J (1996) Ob. Cit. Pàg. 175.

l'Estat». ³⁵ El poder, després d'oferir un lloc escolar a cada membre de la societat, tendeix a culpabilitzar el propi alumne si fracassa escolarment (atribuint-ho a l'herència biològica que ha rebut o a formes de darwinisme social). Jurjo Torres es mostra molt crític davant dels qui anomena "intel·lectuals orgànics", els quals es dediquen a certificar de forma "científica" «l'existència d'aquestes capacitats individuals que faciliten l'èxit escolar i el triomf social»³⁶, mesurant per exemple la intel·ligència, però que no tenen en compte altres factors. El missatge ocult d'aquestes actuacions consisteix en que es desvia l'atenció cap allà on no hi ha possibilitats d'intervenir.

I el pitjor de tot és que els pedagogs i el professorat accepten de forma acrítica el *currículum* dictat des de les Administracions: «les teories educatives es preocupen ara solament de problemes *aparentment apolítics* relacionats amb la metodologia, la gestió i l'administració escolar. Queda fora de tot dubte el qüestionament de les finalitats, dels objectius educatius (...) Es desconsidera la manera en què els objectius, els continguts, la metodologia i l'avaluació es relacionen amb el poder econòmic, polític i cultural».³⁷

Com a reacció sorgeixen les *teories de la reproducció*, la més reconeguda de les quals és la *teoria de la reproducció cultural*, de P. Bourdieu. Aquest autor parteix de la desconfiança en les institucions escolars com a compensadores de les desigualtats socials, perquè tracta tots els escolars com iguals en drets i deures, malgrat les desigualtats de fet entre ells. I tampoc té en compte que cada alumne no arriba a l'escola com a *tabula rasa*, sinó amb un cert capital cultural i una educació no formal. Des d'aquesta perspectiva, si no es tenen en compte aquestes circumstàncies, qualsevol reforma educativa encaminada a compensar les desigualtats socials esdevé estèril.

Les crítiques a aquest model teòric són diverses. En el cas dels immigrants, que és el que ens interessa, no ens explica perquè, en general, determinats col·lectius (com el magribí) obtenen uns majors índexs de fracàs escolar que altres (com els xinesos).

Propers a aquests plantejaments que ens posa sobre la taula la *teoria de la reproducció cultural*, podem trobar «el discurs que sosté la *incompatibilitat entre educació intercultural i educació escolar*, és a dir, en definitiva, entre interculturalitat i escola. Aquesta posició, que identifiquem en certs cercles de les ciències socials, veu la institució escolar com a transmissora d'un *arbitrari cultural*, és a dir, d'un únic codi i d'uns únics models culturals des del moment precís en què, l'escola, més que no pas donar cabuda a la diversitat cultural exterior –com reclamaria un programa

³⁵ Torres, J (1996) Ob. Cit. Pàg. 21.

³⁶ Torres, J (1996) Ob. Cit. Pàg. 33.

³⁷ Torres, J (1996) Ob. Cit. Pàg. 55.

intercultural -, el que fa és produir una cultura pròpia: la cultura escolar».³⁸ La nostra recerca etnogràfica ens permetrà determinar fins a quin punt està instaurat aquest discurs entre el professorat objecte d'estudi.

3.5 Estudis sobre el baix rendiment acadèmic dels immigrants

3.5.1 L'estudi de la Fundació Jaume Bofill sobre l'avaluació de les desigualtats educatives

A partir de les dades de l'Informe PISA del 2009, promogut per l'OCDE, la Fundació Jaume Bofill ha realitzat una avaluació de les desigualtats socials, entre les quals, les de l'alumnat d'origen immigrant.

La conclusió més rellevant és la següent: «La diferència de puntuació entre l'alumnat nascut a l'Estat espanyol i aquell que és d'origen immigrant és molt més elevada a Catalunya que a la resta de països estudiats, i clarament superior respecte a la resta de comunitats autònomes».³⁹ Desgraciadament, no hi ha dades sobre les diferències entre uns alumnes immigrants i uns altres, tenint en compte el seu origen i, per tant, no podem demostrar que els alumnes d'origen magribí obtindrien unes puntuacions encara més baixes.

Dues conclusions més en l'estudi són prou significatives. La primera, que als centres de titularitat pública les diferències entre l'alumnat nadiu i el d'origen immigrant són més àmplies que dins del sector de la titularitat privada. La segona, té relació amb l'*efecte company*, referit a com la concentració d'alumnes d'origen immigrant pot afectar al conjunt de l'alumnat del centre. La conclusió és la següent: «L'*efecte company*, produït per la concentració d'alumnat d'origen immigrant, té impacte sobre el mateix alumnat d'origen immigrant però no sobre els seus companys nadius».⁴⁰

3.5.2 Influència dels països d'origen i de destí en el rendiment de l'alumnat d'origen immigrant, per Jaap Dronkers

El sociòleg de l'educació Jaap Dronkers va pronunciar una conferència el 2010 a Barcelona, organitzada per la Fundació Jaume Bofill i la UOC, que aporta alguns elements de reflexió interessants quant al rendiment de l'alumnat immigrant.

Analitzant les dades del PISA del 2006, Dronkers s'adona que molts estudiants obtenen un rendiment molt inferior quan estudien a l'estranger, comparant-les amb les dades

³⁸ Beltran, J. et al. (2003) *Interculturalitat i educació*. Barcelona: FUOC. Mòdul didàctic 2: " La interculturalitat en les polítiques públiques. El cas de Catalunya", a càrrec de J. Pascual. Pàg. 42.

³⁹ Ferrer, F.(director) (2011). *PISA 2009: avaluació de les desigualtats educatives a Catalunya* [publicació en línia] Fundació Jaume Bofill. Pàg. [Data de consulta: 25 d'octubre de 2011].

< <http://www.fbofill.cat/intra/fbofill/documents/PISA%202009%20Dossier%20de%20premsa.pdf>>

⁴⁰ Ferrer, F.(director) (2011). Ob. Cit. Pàg. 15.

del seu país d'origen. Al seu parer això es deu a que «emigren els més atrevits i això ja és una selecció positiva [...] Pot ser que a Europa tots els immigrants que no passen desapercebuts no tinguin una adaptació fàcil, que tinguin dificultats per establir-se als països de destinació i els seus fills també en comparació del que passa a altres països que tenen més tradició d'immigració com ara els Estats Units».⁴¹

Per a ell, la influència més important en el rendiment de l'alumne és el nivell socioeconòmic dels pares, mesurat en l'estatus socioeconòmic i cultural dels pares (ESCS). Els alumnes amb famílies amb ESCS baix obtenen un mal rendiment tant en països tradicionalment receptors d'immigració com en països que no ho són.

Dronkers considera, amb encert, que normalment es té molt en compte la influència de l'educació dels països de destinació dels alumnes immigrants i poc de la dels països d'origen, així com de la influència de factors econòmics, polítics, culturals i religiosos. Respecte als països musulmans i a l'islamisme, conclou el següent: «L'alumnat immigrant procedent de països cristians (Croàcia, Àustria, França...) obté un rendiment millor que l'alumnat procedent de països islàmics, però no que l'alumnat d'altres religions orientals (hinduisme i budisme) i de la Xina (sense religió) [...] Els valors religiosos islàmics com ara l'honor, el gènere, les actituds envers el gènere i les desigualtats podrien contradir i condicionar en part l'èxit a les societats modernes».⁴²

Ara bé, Dronkers s'afanya a afirmar que malgrat que l'islamisme suposi en aquest moment un desavantatge, aquesta situació no ha de ser permanent, i que no és quelcom inherent a la mateixa religió. Per la nostra part, no obstant, ens apuntem a la tesi d'Amin Maalouf, segons el qual «s'exagera massa sovint la influència de les religions damunt dels pobles, mentre que, inversament, es tendeix a passar per alt la influència dels pobles damunt les religions».⁴³

⁴¹ Dronkers, J. (2010) *Influència dels països d'origen i de destí en el rendiment de l'alumnat d'origen immigrant*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. Pàg. 9 i 10. [Data de consulta: 25 d'octubre de 2011]. <<http://www.uoc.edu/debats/cat/2010/dronkers/documenta/dronkers.pdf>>

⁴² Dronkers, J. (2010) Ob. Cit. Pàg. 17-18

⁴³ Maalouf, A. (1999) *Les identitats que maten*. Barcelona: La Campana. Pàg. 81.

4 Hipòtesis

- I) A la ciutat on es troba l'escola concertada, pel que respecta al col·lectiu magribí, hi ha diferències importants entre el centre concertat objecte d'estudi i altres centres educatius de la mateixa ciutat.
- II) A les aules no hi ha massa problemes de convivència entre els alumnes d'origen magribí i la resta d'alumnes, però la relació entre aquests alumnes és superficial i no segueix fora de l'escola.
- III) El major fracàs escolar dels alumnes d'origen magribí s'atribueix a la forma de ser d'aquests alumnes (causa individual), herència de la seva cultura, mentre que la influència de la forma d'actuar de l'escola (causa institucional) no és tinguda en compte ni pels alumnes ni pels docents.
- IV) Els alumnes de l'escola concertada d'origen català (els pares dels quals han nascut també a Catalunya) manifesten més prejudicis, actituds xenòfobes i racistes envers els magribins que la resta de grups .
- V) Els alumnes catalans o de la resta de l'Estat espanyol (els pares dels quals han nascut a la resta de l'Estat espanyol) també manifesten rebuig envers els magribins, però en un grau lleugerament inferior al grup anterior.
- VI) Els alumnes nascuts fora de l'Estat espanyol i que no són d'origen magribí (o fills de pares immigrants d'origen no magribí) manifesten rebuig envers els magribins en un grau lleugerament inferior als dos grups anteriors.
- VII) Els alumnes d'origen magribí (o fills de pares nascuts al Magrib), també manifesten prejudicis, actituds xenòfobes i racistes envers el propi col·lectiu magribí o una part d'ell, si bé en un grau inferior a la resta dels grups
- VIII) El col·lectiu de mestres i professors de l'escola concertada manifesten prejudicis, actituds xenòfobes i racistes el col·lectiu magribí, però en un grau inferior al dels alumnes, tant de l'ESO com del Batxillerat.
- IX) En general, els alumnes i els professors tenen prejudicis i actituds racistes basats, en primer lloc, en el model de l'elecció racional; en segon lloc, en el model de les pràctiques discursives i comunicatives; i, en darrer lloc, provinents del model funcional.

5 Metodologia

5.1 Àmbit d'anàlisi

Com s'ha indicat a l'objectiu general, s'ha pretès estudiar com és vist el col·lectiu magribí per part dels estudiants d'ESO i de Batxillerat d'una escola concertada de tres línies (des de l'Educació Infantil fins a Batxillerat), al centre urbà d'una ciutat de poc més de 100.000 habitants. L'escola compta amb uns 1.200 alumnes, dels quals uns 360 són de l'ESO i uns 120 de Batxillerat. Així mateix, l'equip de docents és d'uns 70 mestres i professors.

Per tal de poder donar una resposta adequada als objectius i a les hipòtesis plantejats, hem plantejat una metodologia que fes compatible els mètodes qualitius amb els quantitius.

S'han dissenyat les diferents tècniques de recollida de dades a partir de dels objectius plantejats.

5.2 Tècniques de recollida de dades

S'han utilitzat tres tipus de tècniques:

- a) **Entrevistes** als alumnes i els professors, segons els criteris que s'expliquen a l'apartat següent (configuració de la mostra). Aquestes entrevistes, que pretenen ser qualitatives en profunditat, són semiestructurades, focalitzades cap al col·lectiu magribí o, en general, cap als nous nadius, amb una guia d'entrevista que ens ha permès obtenir la informació per donar resposta als objectius plantejats, però prou amb preguntes prou obertes perquè a posteriori se n'hagin pogut plantejar de nous. I alhora a l'entrevistat se li «dóna la suficient llibertat per tal que pugui plantejar altres temes i respondre amb les pròpies paraules i la seva pròpia perspectiva a les preguntes».⁴⁴
- b) Un **qüestionari** (tècnica també anomenada enquesta d'actitud o d'opinió), que s'ha analitzat des d'un punt de vista quantitiu i qualitatiu, en el qual els alumnes i els professors han valorat, segons diferents graus (totalment d'acord, d'acord, parcialment d'acord, bastant en desacord, totalment en desacord) sobre determinats temes relacionats amb els immigrants. Per exemple: "a la majoria de magribins l'Administració els dóna ajudes i als d'aquí no"; o bé "l'islamisme radical és conseqüència de l'actitud d'Occident". Aquests qüestionaris s'han preparat de tal manera que puguin ser comprensibles per a cadascun dels grups d'edat, i s'han anat alternant les preguntes més manifestament racistes de les que prenen un caire d'una major defensa de la

⁴⁴ Pujadas, J. J. (coordinador) (2004). *Etnografia*. Fundació UOC. Mòdul 2: "L'etnografia com a pràctica de camp: mètodes i tècniques, a càrrec de Dolors Comas, Juan Josep Pujadas i Jordi Roca. Pàg. 25.

interculturalitat. S'han administrat, de forma col·lectiva, a totes les classes de 3r i 4t d'ESO i de Batxillerat. Als qüestionaris s'ha fet constar l'edat, el lloc de naixement, l'origen dels pares i el sexe, i han estat totalment anònims. Si bé les respostes són tancades, s'han deixat espais perquè els alumnes poguessin manifestar la seva opinió sobre el tema dels nouvinguts magribins.

- c) una **recerca quantitativa** per tal de recollir dades sobre l'evolució de la població immigrada a la ciutat, especialment la magribina, així com el nombre d'alumnes d'origen magribí matriculats al centre concertat objecte d'estudi en comparació amb els que hi ha en un centre públic de la mateixa població.

5.3 Configuració de la mostra

5.3.1 Entrevistes

A [l'annex 1](#) s'ofereix el guió que hem seguit, més o menys, a l'hora d'entrevistar els diferents alumnes i professors.

Atès que vam constatar que als alumnes no els agradava que se'ls gravessin les converses, vam optar per deixar d'utilitzar aquest sistema i vam anar anotant el que explicaven a mà.

Vam procurar que les entrevistes defugissin al màxim la relació de tòpics sobre la immigració i sobre els magribins, ja prou contemplats als qüestionaris, i centrar-nos en altres aspectes.

En concret, en els alumnes s'ha intentat focalitzar l'atenció sobretot en les relacions que han establert amb magribins de la seva classe o de la seva escola.

En els mestres i professors s'ha posat l'accent especialment en el model d'escola que tenim i en el que voldrien que pugui donar resposta a la nova realitat multicultural, tot i tenir en compte que al nostre centre d'estudi els alumnes d'origen estranger són encara una minoria. També hem intentat aprofundir en les causes del major fracàs escolar dels alumnes nouvinguts.

Enlloc de transcriure tot el que ha respost cada alumne o professor, hem preferit analitzar les diferents converses i agrupar-les en els eixos que configuren els diferents apartats.

En concret, hem entrevistat a 16 alumnes d'ESO i de Batxillerat, amb la següent distribució:

Entrevistes alumnes	Entrevistes a alumnes d'origen català/espanyol	Entrevistes a alumnes d'origen estranger no magribí	Entrevistes a alumnes d'origen magribí
1r ESO	1 (noi)	1 (noia)	1 (noi)
2n ESO	1 (noi)	1 (noia)	1 (noia)
3r ESO	1 (noia)	1 (noia)	1 (noi)
4t ESO	1 (noi)	1 (noia)	--- ⁴⁵
1r BAT	1 (noia)	1 (noi)	--- ⁴⁶
2n BAT	1 (noia)	1 (noi)	1 (noia)

Quant a l'equip docent, hem entrevistat a 8 mestres/professors, seguint la següent distribució:

Etapas educatives	Entrevistes docents	Entrevistats
Educació Infantil	1	1 mestre
Educació Primària	3	1 mestra Cicle Inicial
		1 mestre Cicle Mitjà
		1 mestra Cicle Superior
Educació Secundària (ESO/BAT)	3	1 mestra Primer Cicle ESO
		1 professora 2n Cicle ESO
		1 professor Batxillerat
Altres	1	Professora Aula d'Acollida

⁴⁵ No hi havia alumnes d'origen magribí en aquest curs.

⁴⁶ No hi havia alumnes d'origen magribí en aquest curs.

5.3.2 Qüestionaris

A l'[annex 1](#) s'ofereixen els diferents qüestionaris: per a 3r i 4t d'ESO (amb 37 ítems); per a 1r i 2n de Batxillerat (amb 50 ítems); i per als docents (amb 52 ítems).

Hem obtingut les mitjanes de les puntuacions dels diferents qüestionaris seguint aquests criteris:

- Hem puntuat amb un 10 si estaven “totalment d’acord” amb l’afirmació expressada en cada ítem; un 7 si hi estaven “bastant d’acord”; un 3 si hi estaven “poc d’acord”; i no hem donat cap punt si expressaven un “gens d’acord”.
- Hem sumat totes les puntuacions per a cada ítem.
- Hem dividit el nombre obtingut entre els alumnes que han manifestat alguna opinió sobre l’afirmació, descartant els “no saben/no contesten”.

Quant als [qüestionaris a 3r i 4t d'ESO](#), la distribució ha estat la següent:

Curs	Agrupaments	Grups	Alumnes
3r ESO - 75 qüestionaris	Segons l'origen	Alumnes els pares dels quals han nascut a Catalunya ⁴⁷	36
		Alumnes algun dels pares dels quals han nascut a la resta de l'Estat espanyol	25
		Alumnes els pares dels quals han nascut a l'estranger i no magribins	12
		Alumnes els pares dels quals han nascut al Magrib	2
	Segons el sexe	Nois	27
		Noies	48
	Segons el grup acadèmic al qual estan adscrits ⁴⁸	Grup 1: els alumnes d'un major rendiment acadèmic.	23
		Grup 2	20
		Grup 3	21
		Grup 4: els alumnes de pitjor rendiment acadèmic	11

⁴⁷ D'aquests 36, però, com a mínim 27 tenen almenys algun avi nascut a la resta de l'Estat espanyol, especialment d'Andalusia.

⁴⁸ Hem separat els alumnes segons l'agrupament flexible al qual estan adscrits en les matèries instrumentals bàsiques (català, castellà, matemàtiques i anglès) a 3r i 4t d'ESO, segons el seu rendiment acadèmic, per tal de determinar si s'aprecien diferències o no entre els grups.

Curs	Agrupaments	Grups	Alumnes
4t ESO - 92 qüestionaris	Segons l'origen	Alumnes els pares dels quals han nascut a Catalunya ⁴⁹	52
		Alumnes algun dels pares dels quals han nascut a la resta de l'Estat espanyol	36
		Alumnes els pares dels quals han nascut a l'estranger i no magribins	4
		Alumnes d'origen magribí	0
	Segons el sexe	Nois	41
		Noies	51
	Segons el grup acadèmic al qual estan adscrits ⁵⁰	Grup 1: els alumnes d'un major rendiment acadèmic.	28
		Grup 2	29
		Grup 3	21
		Grup 4: els alumnes de pitjor rendiment acadèmic	14

En relació als [qüestionaris de 1r i 2n de Batxillerat](#), la distribució ha estat la que oferim a continuació:

Curs	Agrupaments	Grups	Alumnes
1r Batxillerat - 70 qüestionaris	Segons l'origen	Alumnes els pares dels quals han nascut a Catalunya ⁵¹	27
		Alumnes algun dels pares dels quals han nascut a la resta de l'Estat espanyol	40
		Alumnes els pares dels quals han nascut a l'estranger i no magribins	3
		Alumnes d'origen magribí	0
	Segons el sexe	Nois	30
		Noies	40

⁴⁹ D'aquests 52, però, com a mínim 32 tenen almenys algun avi nascut a la resta de l'Estat espanyol, especialment d'Andalusia.

⁵⁰ Hem separat els alumnes segons l'agrupament flexible al qual estan adscrits en les matèries instrumentals bàsiques (català, castellà, matemàtiques i anglès) a 3r i 4t d'ESO, segons el seu rendiment acadèmic, per tal de determinar si s'aprecien diferències o no entre els grups.

⁵¹ D'aquests 27, però, com a mínim 18 tenen almenys algun avi nascut a la resta de l'Estat espanyol, especialment d'Andalusia.

Curs	Agrupaments	Grups	Alumnes
2n Batxillerat- 64 qüestionaris	Segons l'origen	Alumnes els pares dels quals han nascut a Catalunya ⁵²	24
		Alumnes algun dels pares dels quals han nascut a la resta de l'Estat espanyol	36
		Alumnes els pares dels quals han nascut a l'estranger i no magribins	3
		Alumnes d'origen magribí	1
	Segons el sexe	Nois	22
		Noies	42

Finalment, la distribució dels [qüestionaris als docents](#) es resumeix en la següent taula:

Curs	Agrupaments	Grups	Alumnes
Docents 64 qüestionaris	Segons l'etapa educativa en la qual treballen	Educació Infantil	9
		Educació Primària	25
		Educació secundària	23

⁵² D'aquests 24, però, com a mínim 15 tenen almenys algun avi nascut a la resta de l'Estat espanyol, especialment d'Andalusia.

6 Anàlisi dels resultats

6.1 El percentatge d'alumnes d'origen estranger i magribí a la ciutat i a les escoles

No hi ha dubte que la població immigrada s'ha anat incrementant els darrers anys. A partir de les dades obtingudes per l'Institut d'Estadística de Catalunya, hem pogut obtenir aquesta taula que ens demostra aquest increment a la nostra ciutat d'estudi:

Any	% població estrangera respecte el total de la població	% població magribina respecte el total de la població
2000	1,92	1,11
2002	4,54	2,50
2004	8,88	4,05
2006	13,87	5,97
2008	19,14	7,25
2010	19,29	7,85

Font: elaboració pròpia amb les dades obtingudes de l'Idescat, a partir de l'explotació estadística dels padrons.

Aconseguir dades objectives de les escoles on es concentren aquesta població d'origen estranger i magribí, en canvi, ha resultat una *Odissea*. Les diferents Administracions a les que hem acudit (Departament d'Ensenyament de la Generalitat i l'Oficina Municipal d'Escolarització de la ciutat) no ens han facilitat les dades que els vam sol·licitar.

Vam aconseguir solament algunes dades sobre el nombre d'alumnes de cada escola, ordenats per nivells educatius, però en demanar el nombre de magribins solament ens va oferir el nombre d'alumnes escolaritzats des de l'agost fins el novembre d'aquest any 2011. Tal vegada la dada més significativa que en podem extreure és que, dels 37 alumnes magribins matriculats en aquest període a Educació Infantil i Primària, 32 han anat a parar a escoles públiques (el 86 %), malgrat que aquestes acullen solament el 64 % del total de l'alumnat. I que dels 14 alumnes matriculats a l'ESO, 10 han anat a escoles públiques (el 71 %), tot i que aquestes acullen el 61 % de tots els alumnes d'ESO de la ciutat.

Sigui com sigui, pel nostre compte hem aconseguït les dades d'un Institut Públic de la ciutat, probablement el que acull més immigració a l'ESO, facilitades per la Cap d'Estudis d'aquest centre, amb les dades que a principi de cada curs es fan arribar al Departament d'Ensenyament de la Generalitat. Les dades les expressem en % i les comparem amb el nostre centre concertat d'estudi:

Institut Públic

	1r ESO	2n ESO	3r ESO	4t ESO	Total
% d'origen magribí	19,5 %	21,7 %	18,6 %	30 %	22,7 %
% d'origen estranger	34,5 %	36,1 %	36,3 %	57 %	41,7 %

Col·legi Concertat objecte d'estudi

	1r ESO	2n ESO	3r ESO	4t ESO	Total
% d'origen magribí	2,2 %	3,3 %	2,4 %	---	2 %
% d'origen estranger	9,7 %	7,7 %	16,9 %	4,1 %	8,9 %

Les dades són clares. El percentatge de magribins a l'escola pública es multiplica per 11 respecte els de la nostra escola concertada. I el percentatge global d'alumnes d'origen estranger es multiplica gairebé per 5. Teòricament, doncs, no hi ha escoles segregades. Però els fets ens evidencien que sí.

6.2 Entrevistes**6.2.1 La dinàmica actual de les aules i la influència dels nouvinguts i de les seves famílies, en especial dels magribins**

Els mestres i professors que porten molts anys al centre destaquen els canvis experimentats a les classes els darrers anys. «*Els alumnes estan acostumats a tenir-ho tot més aviat. Són més exigents i menys tolerants, sobretot en l'espera*», ens diu el mestre d'Educació Infantil (des d'ara EI); «*Abans els nens creien [obeïen] moltíssim i ara no. [...] Ara no tenim credibilitat [...] I els pares els encobreixen molt*», afirma la mestra entrevistada de Cicle Inicial d'Educació Primària (en endavant CI d'EP). «*Ara són molt més moguts i dispersos [...] no saben esperar [...] Hi ha buidor a les famílies i es nota que molts alumnes tenen necessitat d'estima*», conclou una mestra de Cicle Superior d'EP (CS d'EP). També hi ha mestres que recorden que abans només tenien nenes i ara l'educació és mixta: «*els nens són "brutots" però els problemes els solucionen ràpidament*» (CI d'EP). Però en voler aprofundir en la incidència dels alumnes d'origen estranger en aquest clima a les classes, la mateixa mestra és taxativa: «*El clima de desgovern hi seria igual sense els nouvinguts*». La professora de Segon Cicle d'Educació Secundària (2C d'ES), en canvi, opina que «*no tot és culpa d'ells [dels immigrants] però és un factor que hi contribueix*».

Quant als pares, en general, «*abans recolzaven més, ara qüestionen*», diu un mestre de Cicle Mitjà d'EP (CM d'EP). Sovint «*són despreocupades les famílies i promouen pocs hàbits de treball*», conclou la mestra de Primer Cicle d'ESO (1C d'ES). Cal tenir en compte que «*hi ha molts pares que treballen els dos i [els alumnes] han d'estar més amb els avis*» (EI). Però les famílies magribines tenen certes especificitats. «*Són molt exigents i en general aporten poc. Per exemple, no porten el xandall, no són puntuals, falten molt... marxen un o dos mesos al Marroc i això és un descontrol... els "nanos" poden ser molt macos i treballadors, però aquest descontrol no ajuda*» (CI); «*hi ha dos tipus de famílies magribines: les que les mares han estudiat i les que aparquen els seus fills aquí a l'escola. I últimament n'hi ha més d'aquest últim tipus [...] Això no passa tant en altres col·lectius. Entre els xinesos també n'hi ha que ajuden i d'altres que no. Els romanesos van anant fent...*» (CI d'EP).

Els alumnes magribins són «*més dropos en general, l'esforç no prima. Tot i que els d'aquí també ho són... Però aquí se'ls inculca més [...] Alguns són mentiders i prenen coses [...] I són poc nets en general [Acadèmicament] als magribins els costa molt llegir, sobretot si vénen de fora*» (CI d'EP). A nivell cognitiu «*en general els costa*» (CM d'EP). I a nivell d'actitud «*no tenen ganes de fer res*» (CI d'EP). A nivell de comportament no hi ha un acord unànim: «*Depèn. En general no gaire bé. Es comporten pitjor al pati que a classe. Al pati se senten més rebutjats i responen més agressivament [...] "No em deixen jugar", diuen. Però després els veus donant moltes "patades"... Porten molta agressivitat dintre*» (CI d'EP); «*a vegades hi ha problemes perquè no dominen l'idioma i no saps si no t'entenen o no volen entendre't [...] Els alumnes de l'Est i els Sud-americans no tenen problemes, intenten fer com els altres; els magribins sí. A més, molts d'ells han de marxar a les 12 [no són al centre de 12 a 13 perquè no paguen la quota del centre]. Després, col·laboren més o menys*» (EI).

En comparar els alumnes d'origen estranger entre ells, en general es té clar que hi ha diferències: «*En general els magribins estan poc adaptats i amb poques ganes d'adaptar-se. S'hi barregen les actituds de poca actitud i esforç, a més de les dificultats que tenen. Els xinesos intenten adaptar-se... i si no es volen adaptar no ho demostren tant. Adopten una actitud més submissa. Els qui menys s'adapten són els magribins i els sud-americans*» (2C d'ES).

Alguns docents destaquen positivament les excepcions entre els magribins. Però pesen molt les males experiències viscudes amb alguns alumnes, sobretot de famílies nombroses magribines els fills de les quals han passat per la nostra escola.

6.2.2 Les relacions entre els altres companys de classe magribins i no magribins

Els mestres d'Educació Infantil i d'Educació Primària afirmen que en general no hi ha problemes entre els alumnes magribins que tenen o han tingut i la resta d'alumnes de classe... «*pel fet de ser marroquins... evidentment, n'hi ha de més moguts que es*

barallen amb els altres, però en aquesta edat es tracten entre ells com a iguals... és quan són més gran que hi ha problemes [es refereix, sens dubte, a l'ESO]» (CM d'EP). El mestre d'EI expressa que «els nens petits no entenen que a un se'l rebutgi perquè és magribí [...] Quan intervenen els adults ja s'estableixen diferències, per exemple, a les festes d'aniversari dels nens».

Els alumnes entrevistats d'ESO i Batxillerat han expressat el següent a aquesta qüestió (només incloem els alumnes que tenen alumnes d'origen magribí a les seves classes) :

- *«La relació amb els dos companys de classe [magribins] és normal. Parlo perfectament amb els dos. No hi veig diferències amb els altres... no he anat mai a casa d'ells ni ells a casa meva ni hem fet activitats extraescolars junts... però si haguéssim de fer un treball junts crec que no hi hauria cap problema, almenys amb en Mahmud [el nom és inventat i es refereix al marroquí més treballador i responsable dels dos]» (alumne d'origen català per part de pares de 1r ESO).*
- Una alumna russa de 1r d'ESO que porta vuit anys vivint a la ciutat afirma que a l'escola catalana on anava abans hi havia vuit nenes estrangeres (de Romania, de Xile, de l'Argentina), però cap de magribina: *«Em va ser més fàcil fer-me amiga de les estrangeres, perquè m'entenien més»,* tenint en compte que quan va arribar al nostre país no sabia gens de català ni de castellà i no va poder anar a cap aula d'acollida. Ara ha començat el primer d'ESO a la nostra escola d'estudi i ha fet moltes amigues, *«totes d'aquí»* [catalanes o espanyoles]. Normalment parla amb elles en castellà. Amb els dos alumnes marroquins de la seva classe no hi té massa relació, però tampoc cap problema.
- Un dels alumnes marroquins d'origen [un noi treballador i força intel·ligent] del mateix 1r d'ESO, tot i que ja va néixer a la nostra ciutat d'estudi, afirma: *«Crec que no em tracten diferent [per ser d'origen magribí]. No m'han insultat mai a classe. Al carrer tampoc no m'han insultat. Però els meus cosins, que no han nascut aquí, sí que els tracten una mica malament: els escupen i els diuen "moros de merda" i coses així». I més endavant afegeix: «Crec que els meus cosins no hi posen de la seva part... no els agrada estudiar... no crec que sigui perquè els d'aquí no els accepten perquè a mi m'accepten bé».*
- Un alumne de 2n d'ESO, la mare del qual és nascuda a Andalusia i el pare a Catalunya, té dues companyes a classe magribines. L'una porta menys d'un any a Catalunya i encara domina poc l'idioma. L'altra va néixer a casa nostra. L'alumne ens diu: *«En ser noies i en no parlar de les mateixes coses no m'hi relaciono molt. Però si fossin nois potser sí... i si em fes amic d'ells i em queia bé podria venir a casa meva sense cap problema».*
- Una alumna de 2n d'ESO, nascuda a Colòmbia però adoptada per una família catalana, ens explica que té dues amigues dominicanes i la resta d'aquí. A les classes de desdoblament hi ha una noia marroquina, de qui diu: *«La conec des de la guarderia. Al principi tenia bona relació amb ella però després vaig veure que no*

m'agradava molt el que feia. De vegades mentia i una vegada va robar un estoig. Jo de vegades l'aconsello i l'intento ajudar perquè no es posi amb problemes. Però és tan tancada...»

- Una alumna d'origen marroquí, de 2n d'ESO, la noia de qui acabem de parlar, ens diu que a l'escola no hi té gaire amigues: *«És que no parlo molt... sóc tímida»*. Però fora de l'escola sí que té moltes amigues, afirma: *«Són marroquins, la majoria. La meva mare es relaciona amb les mares d'aquestes amigues i per això ens coneixem... i són veïnes meves. També tinc dues amigues catalanes, dues, també veïnes. Hi parlo en castellà... amb les amigues marroquines també ens parlem en castellà, perquè algunes parlen bereber i altres àrab»*.
- Una alumna de 3r d'ESO nascuda a la Xina ens explica que quan va arribar a la ciutat va anar a una escola pública de Primària (6è) i anava a l'aula d'acollida: *«Vaig conèixer una noia marroquina... encara vaig amb ella com a amiga [...] La meva amiga està molt integrada... treu bones notes i no porta vel al cap»*. Però les seves millors amigues són dues de la República Dominicana i dues de catalanes. A classe coincideix amb un noi marroquí: *«Tinc bona relació amb ell... però no treu bones notes... no treballa i sempre està jugant [...] No el veig mai fora de l'escola»*.
- Una alumna nascuda al Marroc, de 2n de Batxillerat, manifesta que té amics *«d'aquí i de fora... no influeix d'on siguin»*. Comenta que ella sempre s'ha sentit ben acollida a l'escola: *«a mi mai no m'han insultat»*. S'ha integrat perfectament a l'escola. Va arribar-hi a 1r d'ESO i va anar els dos primers anys a l'aula d'acollida, sense conèixer el català ni el castellà: *«en tinc bons records... la veritat és que no m'ho vaig passar malament perquè tothom m'ajudava»*. Quant a les relacions entre els magribins i la població autòctona, tant a l'escola com al carrer, en té una idea molt lúcida: *«Si hi ha una concentració de marroquins aquest fet genera que no es relacionin amb persones d'aquí. Si tu només et relaciones amb els teus no et relaciones amb els altres... La culpa és de tots, els de la ciutat i els magribins. Ells venen [noteu que ella no s'hi inclou] i es troben una cultura diferent i els és difícil trobar el forat per relacionar-se amb els de la ciutat... a mi no m'ha costat. Hi ha gent [d'origen magribí] que diu: jo no puc relacionar-me amb els altres perquè no sé com són, no sé si són racistes o no... Si es fa un mur entre els d'aquí i els d'allà, un no sap la resposta per part dels de l'altre costat...»*.

6.2.3 El major fracàs escolar dels magribins

Les respostes donades s'allunyen força de les explicacions mostrades en la nostra part teòrica. Les que més s'aproximen a les teories de la reproducció cultural són aquestes:

- Hi ha un major fracàs escolar perquè *«no hi ha una continuïtat entre el que fa l'escola i el que es fa a fora. Per a aquesta cultura [la magribina] l'educació no és tan important. L'educació es viu com una imposició»*, conclou la mestra de l'aula d'acollida (AA).

- *«És un problema cultural... cadascú aprèn a sobreviure en una societat. Molts magribins mantenen un status cultural no apte per aquí. Al Magrib no té sentit estudiar en determinats àmbits... per exemple, en una terra on l'únic futur que tenen és el de pasturar les cabres».* (BAT)

Altres explicacions de les possibles causes del major fracàs escolar dels magribins són aquestes:

- *«Viuen aquí, estan aquí, però no els importa. A alguns els és igual el què aprenguin perquè potser de més grans tornaran al seu poble»* (CI d'EP).
- *«Tenen un menor rendiment acadèmic perquè molts vénen mal preparats del seu país, per les dificultats de la llengua, pel procés d'adaptació al país... però sobretot perquè molts d'ells no en tenen massa ganes i nosaltres els ho posem massa fàcil i no els exigim prou. Considerem que tenen molts drets i ells s'ho creuen, però després no accepten els deures»* (2C d'ES).
- La causa del major fracàs escolar és que *«la majoria estan absolutament no integrats. Com a conseqüència lògica, treuen males notes... només he tingut una alumna marroquina que treu bones notes [la que cursa 2n de Batxillerat] i no té cap problema d'integració»* (1C d'ES).
- *«Alguns dels magribins tenen molt arrelada la idea que se'n riuen [els seus companys de classe perquè no parlen prou bé l'idioma]»* (CS d'EP).
- *«La meva mare era bona estudiant però quan es va casar el pare no li va deixar acabar els estudis»* (alumne d'origen magribí de 1r ESO).
- *«Crec que treuen males notes perquè no els interessa el que estudien... i alguns perquè acaben d'arribar i no entenen la llengua»* (alumna d'origen magribí de 2n d'ESO).
- L'important *«són les ganes i l'esforç que poses en cada cosa. Quan estava al Marroc jo ja hi posava moltes ganes. I també és molt important el suport que reps de casa... hi influeix molt! [...] I si vas al Sàhara no tindran les mateixes condicions de vida que les que vaig tenir jo...»* (alumna marroquina de 2n Bat).

6.2.4 El que fan els docents per adaptar-se als alumnes d'origen estranger

Les respostes han estat diverses. En destaquem:

- En preguntar al professor de Batxillerat (que també imparteix classes a l'ESO) si algun del temes que plantejava a classe tenia en compte la diversitat cultural dels seus alumnes respon: *«És el meu temari [es refereix a les classes de biologia] En explicar l'evolució incloc tota l'espècie humana... el concepte de races és obsolet! Els explico molts exemples d'adaptacions de diverses tribus. I també els explico el gran benefici humà de la diversitat».* També afirma que cal *«fer el que es fa i esperar... és com els "castellans", que amb les generacions han canviat... amb els magribins serà molt més complicat, perquè el salt cultural és molt més gran i hi ha*

problemes d'integrisme cultural, de tancament... [...] per exemple, tenen dificultats d'integració perquè veuen la TV mitjançant les parabòliques, i estan perpètuament connectats al seu món».

- *«La dinàmica fa que no es pugui fer gran cosa... se'ls fan exàmens més senzills, però en molts moments em sento incapaç de poder oferir unes bones adaptacions» (1C d'ES)*
- *«Alguns ja van fent a classe, com tots. Els altres els tenim físicament més a prop per ensenyar-los el que no saben: llegir, escriure... També alguns surten amb la professora de reforç, dues hores a la setmana... una hora de català i una altra de castellà [...] Alguns també tenen un Programa Individual i algunes hores van a P5, perquè allí van més lents [en l'aprenentatge de la lectura-escriptura]... A aquestes edats els accepten molt i els ajuden, siguin alumnes amb dificultats o magribins» (CI d'EP).*
- *«No em sembla bé que s'hagin d'adaptar els continguts als nous nens... el llibre ja contempla la diversitat cultural» (CM d'EP).*
- *«Es fan Programes Individuals. S'adeqüen els objectius i els continguts. A tots els alumnes no se'ls dona ajuda als exàmens, a ells sí» (CS d'EP).*
- *Com que la mestra de CS d'EP imparteix religió, explica que a 6è de Primària «l'any passat el Mohamed [els noms estan canviats] va portar a classe l'Alcorà i el va explicar; i la Fàtima va fer un treball sobre l'islamisme i el va explicar a classe; i l'Abdul va portar una foto de la seva família [amb onze fills i orfes de pare]».*

6.2.5 L'escola que tenim i l'escola que volem (amb magribins o sense)

A les dues primeres entrevistes vam intentar cercar l'opinió dels docents quan al model d'escola que pogués donar una resposta adequada tant a les necessitats dels alumnes autòctons com a la dels nous nens. En comprovar que les idees mostrades eren molt vagues, ens vam proposar fer un petit resum dels diferents models teòrics existents, per tal de mostrar-los a tots els mestres entrevistats, que oferim a l'[annex 2](#).

Les respostes donades van ser diverses, de les quals en destaquem aquestes:

- *«Segregadora mai... assimilacionista mai... La que tenim crec que s'apropa a l'integracionista o compensadora... la pluralista crec que és la que estaria bé que tinguéssim... l'ideal és la intercultural, però això no passarà mai. El realista és que podem estar junts però no barrejats. Som una mica hipòcrites perquè quan sortim al carrer la integració ja no es dona, ni per part d'ells ni per part nostra... és impossible una fusió cultural i molt difícil fomentar les relacions interètniques. Fins a un cert punt és bo que cadascú es mantingui al seu lloc... perquè no veig que els magribins tinguin intenció d'integrar-se. I que s'impulsi un model intercultural a l'escola no implica que es generalitzi a l'escola» (AA).*

- «*Cal repartir-los entre diferents escoles... no hi ha dubte, però, que el model d'escola "segregadora" seria el més pràctic... el model d'escola "assimilacionista" és el que més habitualment passa, és el preponderant... no veig res més possible... és més fàcil que hi hagi una guerra que canviï això*» (Bat).
- «*Si van tots a una escola... malament, perquè es fa un gueto... però si estan tots repartits tampoc va bé per a les escoles... aquestes persones haurien de saber el que val l'educació*» (CI d'EP). També afirma que és un problema que els magribins vagin a una escola catòlica. En ser preguntat sobre si creu que es podrien permetre escoles islamistes afirma amb rotunditat: «*no em semblaria bé*». Li expliquem que una alumna magribina de segon de Batxillerat està fent un treball sobre els espanyols que viuen a la seva ciutat natal, Tetuan, antiga capital del Protectorat Espanyol al Marroc, i com l'alumna explica que allí els espanyols van a les seves escoles catòliques i a l'església sense cap mena de problema. La mestra, però, creu que almenys a casa nostra «*cada vegada la religió està més dura [es refereix a l'islàmica]. La influència és més religiosa que cultural... l'imam els posa a lloc, els deu amenaçar perquè compleixin. Com canviar això? És molt difícil*».
- «*Crec que on som ara és entre una educació "integracionista" i "compensadora"... potser podríem arribar a l'educació "multicultural"... però cal que ells s'impliquin, perquè es veuen moltes actuacions incíviques dels magribins*». (CS d'EP).
- «*Respecte l'escola "segregacionista" estic d'acord que els magribins no han d'estar en guetos...però no estic d'acord que les escoles concertades hagin de tenir la mateixa consideració que les públiques, perquè els pares que els hi portem paguem tant els impostos per fer la pública com la concertada. De l'escola "assimilacionista" només n'accepto la primera part [que pretengui aconseguir l'assimilació dels nouvinguts] La segona part fins a un cert punt: no es demana que perdin la seva cultura. De l'escola "integracionista" no accepto que hi hagin professors de compensatòria mentre no n'hi hagi per als alumnes amb dificultats d'aquí. De la "pluralista"... no, no són iguals... per arribar a això no tenim prou formació, no estem prou ben educats, ni nosaltres ni ells: nosaltres mateixos ens deixem dominar pels altres i els altres pensen que poden imposar-se pel fet de semblar diferents. La "multicultural" és una utopia total... i la "intercultural"... conèixer altres cultures sempre és positiu... seria ideal però és utòpic... sempre i quant es tingui clar que la cultura del país receptor no s'anul·larà... m'emprenya molt, per exemple, que s'hagi perdut la castanyada pel Halloween o els Reis per Santa Claus. Jo voldria una escola on no notéssim que tenim immigrants en sentit negatiu, que no se sentissin comentaris racistes, que el nostre entorn no se sentís perjudicat. I l'escola que tenim ara és que en nom de la integració tenim una escola confusa, poc efectiva i amb molts alumnes bastant abandonats, sobretot els propis, amb dificultats o sense... La meva màxima és: "Domingueros zero"» (2C d'ES).*

6.2.6 Els arguments suposadament xenòfobs i racistes

A manera de corol·lari, presentem tota una sèrie d'arguments diversos que no han aparegut en els apartats anteriors, referits als magribins. Alguns d'ells són més conciliadors i altres no tant:

- «Es van obrir les portes quan convenia que vinguessin. Amb els reagrupaments familiars encara en van venir més [...] Des de l'Administració caldria dir: "Fins aquí hem arribat!"... el problema és que no ho valoren i vénen amb exigències» (EI)
- «Se'ls ha regalat moltes coses i no donen importància a les coses» (CI d'EP)
- «El meu pare deia: aquests ens tornaran a envair. Vigila: són molt traïdors. [La ciutat] acabarà sent tota mora i plena de mesquites... I no s'està equivocant gaire» (CM d'EP)
- «Potser haurien de prendre més consciència del país que els acull, valorar el que tenen. Com que se'ls donen coses, no ho valoren» (CS d'EP)
- «Per evitar l'exclusió social se'ls espitja... se'ls donen diners, subvencions, facilitats... no estic dient que hi estigui en contra. És ara, amb la crisi, que la gent se'n adona i se'n ressent. Però hi ha una frase que diu que "per tractar dues persones iguals has d'adonar-te que són diferents"... és com els minusvàlids, que necessiten rampes per pujar-hi amb les cadires de rodes» (Bat).
- «Jo no veig que hi hagi racisme... el que hi ha és classisme... per exemple, gairebé ningú és racista amb Keita [el jugador negre del Barça] o amb Affelay [jugador d'origen magribí del Barça]...».
- «Veig que hi ha racistes tant marroquins com de fora. Alguns marroquins potser tenen ràbia dels espanyols perquè són més blancs... però no sé què senten» (alumna d'origen magribí de 2n d'ESO).
- «Molts intenten adaptar-se però a mi em fan por perquè visc en un barri on hi ha molts marroquins i gitanos i fan por i sempre es barallen» (alumna d'origen colombià de 3r ESO).
- «Els estrangers poden anar a viure on vulguin... això no posa en perill la cultura catalana... cadascú a la seva cultura» (alumna d'origen xinès de 3r ESO)
- «Vaig veure a la TV que al final [els magribins] acabaran dominant-nos» (alumne d'origen català de 4t ESO).
- En ser preguntada sobre si creu que els magribins estan rebent un tracte de favor per part de l'Administració, i després de preguntar-li sobre la religió, una alumna d'origen romanès de 4t ESO respon: «Amb aquesta religió no m'estranya... Si ells tenen la religió de l'islam tenen més drets que els altres. Hi ha moltes beques i se'ls dona a ells. No paguen llibres. I a tothom se li hauria de donar una ajuda».

6.3 Qüestionaris

6.3.1 Els resultats a l'ESO

Globalment, els resultats poden ser consultats a l'[annex 3](#).

No obstant, i més enllà del què ens indiquen les xifres, hem de confirmar el que ja temíem d'antuvi: que la xenofòbia i el racisme envers el col·lectiu magribí s'expressa molt clarament, de forma directa i sense gaires miraments.

Més enllà de les diferències internes entre els alumnes d'ESO, hi ha tot un seguit de discursos que són força generalitzats en tots els grups (si deixem de banda, sobretot, els alumnes d'origen magribí). Exemplificarem aquests discursos en cinc afirmacions del qüestionari:

- «Els magribins, en general, són paràsits socials que s'aprofiten de la nostra generositat» (ítem 20). Els alumnes, de mitjana, estan *bastant d'acord* amb aquesta afirmació (mitjana: 6,3 punts). Podem donar-nos compte que aquest enunciat respon al tipus de racisme que hem definit com a *model d'elecció racional* en el nostre apartat teòric, afegint-hi, a més, una paraula manifestament insultant: qualificar un col·lectiu humà de *paràsit*.
- «Hi ha una evident incompatibilitat entre el món islàmic i el nostre món occidental» (ítem 22). Els alumnes d'ESO també hi estan *bastant d'acord* (mitjana: 7,6). En aquest cas, es tracta del tipus de racisme que segueix el *model funcional (o de la distància social i cultural)*.
- «La presència de tants magribins ens explica l'existència de tants actes delictius» (ítem 30). Aquesta afirmació també és valorada amb un *bastant d'acord* pels alumnes d'ESO (mitjana: 6,5 punts). I això que és probablement l'ítem més exagerat del *model de les pràctiques discursives i comunicatives*, basat en aquest cas en una clara *etnització* de la delinqüència.
- «El millor seria que els magribins de la ciutat anessin tots a una mateixa escola/institut» (ítem 27). També hi estan *bastant d'acord*, en general, els alumnes d'ESO (mitjana: 6,1). Podríem inferir, per tant, que els alumnes d'ESO es mostren força partidaris, de promig, del *model d'escola racista o segregadora*, que és precisament el que més rebuig mostra envers els immigrants, o almenys cap al col·lectiu magribí.
- «És desitjable que els magribins mantinguin la seva llengua materna» (ítem 33). En general els alumnes s'hi mostren *poc d'acord* (mitjana: 4,1), el que ens porta a pensar que probablement defensarien força l'objectiu que els nous nadius –o específicament els magribins– perdin els seus marcadors ètnics distintius, un raonament propi del *model d'escola assimilacionista*, força discriminatòria envers els immigrants.

Apart de les valoracions dels alumnes en el qüestionari, tancades, hi havia un espai per tal que tots els alumnes poguessin expressar de forma oberta el què pensaven sobre els estrangers o magribins. Han estat força els qui han volgut deixar constància de la seva opinió, que anotem a l'[annex 4.1](#).

6.3.1.1 Les diferències segons l'origen dels alumnes

A l'[annex 2](#) es mostren els resultats obtinguts pels diferents grups d'alumnes d'ESO, tot separant-los segons l'origen.

A les pàgines següents oferim una gràfica on es mostren clarament les diferències d'opinió segons l'origen dels alumnes de 3r i 4t d'ESO.

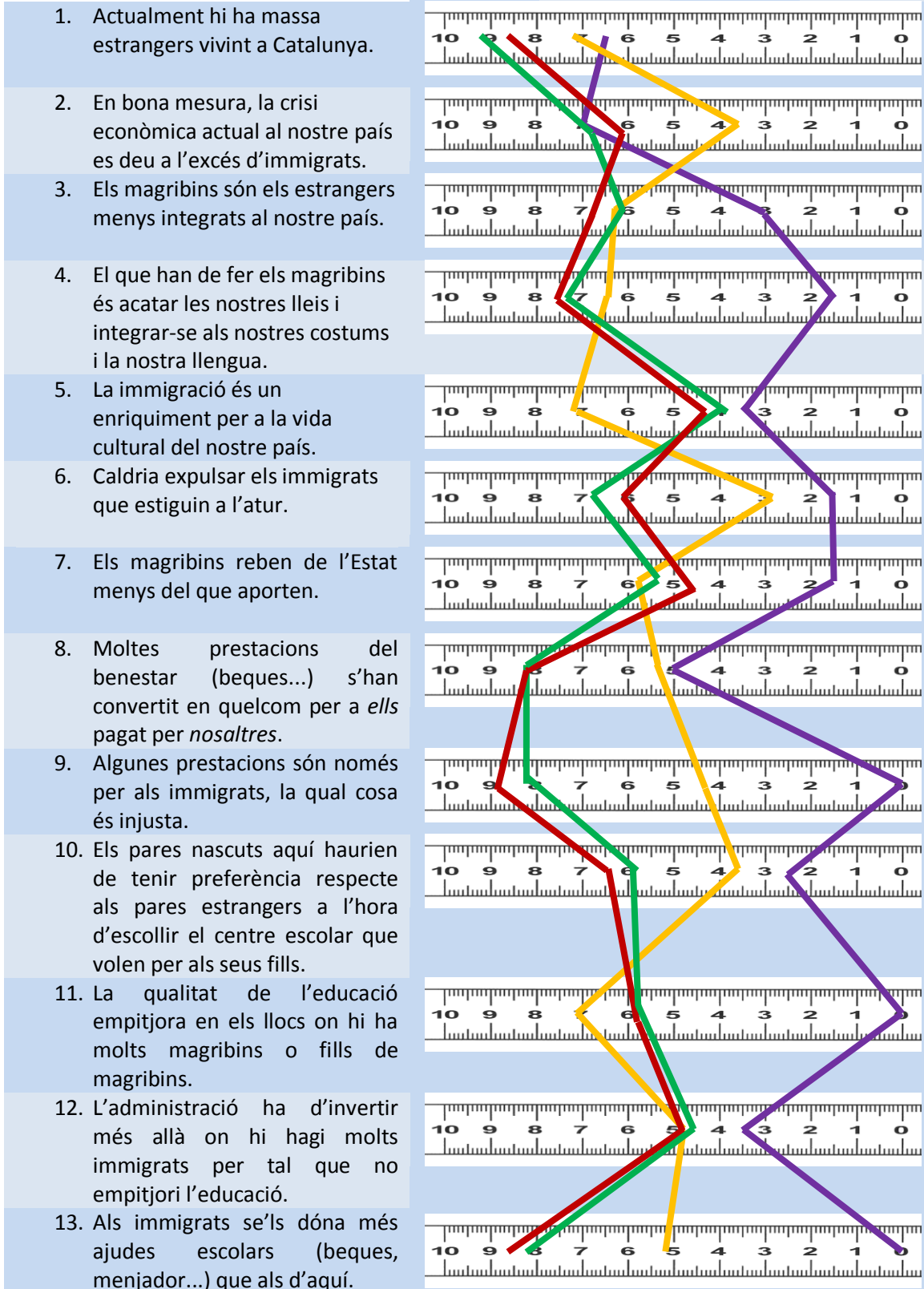
A grans trets, no s'observen diferències significatives entre els alumnes els pares dels quals han nascut a Catalunya i els alumnes els pares dels quals han nascut a la resta de l'Estat espanyol. Una possible explicació és que el 67 % d'alumnes els pares dels quals havien nascut a Catalunya tenien almenys un dels seus avis nascuts a la resta de l'Estat espanyol, per la qual cosa no hi ha una frontera nítida entre els dos grups.

Hi ha, però, algunes diferències:

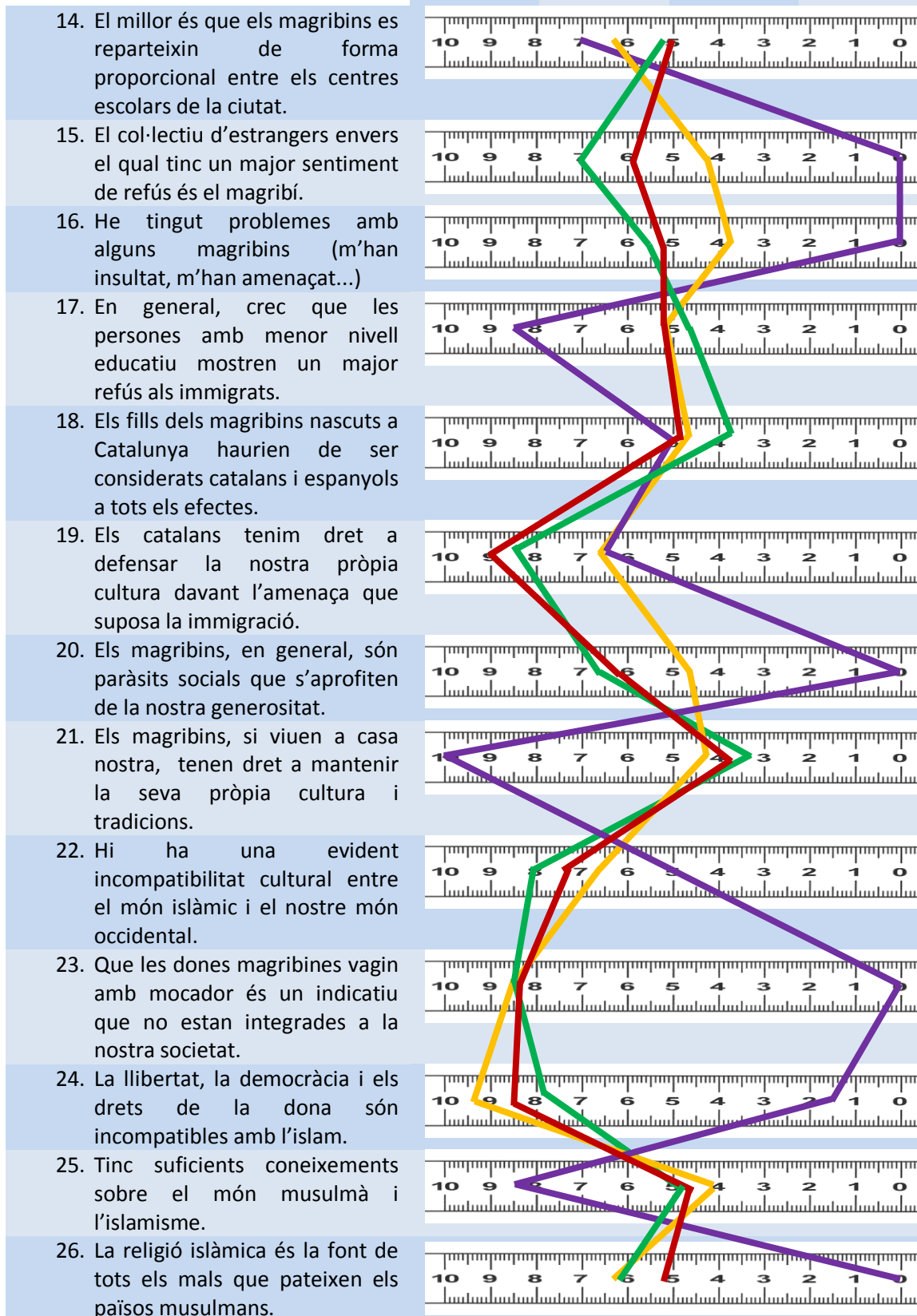
- A l'afirmació "el col·lectiu d'estrangers envers el qual tinc un major sentiment de refús és el magribí" (ítem 15) els alumnes fills de pares nascuts a Catalunya no s'hi mostren tant d'acord (5,9) com aquells amb pares nascuts a la resta de l'Estat espanyol (7), .
- L'ítem 18 ("els fills dels magribins nascuts a Catalunya haurien de ser considerats catalans i espanyols a tots els efectes") és puntuat més alt pels fills dels alumnes amb pares nascuts a Catalunya (4,9) que els de pares nascuts a la resta de l'Estat (3,85).
- L'ítem 26 ("la religió islàmica és la font de tots els mals que pateixen els països musulmans") puntuen més baix els alumnes amb pares nascuts a Catalunya (5,1) que els de la resta de l'Estat (6,05).
- Finalment, a l'afirmació "cal conèixer i reconèixer els aspectes positius de la cultura musulmana i integrar-los a la nostra cultura" (ítem 36) els menys tolerants són, en aquest cas, els alumnes amb pares nascuts a Catalunya (3,05), i aquells amb pares de la resta de l'Estat l'han valorat una mica més (3,95).

- Alumnes els pares dels quals han nascut a Catalunya.
- Alumnes els pares dels quals han nascut a la resta de l'Estat espanyol.
- Alumnes els pares dels quals han nascut fora d'Espanya i no magribins.
- Alumnes els pares dels quals han nascut al Magrib.

MITJANES QÜESTIONARI ESO SEGONS L'ORIGEN

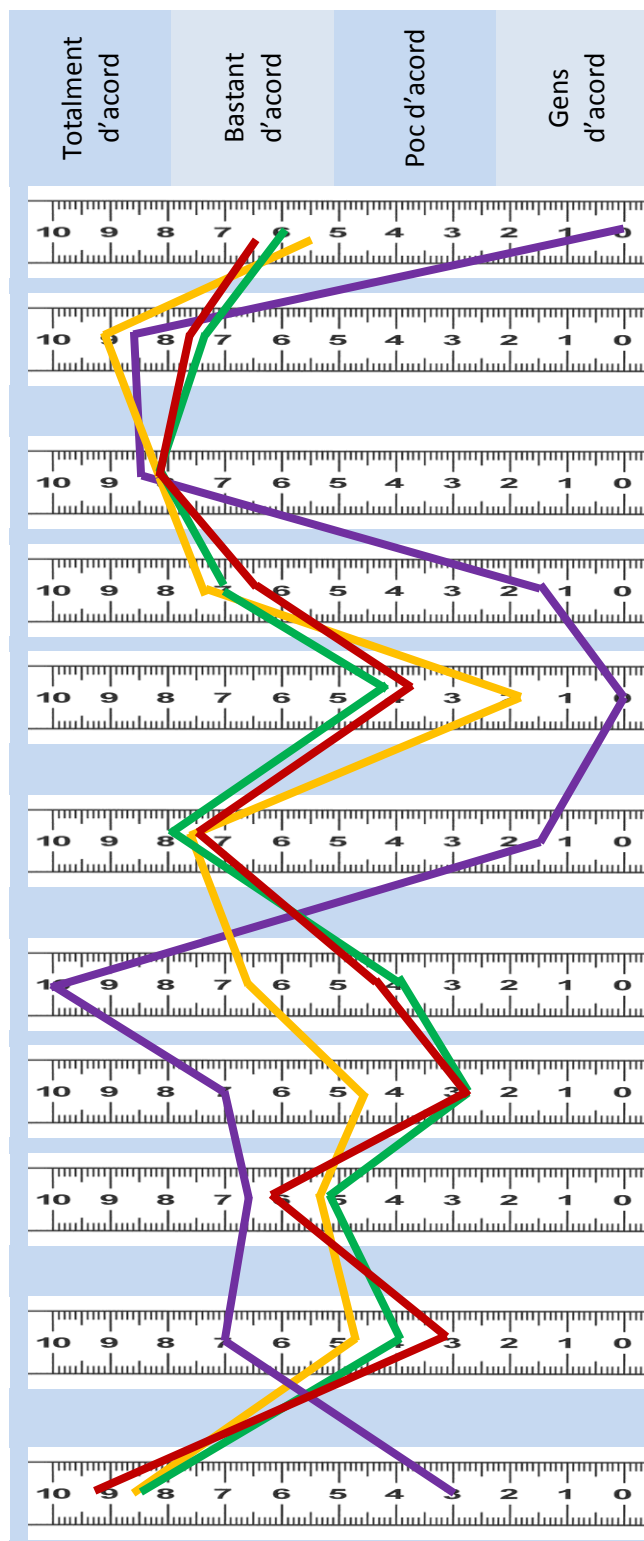

MITJANES QÜESTIONARI ESO SEGONS L'ORIGEN

MITJANES QÜESTIONARI ESO SEGONS L'ORIGEN

27. El millor seria que els magribins de la ciutat anessin tots a una mateixa escola/institut.
28. L'aula d'acollida ha estat i és un bon instrument d'integració dels nouvinguts a la nostra escola.
29. En general, els magribins no estan disposats a adaptar-se a la nostra cultura.
30. La presència de tants magribins ens explica l'existència de tants actes delictius.
31. L'ideal seria que a les escoles els alumnes poguessin estar separats segons la seva procedència ètnica.
32. La finalitat més important de l'educació escolar que reben els nouvinguts és que assimilïn la nostra cultura.
33. És desitjable que els magribins mantinguin la seva llengua materna.
34. L'ideal seria la fusió entre les diferents cultures que conviuen a casa nostra.
35. El nostre país pot convertir-se en un mosaic de cultures separades, que es toleren però no es barregen.
36. Cal conèixer i reconèixer els aspectes positius de la cultura musulmana i integrar-los a la nostra cultura.
37. Són els magribins els qui han d'adaptar-se a la nostra cultura i no al revés.

Les diferències observades més importants són les que han expressat els alumnes els pares dels quals han nascut fora de l'Estat espanyol, especialment al Magrib, respecte als alumnes els pares dels quals han nascut a Catalunya o a l'Estat espanyol. Cal tenir en compte que solament dos alumnes d'origen magribí han respost el qüestionari, per la qual cosa algunes mitjanes poden ser una força contradictòries, a causa d'una mala comprensió de l'afirmació per part d'algun dels dos. Per exemple, l'ítem 2, que culpa

els immigrants de la crisi econòmica, és puntuat amb un 7 pels d'origen magribí, la puntuació més alta de tots els grups analitzats.

En general, els fills de pares d'origen estranger no magribí puntuen clarament a favor dels immigrants, excepte en els ítems referits específicament als magribins. En aquests casos puntuen de forma semblant o amb diferències lleugeres respecte als alumnes d'origen català o espanyol. I els d'origen magribí, en general, es defensen força, lògicament, quan se'ls acusa, al seu entendre, injustament.

Els ítems més significatius han estat els següents:

- Ítem 6: “Caldria expulsar els immigrants que estiguin a l'atur”. Lògicament, els dos grups d'origen estranger puntuen molt per sota que la resta de grups.
- Ítem 9: “Algunes prestacions són només per als immigrants, la qual cosa és injusta”. Probablement alguns alumnes d'origen estranger saben que no han obtingut fàcilment ajudes de les Administracions, o no els consta que n'hi hagi específicament per als estrangers. Als d'origen català o espanyol, en canvi, estan entre bastant d'acord i molt d'acord que hi ha ajudes específiques per als immigrants, encara que no sàpiguen dir quines (a les entrevistes ho hem constatat).
- Ítem 10 (sobre la preferència dels pares d'aquí a escollir plaça escolar respecte als estrangers). Els alumnes *de fora* hi estan poc d'acord i els *d'aquí* bastant d'acord.
- Ítem 16: “He tingut problemes amb alguns magribins (m'han amenaçat, m'han insultat...)”. Curiosament, els immigrants no magribins manifesten tenir menys problemes amb els magribins que els *autòctons* (unint els d'origen català i espanyol).
- Ítem 18: “Els fills dels magribins nascuts a Catalunya haurien de ser considerats catalans i espanyols a tots els efectes”. Contra tot pronòstic, els quatre grups puntuen pràcticament igual, entre 4 i 5 punts.
- Ítem 20: “Els magribins, en general, són paràsits socials que s'aprofiten de la nostra generositat”. Els d'origen *autòcton* estan bastant d'acord amb aquesta afirmació tan contundent i dura, mentre que els d'origen estranger no magribí tendeixen a estar-hi poc d'acord i els d'origen magribí, lògicament, gens.
- Ítem 29: “En general, els magribins no estan disposats a adaptar-se a la nostra cultura”. Els quatre grups, curiosament, puntuen molt alt. Cal admetre, no obstant, que era un ítem mal redactat per als d'origen estranger.
- Ítem 30: “La presència de tants magribins ens explica l'existència de tants actes delictius”. Excepte els d'origen magribí, els grups estan bastant d'acord amb aquesta afirmació, especialment els d'origen estranger no magribí.
- Ítem 33: “És desitjable que els magribins mantinguin la seva llengua materna”. Els dos grups d'origen *autòcton* hi estan poc d'acord, la qual cosa els apropa a un model d'escola assimilacionista (ho corrobora l'ítem 32). Els d'origen estranger no magribí s'hi mostren bastant d'acord i els d'origen magribí totalment d'acord.

6.3.1.2 Les diferències d'opinió entre els nois i les noies a l'ESO

Els resultats comparatius entre els nois i les noies a l'ESO poden ser consultats a l'annex 3. Cal dir que hem descartat els alumnes d'origen estranger per tal que no interfereixin en el resultat.

Hi ha diferències entre els nois i les noies? La resposta és afirmativa.

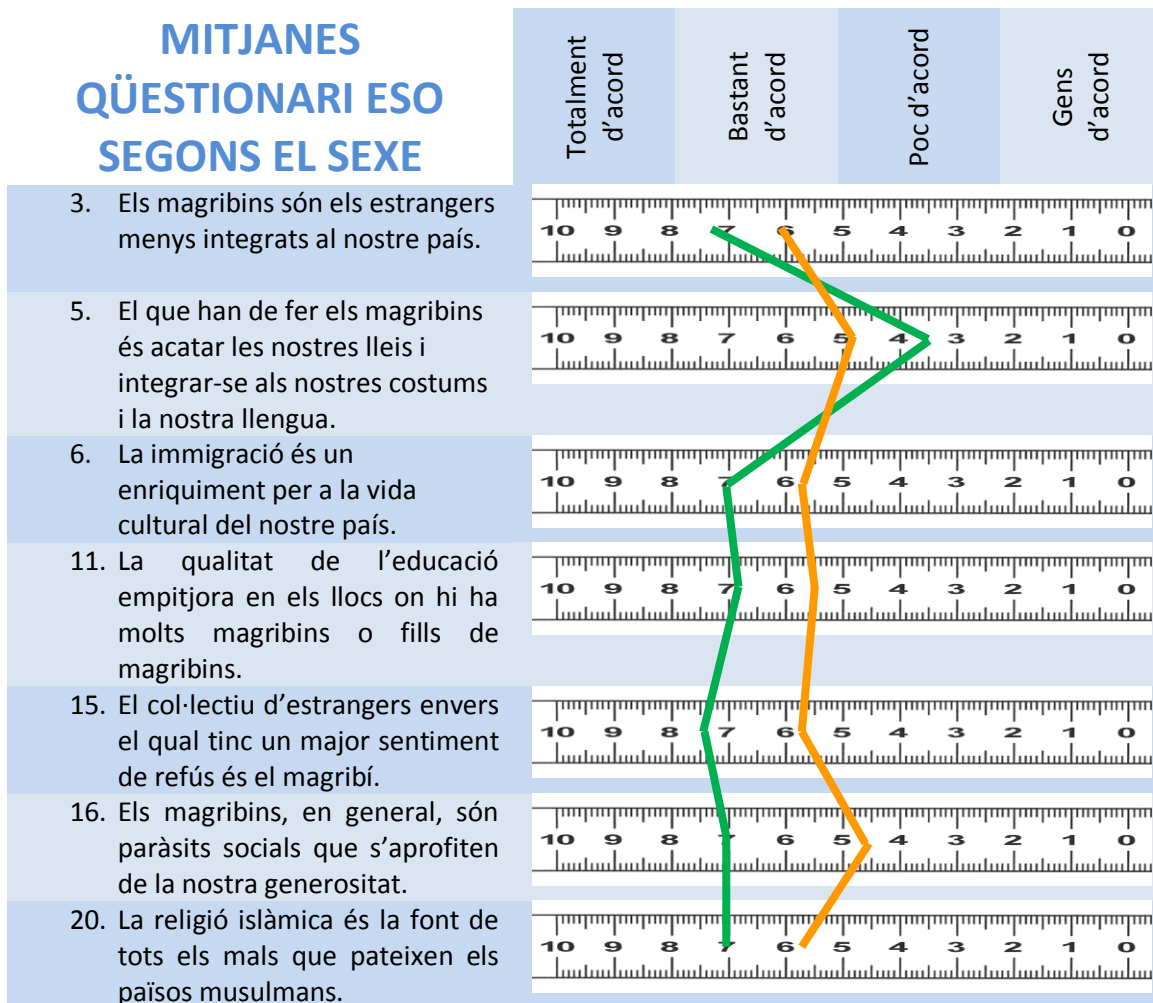
Si considerem que 33 dels 37 ítems poden mostrar (puntuant alt o baix, segons els casos) un cert grau de prejudici, xenofòbia o racisme, podem concloure que els nois han puntuat de mitjana de forma més clara en 28 dels 33 ítems, respecte a les noies.

Si observem aquelles puntuacions que suposen una diferència de més d'un punt entre nois i noies, la resposta és clara: en els 11 casos els nois es manifesten de forma més nítida el seu rebuig als immigrants o magribins.

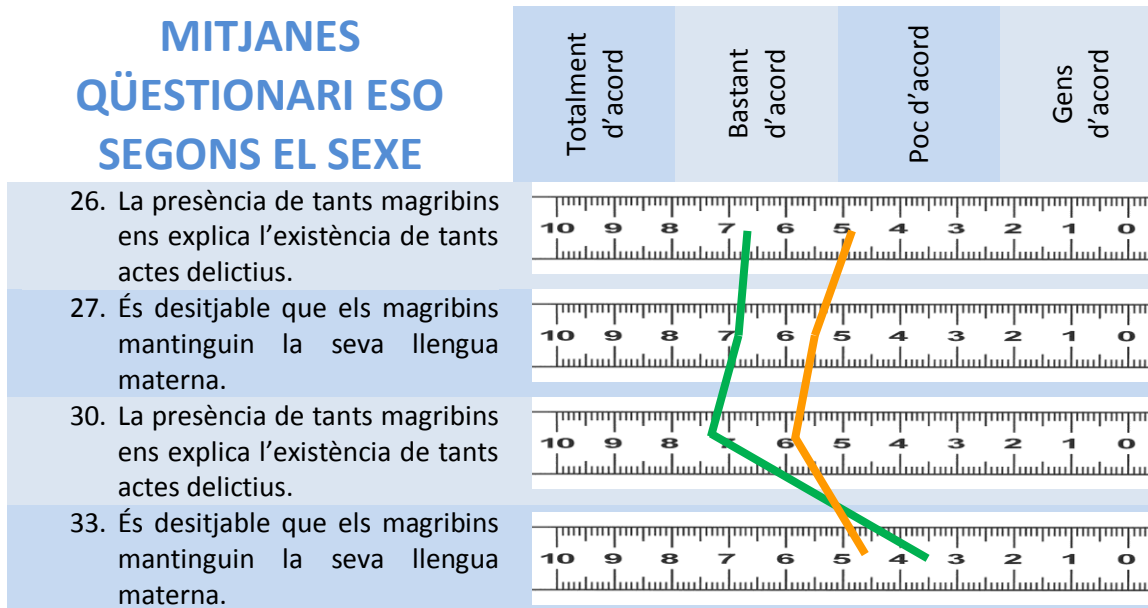
Aquests ítems són els següents:

- Nois
- Noies

**MITJANES
QÜESTIONARI ESO
SEGONS EL SEXE**

MITJANES QÜESTIONARI ESO SEGONS EL SEXE

Puntuen lleugerament per sobre les noies (la diferència de puntuacions en cap cas és superior o inferior a 0,4 punts) en les següents afirmacions:

- “En bona mesura, la crisi econòmica al nostre país es deu a l'excés d'immigrats” (ítem 2).
- “Els magribins reben de l'Estat menys del que aporten” (ítem 7).
- “Algunes prestacions són només per als immigrants, la qual cosa és injusta” (ítem 9).
- “L'administració ha d'invertir més allà on hi hagi més immigrants per tal que no empitjori l'educació” (ítem 12).
- “Que les dones magribines vagin amb mocador és un indicatiu que no estan integrades a la nostra societat” (ítem 23).

Ens inclinem a pensar que manifestar un major refús envers els immigrants no és sempre sinònim de tenir més prejudicis o de ser més racista. És possible que les noies, per l'educació que han rebut sobretot a casa, tendixin a manifestar-se de forma més cauta que els nois, però que fonamentalment pensin el mateix que ells.

6.3.1.3 Les diferències segons el rendiment acadèmic dels alumnes

A l'ESO de l'escola objecte d'estudi, determinades matèries instrumentals (català, castellà, matemàtiques i anglès) es porten a terme seguint el criteri de l'*agrupament flexible*. A les hores que s'imparteixen aquestes matèries, els alumnes de les tres classes de cada curs es desdoblen en quatre grups. Al grup 1 s'hi apleguen els alumnes que darrerament han obtingut un millor rendiment acadèmic; els del grup 2 tenen un nivell inferior al grup 1 però superior al grup 3; i, finalment, al grup 4 s'hi reuneixen els qui han mostrat un pitjor rendiment acadèmic. Hi ha una absoluta permeabilitat, en el sentit que els alumnes poden passar d'un grup a un altre (es revisa trimestralment).

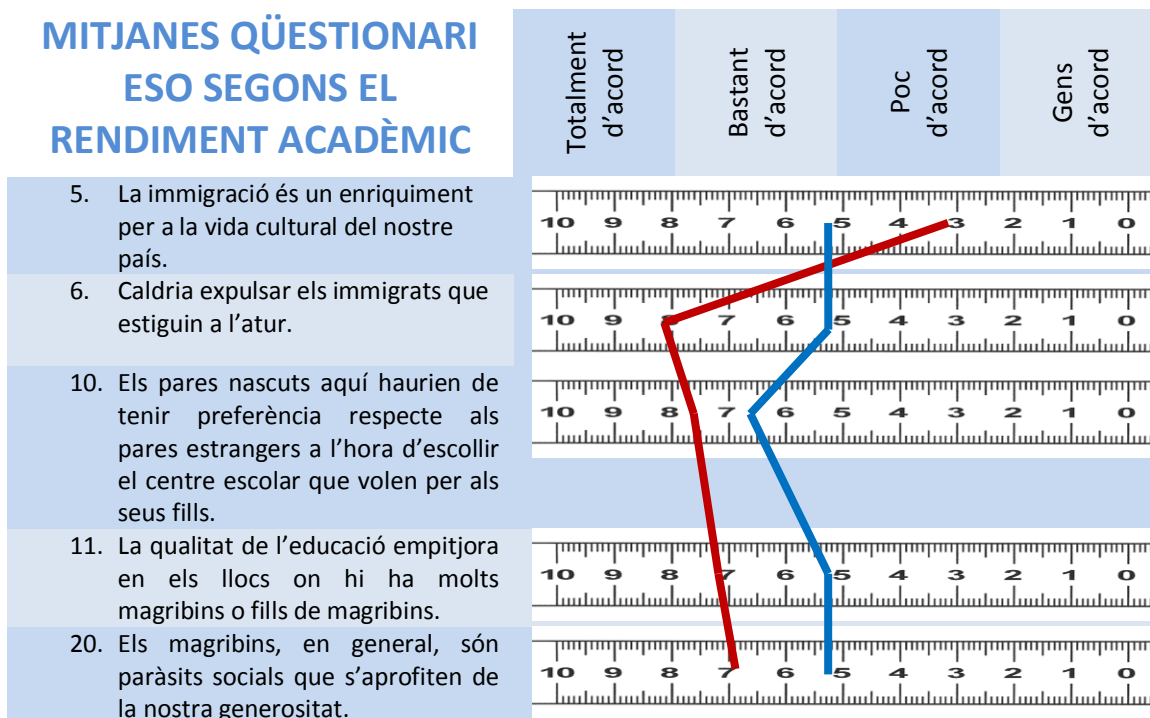
Som plenament conscients que les diferències en funció del rendiment potser es deuen més a l'origen social que no pas a capacitats de l'alumnat. De fet, per exemple, la tendència és que els nouvinguts d'origen estranger comencin als grups 4, fonamentalment per dos motius: a) perquè aquests grups són més reduïts que els altres grups i l'atenció pot ser més individualitzada; i b) perquè les dificultats de comunicació els impossibiliten inicialment obtenir un bon rendiment acadèmic. El cert, però, és que els del grup 4 són alumnes que en un moment determinat obtenen rendiment acadèmics més baixos, encara que poden anar "escalant" posicions.

Fetes aquestes consideracions, ens podem plantejar: qui mostra més prejudicis, xenofòbia i racisme: els alumnes amb baix rendiment acadèmic o els de més alt rendiment acadèmic? Els resultats no són concloents, però en general mostren un major rebuig pels magribins els alumnes amb baix rendiment acadèmic. És possible que aquest fet es degui a que aquests no tenen tanta capacitat per copsar les implicacions de cadascuna de les afirmacions respecte als estrangers o els magribins, i per aquest motiu es mostrin més radicals.

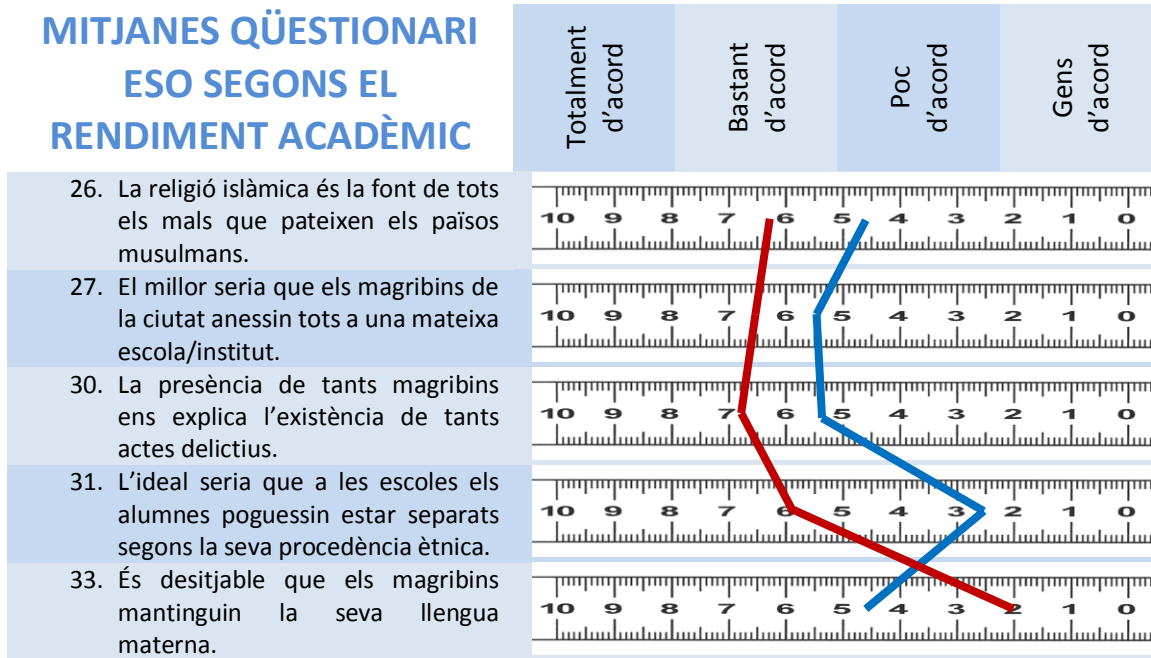
En concret, en 10 dels ítems s'han apreciat diferències significatives. A la pàgina següent es comparen solament els del grup 1 respecte als del grup 4. La resta de puntuacions poden ser consultades a l'[annex 3](#).

- Grup 1: rendiment acadèmic més alt
- Grup 4: rendiment acadèmic més baix

MITJANES QÜESTIONARI ESO SEGONS EL RENDIMENT ACADÈMIC

MITJANES QÜESTIONARI ESO SEGONS EL RENDIMENT ACADÈMIC

6.3.2 Els resultats a Batxillerat

Globalment, els resultats poden ser consultats a les [l'annex 3](#).

També a nivell de Batxillerat la xenofòbia i el racisme envers el col·lectiu magribí s'expressa molt clarament, si bé en general de forma més dissimulada que a l'ESO, en línies generals.

Més enllà de les diferències internes entre els alumnes de Batxillerat, hi ha tot un seguit de discursos força comuns en tots els grups. Exemplificarem aquests discursos en sis afirmacions del qüestionari:

- «Algunes prestacions són només per als immigrants, la qual cosa és injusta» (ítem 11). Els alumnes, de mitjana, estan *molt d'acord* amb aquesta afirmació (mitjana: 8,9 punts). Aquest enunciat respon al tipus de racisme que hem definit com a *model d'elecció racional* en el nostre apartat teòric.
- «Que les dones magribines vagin amb mocador és un indicatiu que no estan integrades a la nostra societat» (ítem 31). Els alumnes de Batxillerat també hi estan *molt d'acord* (mitjana: 8,6). En aquest cas, es tracta del tipus de racisme que segueix el *model funcional (o de la distància social i cultural)*.
- «En general, els magribins no estan disposats a adaptar-se a la nostra cultura» (ítem 40). Aquesta afirmació és valorada entre un *bastant d'acord* i un *molt d'acord* pels alumnes de Batxillerat (mitjana: 7,9 punts). I aquest és un ítem que correspon al *model de les pràctiques discursives i comunicatives*. Fixem-nos que l'enunciat no diu que els magribins no s'adaptin sinó que no volen adaptar-se.
- «El millor seria que els magribins de la ciutat anessin tots a una mateixa escola/institut» (ítem 37). Hi estan *bastant d'acord*, en general, els alumnes de Batxillerat (mitjana: 5,7) i, per tant, els alumnes de Batxillerat es mostren força partidaris, de promig, amb el model *d'escola racista o segregadora*.
- «És important que els centres escolars tinguin professors de recolzament per tal que els estrangers tinguin igualtat d'oportunitats respecte als autòctons» (ítem 45). En general els alumnes s'hi mostren *bastant d'acord* (mitjana: 5,9), el que ens porta a pensar que probablement defensarien, tímidament, el model *d'escola compensadora*.
- «Cal conèixer i reconèixer els aspectes positius de la cultura musulmana i, fins i tot, integrar-los a la nostra cultura» (ítem 49). Els alumnes de Batxillerat estan *poc d'acord* amb aquesta afirmació (mitjana: 3,1). Podríem inferir que els alumnes són poc partidaris de promoure el model *d'escola intercultural* si aquesta ha de potenciar el coneixement i la integració de determinats valors de la cultura musulmana.

Apart de les valoracions dels alumnes en el qüestionari, tancades, en l'espai destinat a expressar de forma oberta el què pensaven sobre els estrangers o magribins, han estat

força els qui han volgut manifestar-se. Les respostes, algunes d'elles molt il·lustratives del pensament d'aquests joves, poden ser consultades a l'[annex 4.2](#).

6.3.2.1 *Les diferències segons l'origen dels alumnes de Batxillerat*

A l'[annex 3](#) es mostren els resultats obtinguts pels diferents grups d'alumnes de Batxillerat, tot separant-los segons l'origen. Les mitjanes s'han obtingut seguint els mateixos criteris exposats a l'apartat 6.2.2.1.

Globalment, podem afirmar que les diferències entre els alumnes els pares dels quals han nascut a Catalunya i els qui tenen algun dels pares nascuts a la resta d'Espanya són mínimes. Només en dos ítems hi ha diferències de més d'un punt entre un grup i l'altre:

- Ítem 23: "Els fills dels magribins nascuts a Catalunya haurien de ser considerats catalans i espanyols a tots els efectes." En aquest cas els fills de pares catalans han puntuat bastant per sota (3,3 punts) que els fills amb algun pare nascut a la resta d'Espanya (4,8 punts).
- Ítem 30: "L'islamisme radical és conseqüència de l'actitud d'Occident". Com en el cas anterior, els fills de pares d'origen català han puntuat per sota (4,05) respecte a l'altre grup (5,15). Probablement, que cap dels dos grups és prou conscient de les implicacions d'aquesta afirmació.

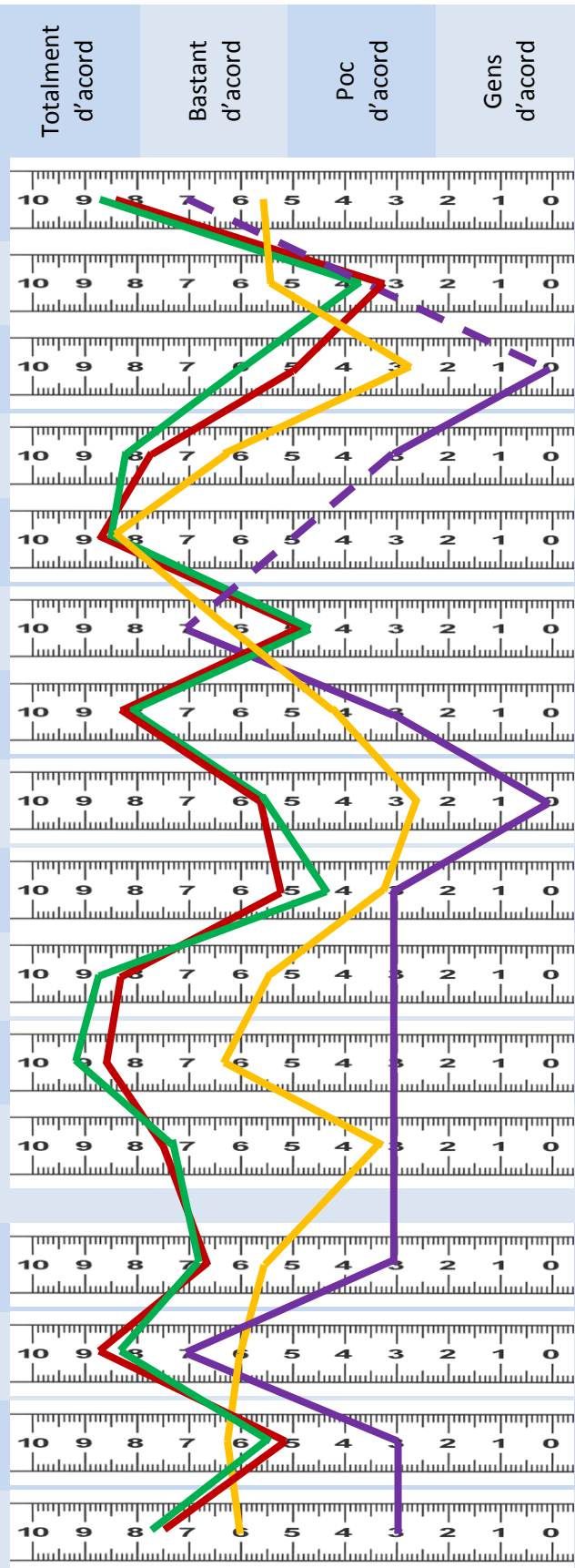
A les pàgines següents mostrem, gràficament, els resultats globals obtinguts pels alumnes de Batxillerat segons l'origen dels alumnes. Cal tenir en compte que solament hi ha una alumna nascuda al Marroc, per la qual cosa en general les valoracions són molt extremes. En aquest cas, les línies discontinües ens indiquen aquells ítems que no ha respost.

En gairebé tots els casos es reproduïx la mateixa situació: els alumnes d'origen català o espanyol mostren més rebuig que els d'origen estranger no magribí. I, aquest col·lectiu, més rebuig que el manifestat per l'alumna magribina.

- Alumnes els pares dels quals han nascut a Catalunya.
- Alumnes els pares dels quals han nascut a la resta de l'Estat espanyol.
- Alumnes els pares dels quals han nascut fora d'Espanya i no magribins.
- Alumnes els pares dels quals han nascut al Magrib.

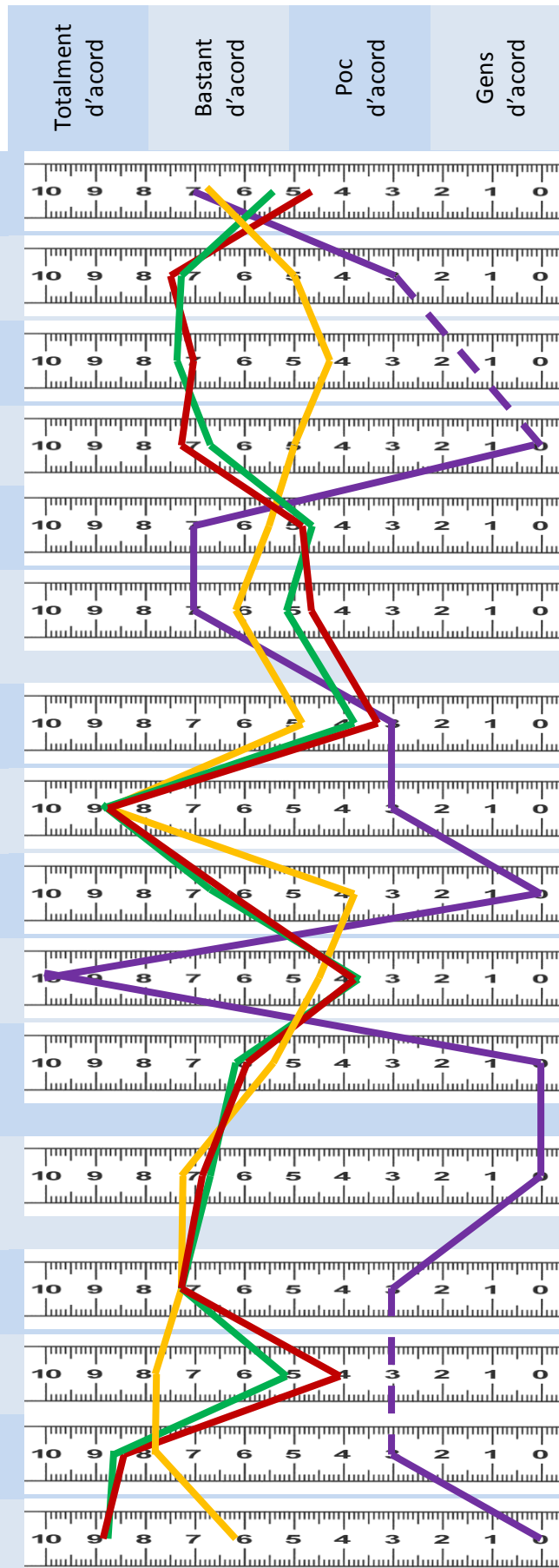
MITJANES QÜESTIONARI BATXILLERAT SEGONS L'ORIGEN

1. Actualment hi ha massa estrangers vivint a Catalunya.
2. La immigració té efectes positius per a l'economia catalana.
3. En bona mesura, la crisi econòmica actual al nostre país es deu a l'excés d'immigrants.
4. Els magribins són els estrangers menys integrats al nostre país.
5. El que han de fer els magribins és acatar les nostres lleis i integrar-se als nostres costums i la nostra llengua.
6. La immigració és un enriquiment per a la vida cultural del nostre país.
7. Les polítiques d'immigració a Espanya aquest darrers anys han estat massa tolerants amb els estrangers.
8. Caldria expulsar els immigrants que estiguin a l'atur.
9. Els magribins reben de l'Estat menys del que aporten.
10. Moltes prestacions del benestar (beques...) s'han convertit en quelcom per a *ells* pagat per *nosaltres*.
11. Algunes prestacions són només per als immigrants, la qual cosa és injusta.
12. Els pares nascuts aquí haurien de tenir preferència respecte als pares estrangers a l'hora d'escollir el centre escolar que volen per als seus fills.
13. La qualitat de l'educació empitjora en els llocs on hi ha molts magribins o fills de magribins.
14. Molts immigrants abusen o s'excedeixen respecte als serveis públics oferts, el que contribueix a col·lapsar-los.
15. L'administració ha d'invertir més allà on hi hagi molts immigrants per tal que no empitjori l'educació.
16. Als immigrants se'ls dona més ajudes escolars (beques, menjador...) que als nacionals, encara que tinguin similars ingressos econòmics.

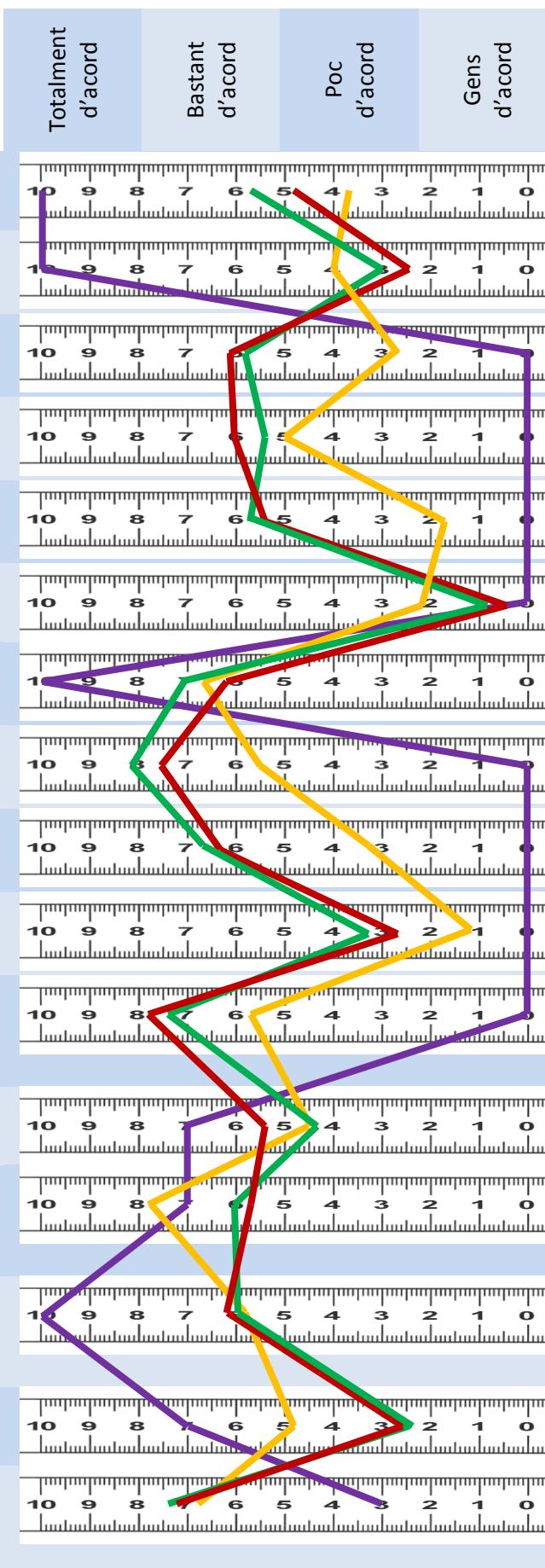
MITJANES QÜESTIONARI BATXILLERAT SEGONS L'ORIGEN

17. El millor és que els magribins es reparteixin de forma proporcional entre els centres escolars de la ciutat.
18. Els autòctons haurien de tenir prioritat respecte als estrangers en determinats serveis públics.
19. El col·lectiu d'estrangers envers el qual tinc un major sentiment de refús és el magribí.
20. L'excés d'estrangers amenaça la nostra pròpia cultura.
21. En general, crec que les persones amb menor nivell educatiu mostren un major refús als immigrants.
22. La percepció d'amenaça envers els magribins es basa no tant en situacions objectives com en creences i percepcions subjectives.
23. Els fills dels magribins nascuts a Catalunya haurien de ser considerats catalans i espanyols a tots els efectes.
24. Els catalans tenim dret a defensar la nostra pròpia cultura davant l'amenaça que suposa la immigració.
25. Els magribins, en general, són paràsits socials que s'aprofiten de la nostra generositat.
26. Els magribins, si viuen a casa nostra, tenen dret a mantenir la seva pròpia cultura i tradicions.
27. La presència de magribins posa en perill l'homogeneïtat de la nostra nació i el manteniment dels nostres valors culturals.
28. És legítim impedir la construcció de mesquites en determinades zones (per exemple, perquè fan baixar el valor dels immobles propers).
29. Hi ha una evident incompatibilitat cultural entre el món islàmic i el nostre món occidental.
30. L'islamisme radical és conseqüència de l'actitud d'Occident.
31. Que les dones magribines vagin amb mocador és un indicatiu que no estan integrades a la nostra societat.
32. La llibertat, la democràcia i els drets de la dona són incompatibles amb l'islam.

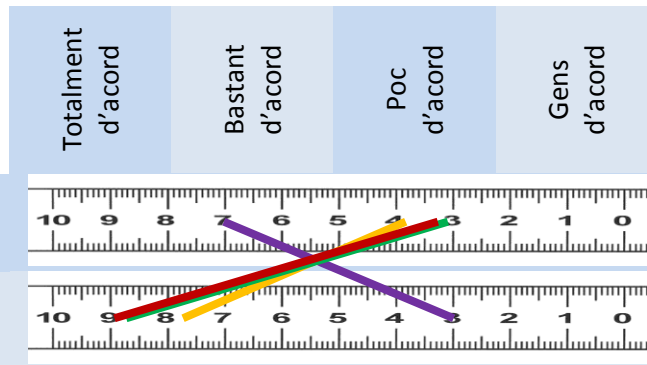
MITJANES QÜESTIONARI BATXILLERAT SEGONS L'ORIGEN

33. Tinc suficients coneixements sobre el món musulmà i l'islamisme.
34. L'islam té immenses potencialitats de convivència i d'interacció amb les altres cultures.
35. La religió islàmica és la font de tots els mals que pateixen els països musulmans.
36. La colonització i la descolonització ens expliquen millor què passa als països musulmans que l'islamisme.
37. El millor seria que els magribins de la ciutat anessin tots a una mateixa escola/institut.
38. Com que hi ha molts magribins s'hauria de poder aprendre àrab a les escoles.
39. L'aula d'acollida ha estat i és un bon instrument d'integració dels nousvinguts a la nostra escola.
40. En general, els magribins no estan disposats a adaptar-se a la nostra cultura.
41. La presència de tants magribins ens explica l'existència de tants actes delictius.
42. L'ideal seria que a les escoles els alumnes poguessin estar separats segons la seva procedència ètnica.
43. La finalitat més important de l'educació escolar que reben els nousvinguts és que assimilïn la nostra cultura.
44. És desitjable que els magribins mantinguin la seva llengua materna.
45. És important que els centres escolars tinguin professors de recolzament per tal que els estrangers tinguin igualtat d'oportunitats respecte als autòctons.
46. Seria important una integració pluralista que acceptés el dret a les diferències culturals i ètniques, amb un patró comú de convivència.
47. L'ideal seria la fusió entre les diferents cultures que conviuen a casa nostra.
48. El nostre país corre el risc de convertir-se en tot un mosaic de cultures separades, que es toleren però no es barregen.

MITJANES QÜESTIONARI BATXILLERAT SEGONS L'ORIGEN

49. Cal conèixer i reconèixer els aspectes positius de la cultura musulmana i, fins i tot, integrar-los a la nostra cultura.
50. Són els magribins els qui han d'adaptar-se a la nostra cultura i no al revés.

En els ítems adreçats específicament als magribins, els alumnes els pares dels qual han nascut fora de l'Estat espanyol i no magribins tendeixen a apropar les seves valoracions als grups d'origen català o espanyol, especialment aquells que fan referència a la cultura i a la religió islamista, més que a aquells que fan referència a les ajudes que reben.

Tot i que ens podríem entretenir valorant cadascun dels ítems, aquells que més mereixen un comentari apart són els següents:

- Ítem 23: «Els fills dels magribins nascuts a Catalunya haurien de ser considerats catalans i espanyols a tots els efectes». Malgrat que els d'origen de fora de l'Estat espanyol són més partidaris que els autòctons a aquesta afirmació, l'alumna magribina no ho té tant clar i s'hi manifesta poc d'acord. Tal i com ja hem vist amb altres alumnes magribins a les entrevistes, es consideren marroquins per sobre de tot i dubten que puguin ser mai considerats com a ciutadans de ple dret al nostre país.
- Ítem 36: «La colonització i la descolonització ens expliquen millor què passa als països musulmans que l'islamisme». La frase, inspirada en Amin Maalouf⁵³, sorprenentment rep menys suport pels col·lectius d'origen estranger, especialment per l'alumna marroquina, que pels alumnes d'origen català o espanyol.
- Ítem 38: «Com que hi ha molts magribins s'hauria de poder aprendre àrab a les escoles». S'accepta com un fet normal que a les escoles es puguin aprendre llengües estrangeres i, fins i tot, que hi hagi escoles privades angleses, franceses o alemanyes. Però gairebé cap dels alumnes accepta que es pugui aprendre àrab a les escoles, fins i tot els alumnes d'origen estranger. Fem notar que en cap cas s'especifica que hagi de ser matèria obligatòria pels alumnes i que, per tant, pot ser una matèria opcional en determinats centres (com el xinès al barri de París ja comentat).

⁵³ Maalouf, A. (2006): Ob. Cit.

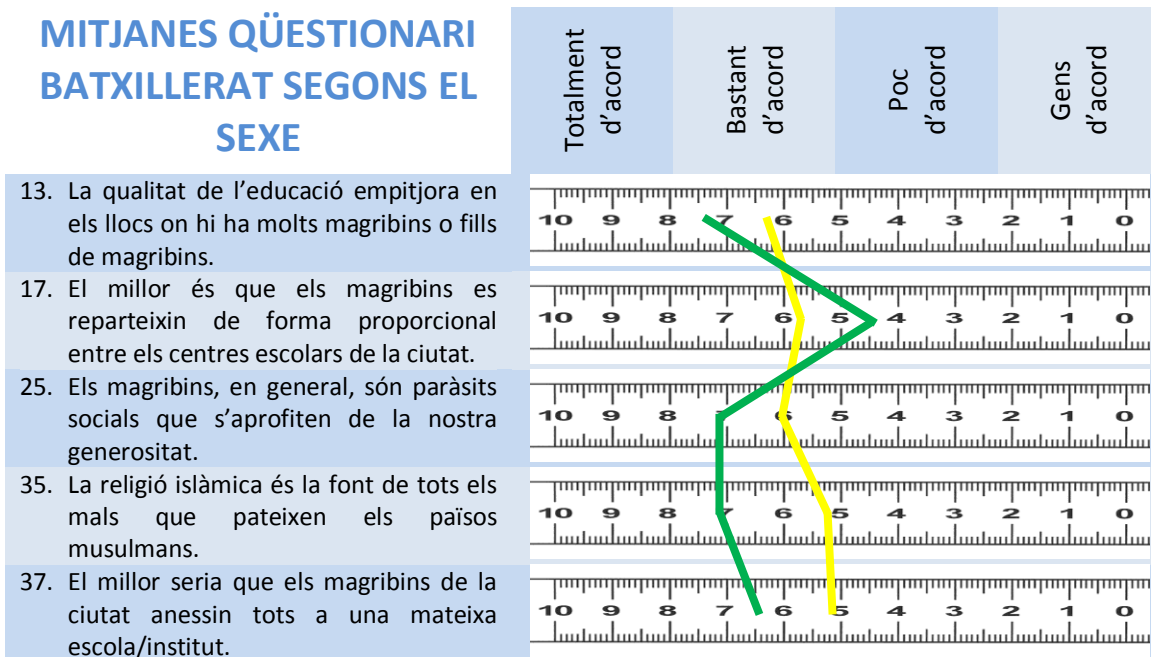
6.3.2.2 Les diferències d'opinió entre els nois i les noies a Batxillerat

Com en el cas de l'ESO, la tendència és que els nois manifestin, en general, unes actituds més xenòfobes i racistes que les noies. Però a Batxillerat les diferències no són tan accentuades: en 29 dels ítems els nois han mostrat (puntuant per sobre o per sota, segons els casos) un grau més elevat de prejudici, xenofòbia o racisme; i en 14 ítems han estat les noies les que han valorat de mitjana amb un major grau de rebuig envers els estrangers i/o magribins. En la resta d'ítems hi ha hagut un empat o bé l'ítem no era rellevant per mesurar el refús als nouvinguts. La resta de mitjanes poden ser consultades a l'[annex 3](#).

En gairebé tots els casos, però, les diferències han estat mínimes (unes dècimes de mitjana). En 5 ítems, però, hi ha diferències de més d'un punt i, en tots els casos, són els nois els qui manifesten més prejudicis. Aquests són:

- Nois
- Noies

**MITJANES QÜESTIONARI
BATXILLERAT SEGONS EL
SEXE**

6.3.3 Els resultats en el col·lectiu de mestres i professors

Globalment, els resultats poden ser consultats a l'[annex 3](#).

També a nivell del col·lectiu de mestres i professor la xenofòbia i el racisme envers el col·lectiu magribí s'expressa bastant clarament, en general ho fa de forma més dissimulada que a l'ESO i el Batxillerat, en línies generals.

Més enllà de les diferències internes entre els docents, hi ha tot un seguit de discursos força comuns en tots els grups. Exemplificarem aquests discursos en sis afirmacions del qüestionari:

- «Als immigrants se'ls dóna més ajudes escolars (beques, menjador...) que als nacionals, encara que tinguin similars ingressos econòmics» (ítem 17). Els docents, de mitjana, estan *bastant d'acord* amb aquesta afirmació (mitjana: 6,9 punts). Aquest enunciat respon al tipus de racisme que hem definit com a *model d'elecció racional* en el nostre apartat teòric.
- «L'excés d'estrangers amenaça la nostra pròpia cultura» (ítem 21). Els professors valoren aquesta afirmació amb un *bastant d'acord* (mitjana: 7,2). En aquest cas, es tracta del tipus de racisme que segueix el *model funcional (o de la distància social i cultural)*.
- «En general, els magribins no estan disposats a adaptar-se a la nostra cultura» (ítem 41). Aquesta afirmació és valorada amb un *bastant d'acord* pels docents (mitjana: 7,3 punts). I aquest és un ítem que correspon al *model de les pràctiques discursives i comunicatives*. Fixem-nos que l'enunciat no diu que els magribins no s'adapten sinó que no volen adaptar-se.
- «És important que els centres escolars tinguin professors de recolzament per tal que els estrangers tinguin igualtat d'oportunitats respecte als autòctons» (ítem 46). En general els docents s'hi mostren *bastant d'acord* (mitjana: 5,9), el que ens porta a pensar que probablement defensarien, encara que tímidament, el model d'*escola integracionista o compensadora*.
- «Seria important una integració pluralista que acceptés el dret a les diferències culturals i ètniques, sempre que hi hagués un patró comú de convivència» (ítem 47). Els docents hi estan bastant d'acord (mitjana: 7,2), la qual cosa ens permetria afirmar que hi ha un cert consens a l'hora de defensar el model d'*escola pluralista*.
- «Cal conèixer i reconèixer els aspectes positius de la cultura musulmana i, fins i tot, integrar-los a la nostra cultura» (ítem 50). Els docents estan *poc d'acord* amb aquesta afirmació (mitjana: 4,2) i, per tant, són poc partidaris de promoure el model d'*escola intercultural* si aquesta ha de potenciar el coneixement i la integració de determinats valors de la cultura musulmana.

6.3.3.1 Les diferències segons l'etapa educativa en la qual treballen els docents

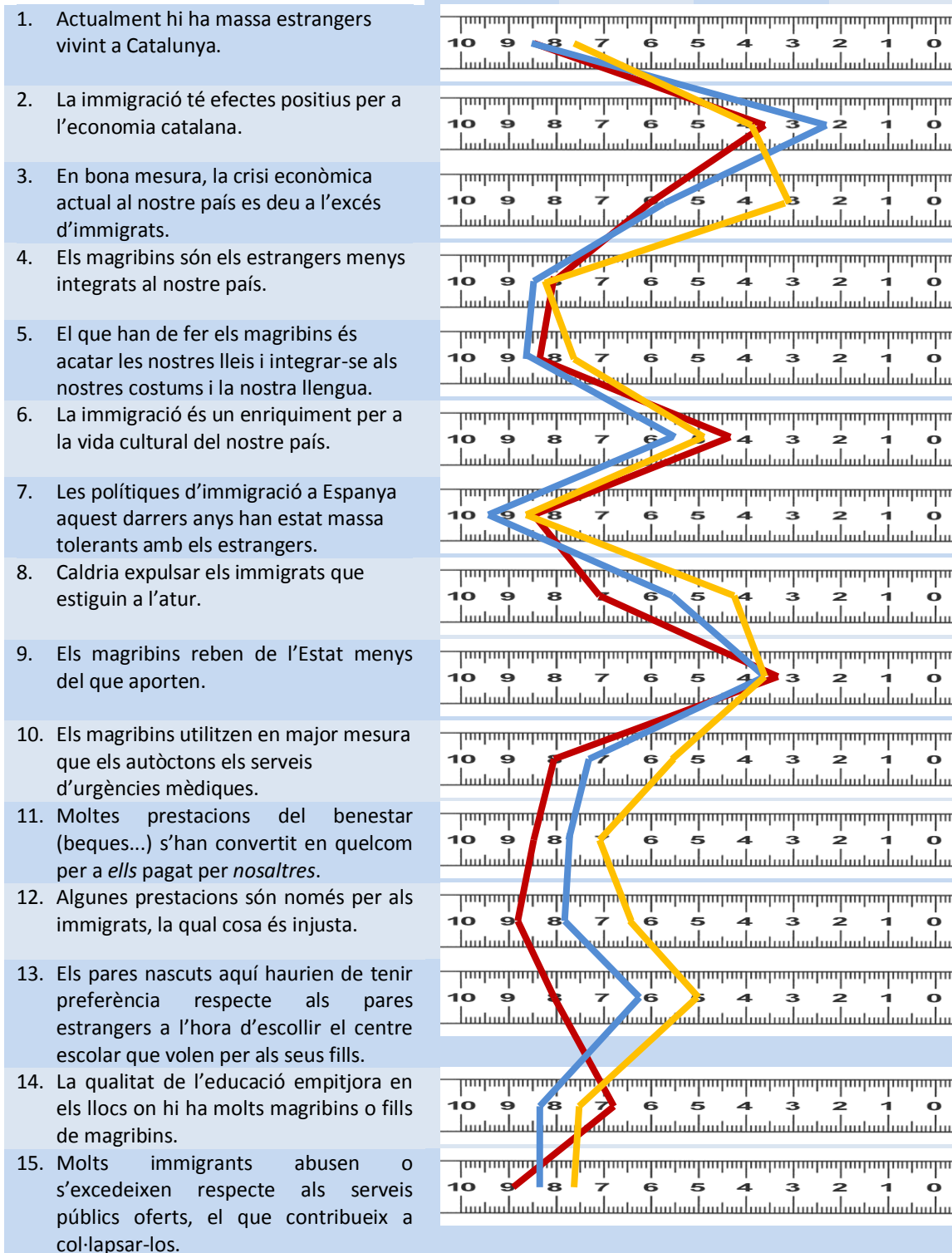
A les pàgines següents es mostren els resultats, assenyalant les diferències entre els docents segons l'etapa educativa a la qual treballen.

Hom pot apreciar que en molts ítems no hi ha diferències significatives entre els grups. Hi ha, però, una tendència que no és compartida en tots els ítems però sí en un nombre significatiu d'ells: els docents de l'Educació Secundària, en general, mostren un menor rebuig al col·lectiu d'immigrats i, en particular, als magribins. Les qüestions que més ens ho demostren són aquestes:

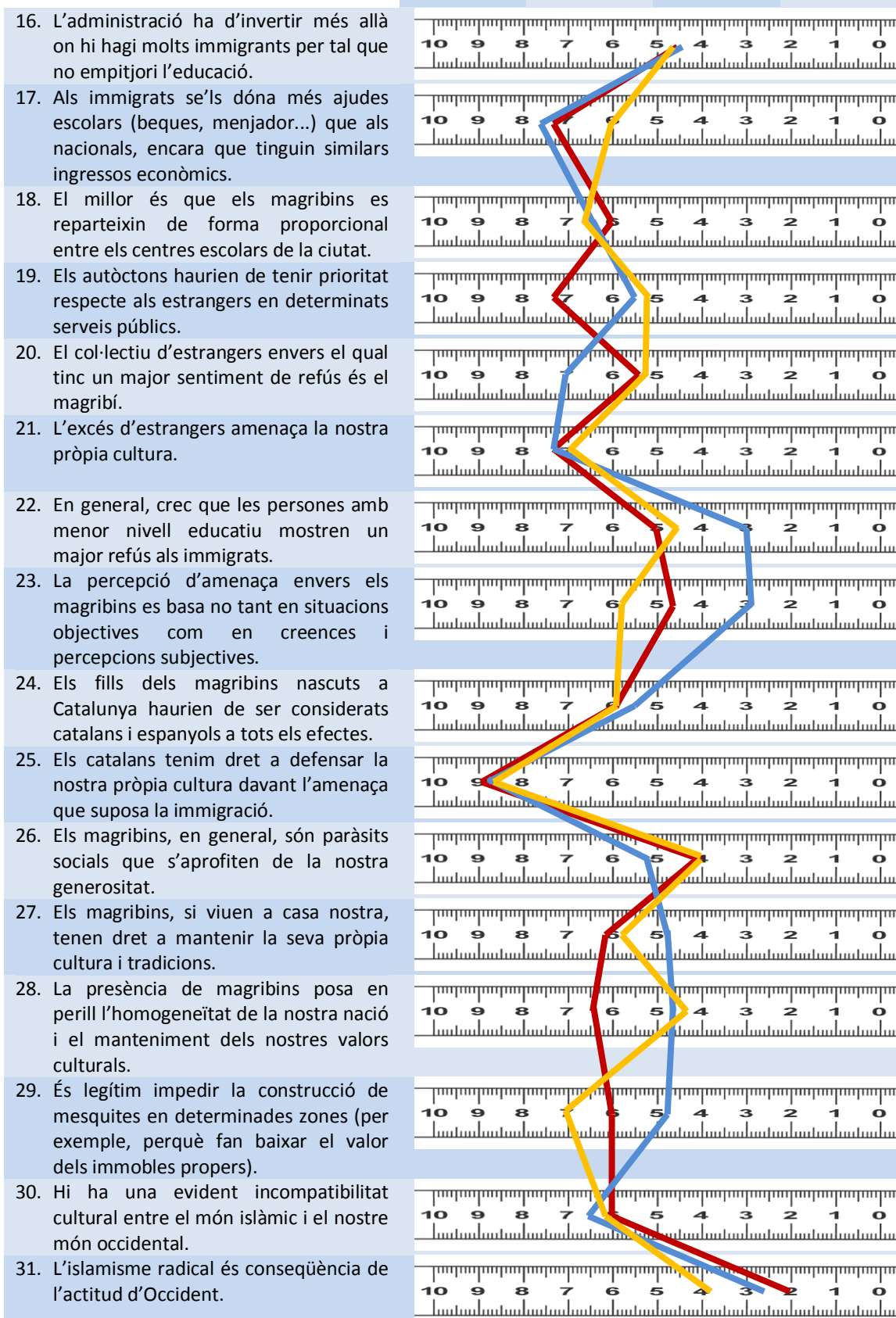
- Ítem 3: «En bona mesura, la crisi econòmica actual al nostre país es deu a l'excés d'immigrats». Els d'Educació Infantil (en endavant EI) i els d'Educació Primària (EP) s'hi mostren bastant d'acord (6 i 5,8 de mitjana, respectivament), mentre que els d'Educació Secundària (ESO) poc d'acord (3,1 de mitjana).
- Ítem 8: «Caldria expulsar els immigrants que estiguin a l'atur». Els d'EI (7,1) i els d'EP (5,6) hi estan bastant a favor i els d'ES menys (4,2).
- En els Ítems 10, 11, 12, 15, 17 i 19, que utilitzen arguments basats en els models d'elecció racional, referits a l'accés a determinades prestacions socials, es repeteix la mateixa situació: són els d'EI els qui més valoren l'efecte negatiu de la presència dels immigrants i els d'ES els qui menys.
- Ítem 13: «Els pares nascuts aquí haurien de tenir preferència respecte als pares estrangers a l'hora d'escollir el centre escolar que volen per als seus fills». Les diferències són també significatives, seguint el mateix patró: EI 8; EP 7,3; i ES 5.
- Ítem 20: «El col·lectiu d'estrangers envers el qual tinc un major sentiment de refús és el magribí». En aquest cas són els d'EP (7) els qui més rebutgen els magribins, mentre que els resultats a EI (5,4) i ES (5,3) són semblants.
- Dels ítems 27 al 33, i del 35 al 36, referits al model funcional o de la distància social i cultural, els resultats són més diversos, però en general es manté la mateixa tendència.
- És *curiós* que, mentre que en general pocs docents opten per no respondre algun dels ítems, el 37, referit als efectes de la colonització i la descolonització, és el que s'ha deixat més en blanc (15 docents en total). Tot i així, tots els grups (ES 6,9; EI 5,7 i EP 5,3) s'hi mostren de mitjana bastant d'acord.
 - Ítem 38: «El millor seria que els magribins de la ciutat anessin tots a una mateixa escola/institut». Tots els grups s'hi mostren poc d'acord, especialment els d'ES.
 - Ítem 41: «Els magribins no estan disposats a adaptar-se a la nostra cultura». Aquest argument que segueixen el model de les pràctiques discursives i comunicatives, és molt favorable entre els docents els d'EI i EP i els d'ES són els qui menys ho creuen (6,1 de mitjana).

- Mestres d'Educació Infantil
- Mestres d'Educació Primària
- Mestres/Professors/es d'Educació Secundària (ESO i Batxillerat)

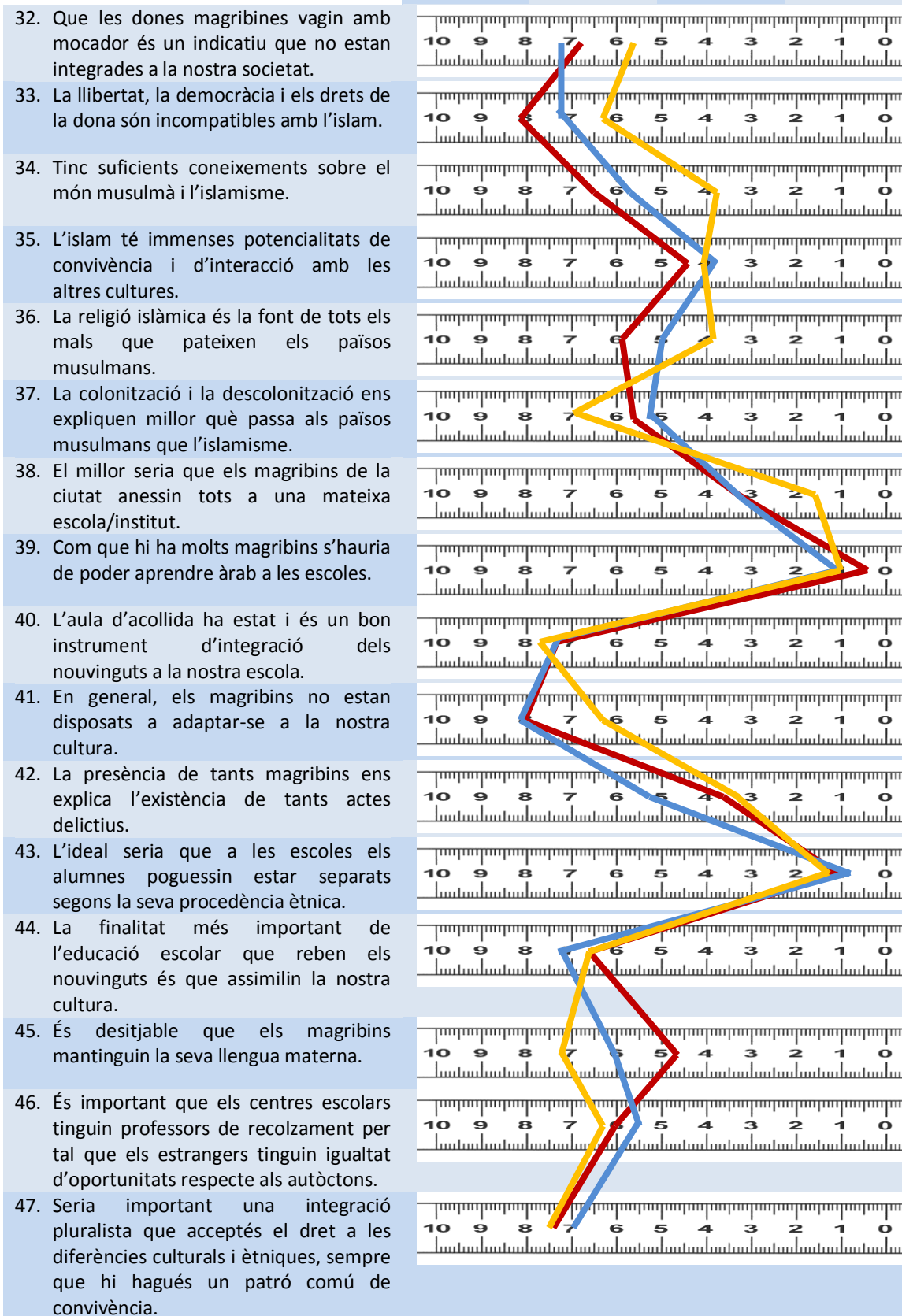
MITJANES QÜESTIONARI DOCENTS SEGONS L'ETAPA EDUCATIVA

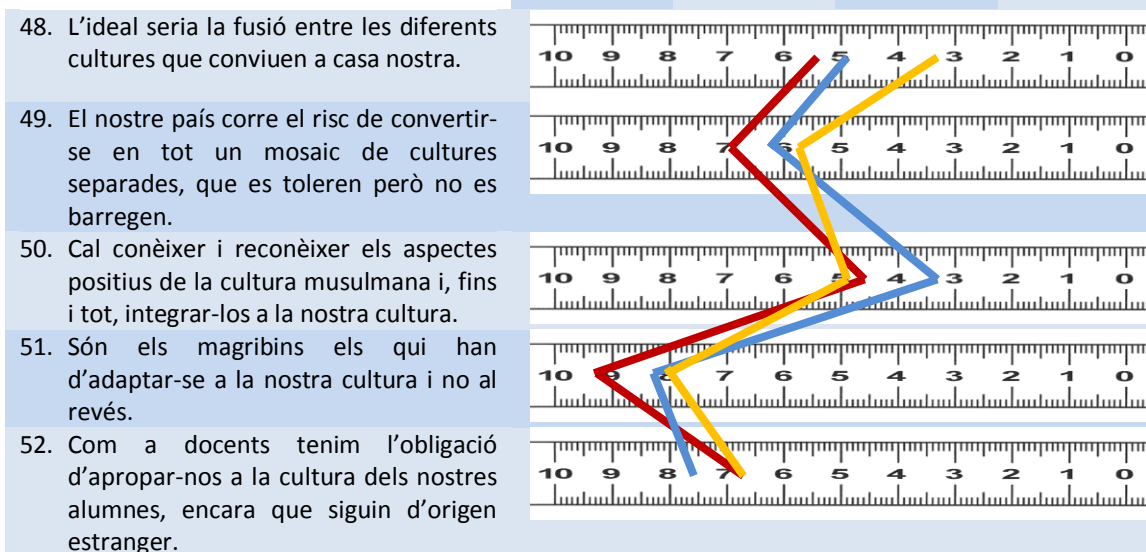
MITJANES QÜESTIONARI DOCENTS SEGONS L'ETAPA EDUCATIVA

MITJANES QÜESTIONARI DOCENTS SEGONS L'ETAPA EDUCATIVA

MITJANES QÜESTIONARI DOCENTS SEGONS L'ETAPA EDUCATIVA

- Ítem 42: «La presència de tants magribins ens explica l'existència de tants actes delictius». Són menys favorables a aquesta “*etnització* de la delinqüència” els d'ES.
- Ítem 45: «És desitjable que els magribins mantinguin la seva llengua materna». És sorprenent que en general es puntuï tant baix (perquè gairebé cap català dubtaria que és bo que un català que viu a qualsevol racó de la Terra mantingui la seva llengua materna, encara que parli la llengua del país que l'acull). En qualsevol cas, els d'ES hi estan bastant d'acord (7,2) i els d'EI menys (4,7). Fins i tot un mestre anota l'observació que «és desitjable mentre sigui a casa [seva]» (com la llengua catalana en molts moments de la nostra història!).

Els darrers ítems, referits al model d'escola que voldrien els docents que tingués en compte tant els interessos de la població autòctona com la immigrada, mereix un comentari apart. En general, ha tingut força acceptació l'ítem 47, referit a l'educació pluralista (puntuacions al voltant de 7). La idea de la fusió cultural (ítem 48) té menys acceptació, sobretot entre els d'ES (3,3), sorprenentment.

Per últim, assenyalar que les puntuacions dels dos darrers ítems vénen a indicar que els docents creuen que s'han d'apropar a la cultura de tots els alumnes, però sense que hi hagi per part d'ell, ni de cap autòcton, cap mena d'adaptació (almenys a la cultura magribina).

6.3.4 Les diferències entre els alumnes d'ESO, els alumnes de Batxillerat i els docents

Cal analitzar al detall les diferències entre els tres grups. Tot i que hem comprovat que els alumnes d'ESO, els de Batxillerats i els docents han mostrat clars prejudicis i actituds xenòfobes, és d'esperar que en els mestres aquestes mostres de rebuig no siguin tan accentuades.

Encara que amb bones dosis d'escepticisme, ens aferrem a la idea que la diferència mostrada entre els docents i els alumnes ens assenyalí indirectament el camí educatiu que cal seguir per tal de millorar la convivència entre els autòctons i els nouvinguts.

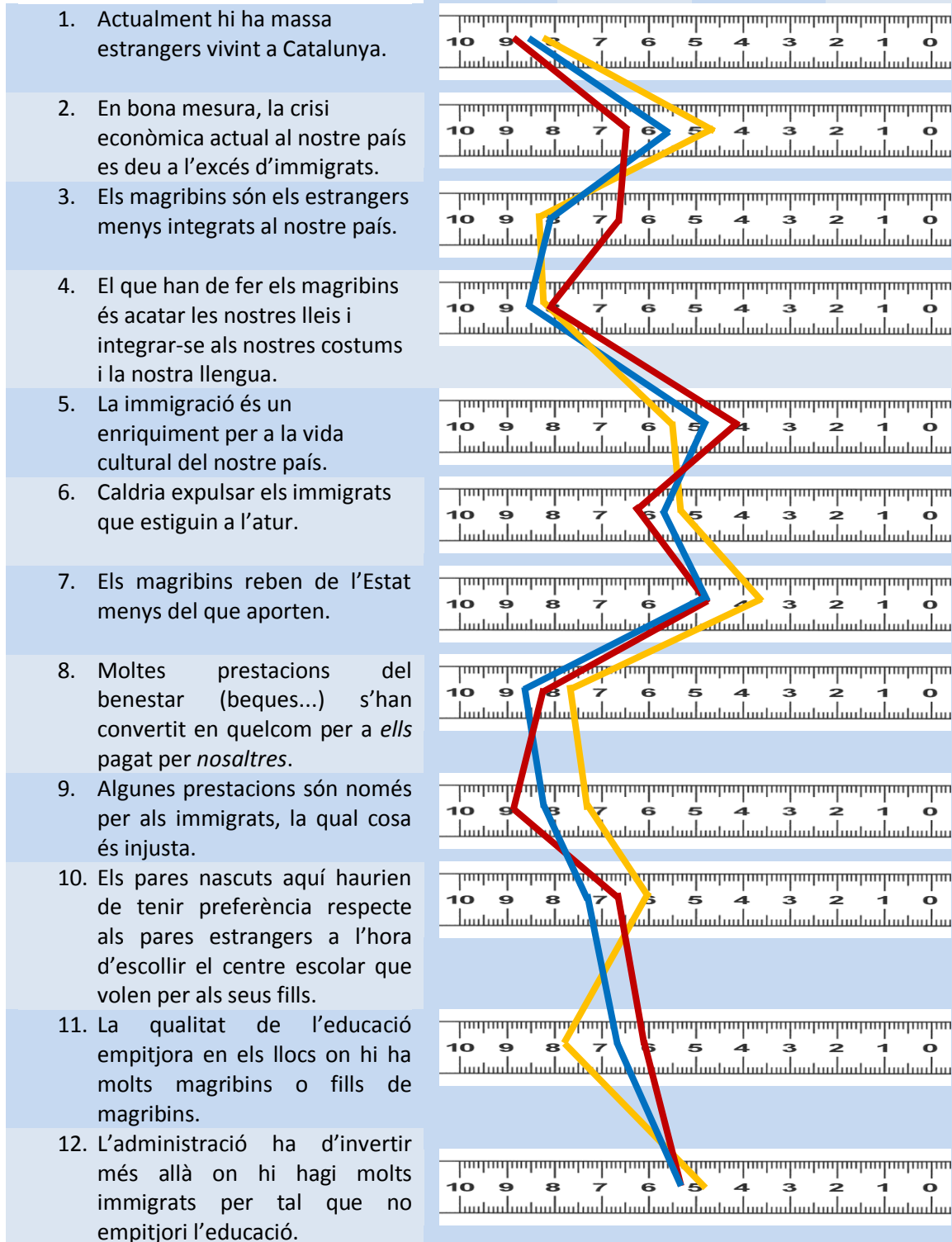
Els resultats ens mostren que en general no hi ha diferències remarcables entre els alumnes d'ESO i de Batxillerat, tret d'algunes excepcions. I que les diferències entre els docents i els alumnes se circumscriuen sobretot a determinats ítems, alguns d'ells significatius. Passem a analitzar-los⁵⁴:

- Ítem 2: «En bona mesura, la crisi econòmica actual al nostre país es deu a l'excés d'immigrats». Els alumnes d'ESO són els qui més ho creuen (6,4 punts), seguit pels de Batxillerat (5,6) i els docents (4,7). A les classes de Socials, d'Història o d'Economia es pot rebatre aquest argument i posar el contrapès en els efectes beneficiosos de la immigració.
- Ítem 5: « La immigració és un enriquiment per a la vida cultural del nostre país». Malgrat que és poc valorat pels tres grups, els docents ho fan lleugerament per sobre que els alumnes.
- Ítem 7: « Els magribins reben de l'Estat menys del que aporten». Els docents la puntuen una mica per sota, la qual cosa significa que valoren una mica més l'aportació econòmica dels nouvinguts.
- Ítem 9: «Algunes prestacions són només per als immigrants, la qual cosa és injusta». Altament puntuat per tots els grups, encara que en menor grau pels docents, malgrat que és fals que hi hagin prestacions exclusives per als immigrants. Potser s'ha entès en el sentit que són els nouvinguts són els qui s'emporten la major part de les prestacions, però en aquest cas no s'hauria de culpabilitzar els qui han vingut de fora, sinó les Administracions que ho permeten, si es dona el cas.
- L'ítem 13, referit a les ajudes escolars, segueix la mateixa tònica anterior.

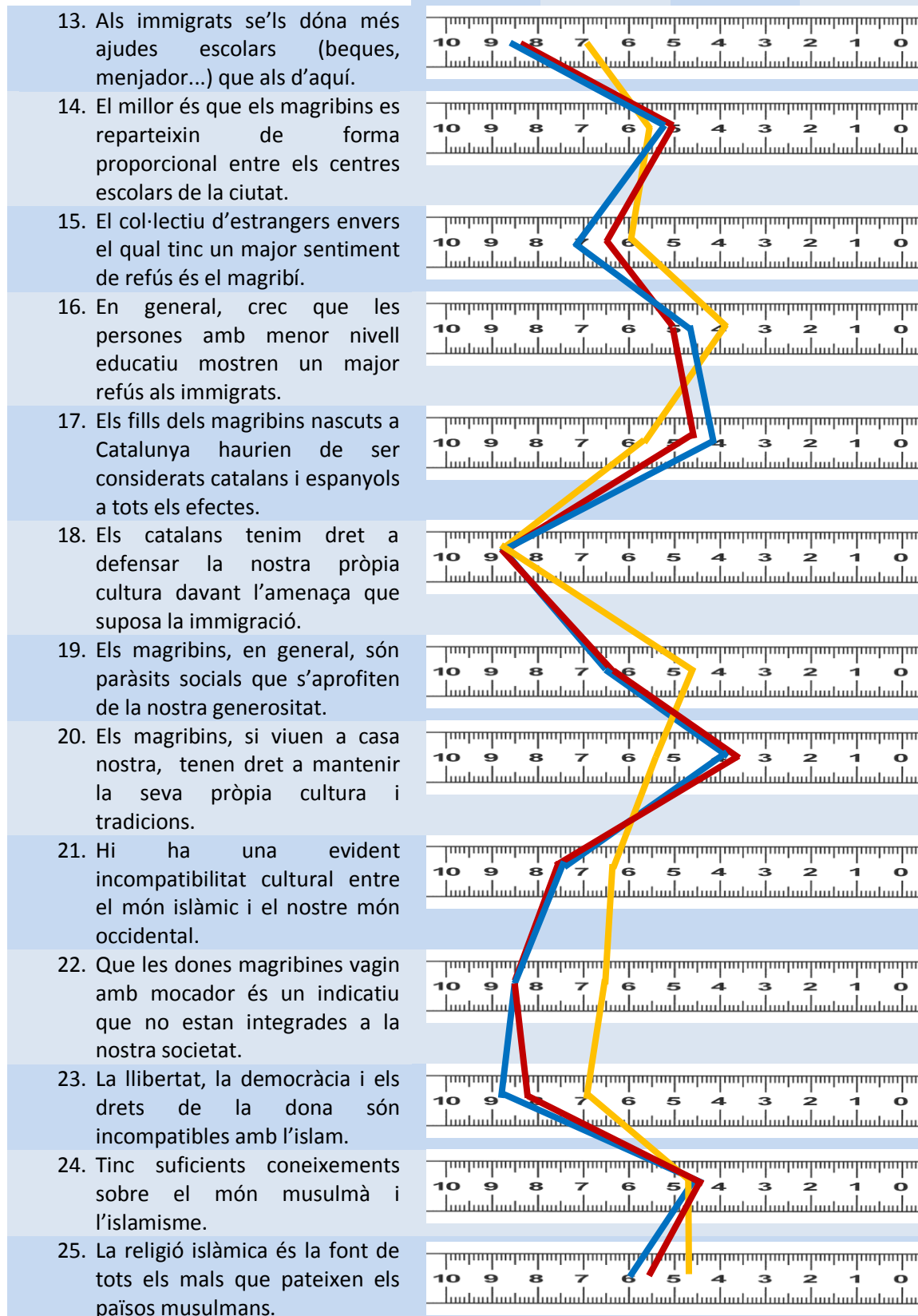
⁵⁴ Les numeracions dels ítems probablement no es corresponen amb les de cadascun dels qüestionaris, atès que solament s'han seleccionat els que eren comuns als tres grups.

- Mitjana alumnes ESO
- Mitjana alumnes Batxillerat
- Mitjana docents

MITJANES QÜESTIONARIS ESO- BATXILLERAT-DOCENTS

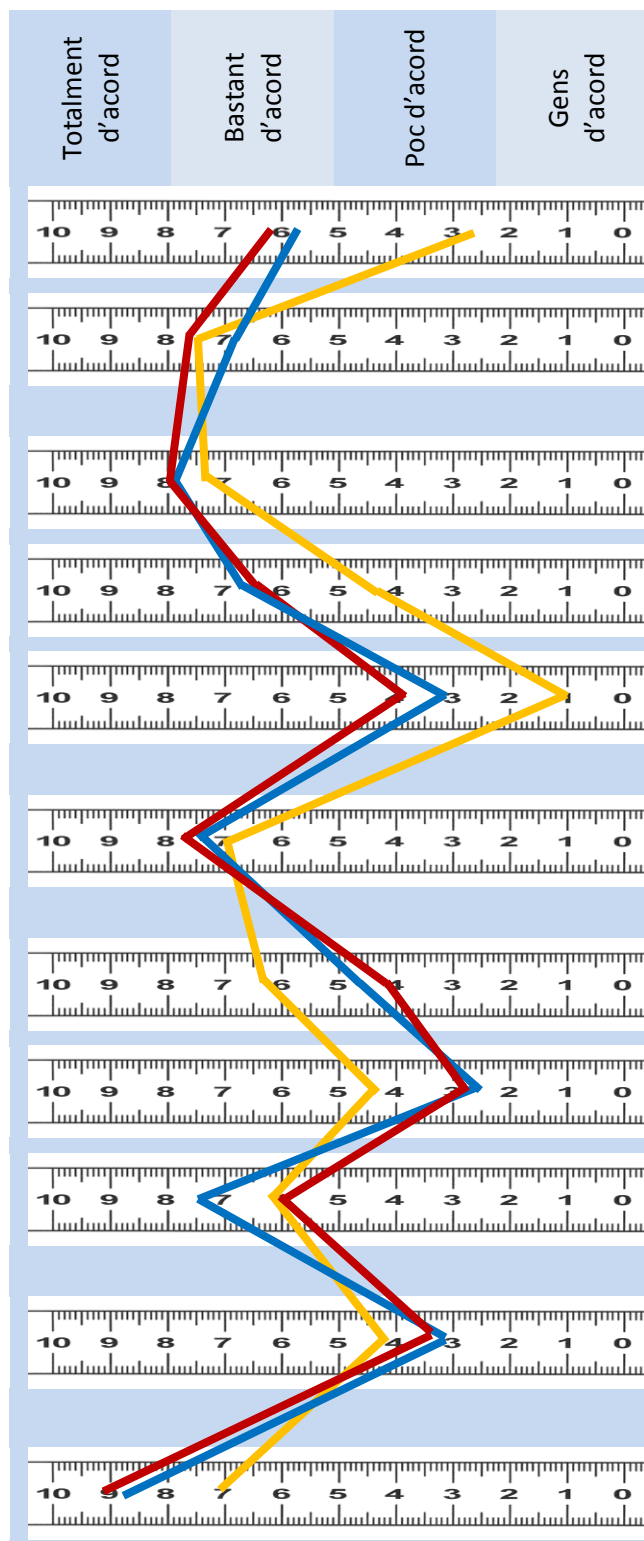

MITJANES QÜESTIONARIS ESO- BATXILLERAT-DOCENTS

MITJANES QÜESTIONARIS ESO- BATXILLERAT-DOCENTS

26. El millor seria que els magribins de la ciutat anessin tots a una mateixa escola/institut.
27. L'aula d'acollida ha estat i és un bon instrument d'integració dels nouvinguts a la nostra escola.
28. En general, els magribins no estan disposats a adaptar-se a la nostra cultura.
29. La presència de tants magribins ens explica l'existència de tants actes delictius.
30. L'ideal seria que a les escoles els alumnes poguessin estar separats segons la seva procedència ètnica.
31. La finalitat més important de l'educació escolar que reben els nouvinguts és que assimilïn la nostra cultura.
32. És desitjable que els magribins mantinguin la seva llengua materna.
33. L'ideal seria la fusió entre les diferents cultures que conviuen a casa nostra.
34. El nostre país pot convertir-se en un mosaic de cultures separades, que es toleren però no es barregen.
35. Cal conèixer i reconèixer els aspectes positius de la cultura musulmana i integrar-los a la nostra cultura.
36. Són els magribins els qui han d'adaptar-se a la nostra cultura i no al revés.

- Ítem 19: «Els magribins, en general, són paràsits socials que s'aprofiten de la nostra generositat». Malgrat l'evident to de menyspreu i d'insult envers els magribins, solament ha estat valorat lleugerament per sota per part dels docents.

- Ítem 20: «Els magribins, si viuen a casa nostra, tenen dret a mantenir la seva pròpia cultura i tradicions». Els alumnes hi estan de mitjana poc d'acord i els mestres, tot i que tímidament, bastant d'acord.
- Ítem 21: «Hi ha una evident incompatibilitat cultural entre el món islàmic i el nostre món occidental» i ítem 23: « La llibertat, la democràcia i els drets de la dona són incompatibles amb l'islam». Si ens fixem en l'evolució històrica del món occidental (per exemple, a partir de les revolucions burgeses) i la comparem amb l'actual *primavera àrab* del Magrib i de l'Orient Mitjà, probablement ens adonarem que totes les societats van cap a direccions semblants, encara que utilitzant camins i velocitats diferents. Aquests arguments, però, no convencen prou ni els alumnes ni els docents del nostre centre d'estudi, que globalment es mostren bastant d'acord amb els dos ítems, encara que els mestres una mica menys.
- Ítem 22: « Que les dones magribines vagin amb mocador és un indicatiu que no estan integrades a la nostra societat». Els alumnes de Batxillerat (8,6) i d'ES (8,5) ho tenen molt clar i els docents una mica menys (6,5). Fins i tot una mestra, en una de les entrevistes, va afirmar que coneixia dones magribines que abans no portaven el mocador i ara sí: «Diuen que cobren 200 € al mes per portar-lo», digué tota convençuda. Determinades campanyes de determinats partits polítics ens han inflat el cap durant un temps que portar un mocador al cap és ofensiu per als autòctons. En canvi, ningú es queixa de que alguns sempre portin una gorra pel carrer o es tapin el cap amb la caputxa de la dessuadora, per exemple.
- Els ítems 26 («El millor seria que els magribins de la ciutat anessin tots a una mateixa escola/institut») i el 30 («L'ideal seria que a les escoles els alumnes poguessin estar separats segons la seva procedència ètnica») són els que reflecteixen una major diferència entre els alumnes i els docents. Però aquests s'hi mostren poc d'acord quan es refereixen als magribins (2,6) i gens quan es fa referència a separar totes les ètnies (1).
- Ítem 29: «La presència de tants magribins ens explica l'existència de tants actes delictius». Tot i que els docents s'hi mostren menys d'acord, la considerable mitjana (4,3) mostra que encara hi ha unes bones dosis d'*etnització* de la delinqüència.
- Ítem 32: «És desitjable que els magribins mantinguin la seva llengua materna». Els alumnes hi estan de mitjana poc d'acord i els professors/es bastant d'acord, però encara amb unes reserves impròpies, al nostre entendre, del que ha de ser un docent.
- Ítem 33: «L'ideal seria la fusió entre les diferents cultures que conviuen a casa nostra». Malgrat que té poca acceptació en tots els grups, els docents la puntuen més.
- Ítem 36: « Són els magribins els qui han d'adaptar-se a la nostra cultura i no al revés». Els alumnes hi estan molt d'acord (mitjanes de 9) i els docents bastant (7).

Una anècdota que ens va passar fa poc voldria il·lustrar els perills de no voler adaptar-se a altres cultures. En un petit restaurant de la ciutat vam veure aparèixer una parella de russos que solament parlaven el rus. El cambrer no es va poder entendre amb la parella. En conversar amb l'empleat li vam suggerir que, atès el clar augment de turistes russos a la ciutat, seria aconsellable disposar d'una carta en rus. Ens va dir que el seu amo no en volia saber res. I al cap d'uns dies vam veure que el restaurant estava tancat amb el rètol: "Es traspassa"! Clar que hom podria dir que en el cas del restaurant es tractava d'un tema econòmic i que els magribins, la majoria dels quals arriben al nostre país amb una mà al davant i una altra al darrera, no ens poden aportar res de bo, ni econòmic ni cultural. És opinable...

7 Conclusions

De les moltes conclusions que hem pogut extreure en fer l'anàlisi de l'escola concertada objecte d'estudi en destacarem solament les més rellevants.

D'entrada, hem constatat el clar augment de nous nadius a la nostra ciutat: hem passat de menys d'un 2 % de població estrangera l'any 2000 a gairebé un 20% l'any 2010 (dels quals gairebé el 8 % provinents del Magrib). Aquest fet ha repercutit lògicament les escoles, però amb diferències entre unes escoles i les altres. Així, hi ha centres que acullen més del 40 % de població d'origen estranger (la meitat de la qual d'origen magribí) i altres centres (fonamentalment escoles concertades) amb percentatges molt inferiors, com el nostre centre objecte d'estudi (amb el 8,9 % d'alumnes d'origen estranger i el 2 % d'origen magribí a l'ESO).

A través de les entrevistes hem pogut constatar la visió dels alumnes d'origen magribí per part de diferents grups d'alumnes i dels docents. En fer les preguntes orientades a les experiències directes que han tingut tant els alumnes com els mestres, i en conversar cara a cara (amb un professor o company de feina, l'entrevistador) en general no s'han expressat actituds de rebuig massa extremes envers els magribins. Sí que han posat de manifest algunes característiques generals dels nous nadius marroquins: segons els entrevistats, els alumnes i les seves famílies, en general, valoren poc el treball acadèmic, i aquest fet es tradueix en un baix rendiment i en un més que probable fracàs escolar.

Els alumnes que tenen relació amb alumnes d'origen magribí no tenen gaire problemes amb ells, però tampoc s'hi relacionen massa. I fora de l'escola encara menys. L'excepció seria l'alumna marroquina que cursa segon de Batxillerat, aparentment molt integrada a la classe. Una dada significativa dels nous nadius (magribins o no) és que tendeixen a relacionar-se entre ells, encara que provinquin de països molt allunyats, físicament o culturalment. Entre els magribins la tendència és que es relacionin entre ells en castellà (atès que aquesta és la llengua predominant al carrer i, a més, perquè hi ha molts magribins que parlen amazic i altres que parlen àrab, de manera que no s'entendrien parlant la seva llengua d'origen).

Respecte a les possibles causes del fracàs escolar, la majoria de docents l'atribueixen a la falta de voluntat dels nous nadius d'origen magribí i són molt pocs els qui van més enllà, cercant-les en arguments propers a les teories del currículum ocult (no hi ha la més mínima consciència entre el professorat d'aquesta possibilitat), la reproducció cultural (només dues intervencions s'hi aproximen) o la *incompatibilitat entre educació intercultural i educació escolar*. Alguns docents sí que tenen en compte la influència de

factors econòmics, polítics, culturals o religiosos com a possibles causes del fracàs escolar dels alumnes d'origen magribí.

Quant al model d'escola que pugui donar resposta tant a les necessitats dels alumnes "autòctons"⁵⁵ com dels nouvinguts, els docents o bé no s'hi ha posicionat perquè no en tenen una idea prou clara o bé s'han definit en posicions "realistes". Així, predomina la consideració que l'escola on treballen és un híbrid entre la "assimilacionista" i la "integracionista o compensadora", tot i que una part del professorat no està massa d'acord amb el fet que es destinin més recursos als nouvinguts que als alumnes amb dificultats de l'escola (o els alumnes amb altes capacitats, poc tinguts en compte als centres educatius). Quant al model d'escola en el qual es podria arribar, no hi ha una resposta clara i els models "multicultural" i "intercultural", en general, són descartats per utòpics.

És amb els qüestionaris, per la confidencialitat que pressuposen, que els prejudicis i racisme envers els nouvinguts, especialment dels magribins, han aflorat d'una forma més contundent. Tots els grups estudiats (alumnes d'ESO, alumnes de Batxillerat i docents) els han manifestat de forma clara, encara que amb matisos.

No hi ha diferències significatives entre els alumnes d'ESO i els de Batxillerat: en ambdós casos el rebuig cap als magribins és clar, fins el punt que resulta absurd discernir el tipus de model de racisme que s'expressa amb major evidència. Entre els docents sí que hi ha diferències respecte els alumnes, malgrat que al nostre entendre no suficients en absolut per tal de poder promoure d'una forma eficaç entre els alumnes «la comprensió, la tolerància i l'amistat entre totes les nacions i tots els grups socials o religiosos».⁵⁶

Entre el professorat sí que s'aprecien diferències entre les diferents tipologies de racisme: el model d'elecció racional és el més compartit entre els docents, seguit pel model funcional i, en menor grau, pel de les pràctiques discursives i comunicatives.

Entre els alumnes, hem constatat diferències entre els diferents grups estudiats. Així, segons l'origen, hi ha variacions significatives entre els alumnes els pares dels quals han nascut a l'Estat espanyol, els alumnes d'origen estranger no magribí i els alumnes d'origen magribí, mostrant en aquest cas de més a menys grau de prejudici i rebuig. En canvi, entre els alumnes els pares dels quals han nascut a Catalunya o els que tenen algun dels pares nascuts a la resta de l'Estat espanyol, no hem apreciat diferències significatives: cal tenir en compte que entre els alumnes de pares nascuts a Catalunya

⁵⁵ Cal tenir en compte que el terme "autòcton" és confús tenint en compte la diversitat d'origens dels alumnes amb pares o avis que provinents d'arreu de l'Estat espanyol, especialment d'Andalusia.

⁵⁶ *Declaració Universal del Drets Humans* [publicació en línia]. [Data de la consulta: 15 de novembre de 2011] Article 26.2. <<http://www.xtec.es/~lvalmaj/passeig/dudh.htm>>

el 67 % tenen algun dels avis provinents d'altres part de l'Estat espanyol, especialment d'Andalusia.

Quant a les diferències entre els sexes, hem pogut constatar que els nois manifesten més rebuig als estrangers i, sobretot, al col·lectiu magribí, que les noies, sobretot a l'ESO. Ens hem atrevit a afirmar que és possible que les noies, per l'educació que han rebut sobretot a casa, tendeixin a manifestar-se de forma més cauta que els nois, però que fonamentalment pensin el mateix que ells.

Hi ha també diferències segons el nivell educatiu dels alumnes, a l'ESO: els que tenen més baix rendiment manifesten més prejudicis que els que el tenen més alt, probablement a causa de que els de menor nivell educatiu no tenen tanta capacitat per copsar les implicacions de cadascuna de les afirmacions respecte als estrangers o els magribins.

Pel que fa als docents, els qui han manifestat un menor grau de prejudici i racisme han estat el col·lectiu de professors d'Educació Secundària, sobretot en les afirmacions que segueixen el model funcional, referit a la suposada incompatibilitat cultural entre la població d'origen autòctona i la població d'origen magribí. Encara que aquests resultats són assumibles solament a la nostra escola d'estudi i no es poden extrapolar les dades en el conjunt dels docents, de confirmar-se aquesta tendència a altres centres educatius, ens hauríem de qüestionar la idea tan estesa que els qui han estudiat Magisteri tenen una millor formació pedagògica i una major bondat envers els alumnes, enfront dels *insensibles* Llicenciats.

Finalment, en comparar els tres grups principals d'estudi (alumnes d'ESO, alumnes de Batxillerat i docents) s'aprecien poques diferències entre els dos grups d'alumnes però sí algunes entre els alumnes i els docents. Aquesta diferència hauria d'assenyalar el camí educatiu que s'hauria de seguir per tal de millorar la convivència entre els autòctons i els nousvinguts, dintre i fora de l'escola. Els professors, en general, mostren un menor rebuig envers els magribins, sobretot en els ítems que segueixen el model funcional del racisme, però al nostre entendre no hi ha prou diferenciació per fomentar un canvi d'actitud en els alumnes.

Caldrà, doncs, al nostre entendre, fomentar un canvi d'actitud entre els docents. Però aquesta és una qüestió que s'escapa dels objectius que ens hem plantejat...

8 Bibliografia ressenyada

Andreu, A.; Pascual, J. (coordinadors) (2009). *Diferències humanes i diversitat cultural*. [publicació en línia] Fundació UOC. [Data de consulta: 25 d'abril de 2011]. Mòdul didàctic 1: "La tradició antropològica i la diversitat cultural", a càrrec de Joaquín Beltrán.

<<http://0-cv.uoc.edu.cat/leg.uoc.edu/autors/MostraPDFMaterialAction.do?id=141590>>

Beltrán, J. et al. (2003) *Interculturalitat i educació*. Barcelona: FUOC. Mòdul didàctic 2: "La interculturalitat en les polítiques públiques. El cas de Catalunya", a càrrec de J. Pascual.

Bilbeny, N. (2010) *¿Què vol dir integració? Nouvinguts i establerts a les nacions europees*. Barcelona: RBA.

Bordieu, P.; Passeron, J.-C. (1997) *La reproducció. Elementos para una teoría del sistema de enseñanza*. Barcelona: Laia.

Bonal, X. (1998) *Sociología de la educación. Una aproximación crítica a las corrientes contemporáneas*. [publicació en línia] Paidós. [Data de consulta: 25 d'abril de 2011]

<<http://es.scribd.com/doc/19162060/Bonalsociologia-de-La-Educacion>>

Deusdad, Blanca (2009). *Immigrants a les escoles*. 12è Premi Batec a la Recerca i Innovació Educatives 2008. Lleida: Pagès editors.

Dronkers, J. (2010) *Influència dels països d'origen i de destí en el rendiment de l'alumnat d'origen immigrat*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. Pàg. 9 i 10. [Data de consulta: 25 d'octubre de 2011].

<<http://www.uoc.edu/debats/cat/2010/dronkers/documenta/dronkers.pdf>>

Ferrer, F.(director) (2011). *PISA 2009: avaluació de les desigualtats educatives a Catalunya* [publicació en línia] Fundació Jaume Bofill. Pàg. [Data de consulta: 25 d'octubre de 2011].

<<http://www.fbofill.cat/intra/fbofill/documents/PISA%202009%20Dossier%20de%20premsa.pdf>>

Maalouf, A. (1999) *Les identitats que maten*. Barcelona: La Campana.

Malgesini, G.; Giménez, C. (2000). *Guía de conceptos sobre migraciones, racismo e interculturalidad*. Madrid: Catarata/Consejería de educación de la Comunidad de Madrid.

Moreno, F.J.; Bruquetas, M. (2011) *Inmigración y Estado del Bienestar en España* [publicació en línia]. Barcelona: Obra social "la Caixa" [Data de la consulta: 15 de setembre de 2011]

<<http://www.oberaxe.es/files/datos/4dc3dc742f610/vol31%20inmigracion%20y%20bienestar.pdf>>

Pujadas, J. J. (coordinador) (2004). *Etnografia*. Fundació UOC. Mòdul 2: "L'etnografia com a pràctica de camp: mètodes i tècniques, a càrrec de Dolors Comas, Juan Josep Pujadas i Jordi Roca.

Serra, Carles (2007). *Identitat, racisme i violència. Les relacions interètniques en un institut català*. [publicació en línia] Universitat de Girona. [Tramès pel consultor en pdf]

Taylor, S.J. y R. Bogdan. (1987). *Introducción a los métodos cualitativos de investigación*. Introducció: "Ir hacia la gente", Barcelona: Paidós.

Torres, J, (1996) *El curriculum oculto*. Madrid: Ediciones Morata.

Zanfrini, L. (2007). *La convivencia interètnica*. Madrid: Alianza Editorial.

Zapata-Barrero, R. (2004) *Multiculturalidad e inmigración*. Madrid: Editorial Síntesis.

9 Annex 1: els models d'entrevista i els models de qüestionari

[Model d'entrevista adreçada als professors](#)

[Model d'entrevista adreçada als alumnes d'origen català \(per part de pares i avis\)](#)

[Model d'entrevista adreçada als alumnes nascuts a la resta de l'Estat espanyol \(o amb els pares nascuts a la resta de l'Estat espanyol\)](#)

[Model d'entrevista adreçada als alumnes nascuts fora de l'Estat espanyol no magribins \(o fills de pares nascuts fora de l'Estat espanyol no magribins\)](#)

[Model d'entrevista adreçada als alumnes nascuts al Magrib \(o fills de pares nascuts al Magrib\)](#)

[Qüestionari sobre els estrangers i el col·lectiu magribí \(mestres/professors/es\)](#)

[Qüestionari sobre els estrangers i el col·lectiu magribí \(alumnes ESO\)](#)

[Qüestionari sobre els estrangers i el col·lectiu magribí \(alumnes Batxillerat\)](#)

Model d'entrevista adreçada als professors

L'entrevista vol tenir un to absolutament informal i es deixarà clar des del primer moment que ni pretenem convèncer de res a ningú ni creiem estar en possessió de cap veritat. Cal tenir en compte que serà una conversa entre companys de treball, atès que treballem al mateix centre.

Algunes de les preguntes a plantejar podrien ser:

- 1) Quants anys portes treballant aquí?
- 2) Què ha canviat durant aquests anys? (alumnes, societat...)
- 3) Un dels canvis importants, suposo, és el tema dels nouvinguts...
- 4) En general, com són els marroquins/es que has tingut?
- 5) Has tingut algun problema amb ells o elles (pel fet de ser marroquins)? I amb les seves famílies?
- 6) Quina és la teva experiència amb ells? En general, com creus que són a nivell cognitiu, a nivell actitudinal (treball...) i a nivell de comportament? Per què creus que són així? (cas que manifestin diferències respecte als d'aquí)
- 7) Com creus que s'ha de plantejar, a nivell escolar, l'allau de magribins que hem rebut els darrers anys?
- 8) En general, l'escola està actuant correctament amb ells?
- 9) Quina és la teva actuació davant un nouvingut que porta poc temps a Catalunya?
- 10) En general, elabores algun Programa Individual als nouvinguts? (adaptació curricular...)
- 11) Algun dels temes que plantejes a classe parteix de la diferent realitat cultural dels teus alumnes? (per exemple, la diversitat de costums, tradicions, cuina, cançons, religió, llengua...).
- 12) Els immigrants i, concretament, els magribins, s'haurien de repartir entre les diferents escoles? S'hauria de deixar en mans de l'elecció dels pares?
- 13) En general, els magribins s'integren a les classes, amb els companys? I socialment?
- 14) Què entens per integració? Quan podem dir que s'ha integrat un nen magribí?
- 15) Creus que els magribins estan rebent un tracte de favor per part de l'Administració?
- 16) Culturalment, com veus els magribins? Quina és la influència de la seva religió? Caldria canviar alguna cosa?
- 17) La presència dels magribins posa en perill la nostra pròpia cultura? Tants estrangers, no posen en perill l'homogeneïtat de la nostra pròpia nació?
- 18) Creus que hi ha una evident incompatibilitat cultural entre l'islam i el nostre món occidental?
- 19) Quina opinió en tens de la nostra aula d'acollida? Què en saps? Creus que funciona com cal?

Model d'entrevista adreçada als alumnes d'origen català (per part de pares i avis)

1) Tens relació amb alumnes marroquins/es?

En cas afirmatiu: La relació és bona? Quines diferències hi veus respecte altres companys/es? Has anat a casa d'ells /es? Han vingut a casa teva? Feu alguna activitat extraescolar junts? Heu anat mai a passejar o al cinema junts?

En cas negatiu: Per què no t'hi relaciones? Si a la teva classe hi haguessin alumnes marroquins diferents als que tens ara, creus que t'hi podries relacionar sense problemes? Aniries a casa d'ells? Deixaries que vinguessin a casa teva? Aniries a donar un tomb amb ells/es o al cinema?

- 2) En general creus que s'integren bé, els alumnes marroquins? Per què?
- 3) Creus que en general els magribins obtenen més males notes que els d'aquí (o d'altres ètnies)? En cas afirmatiu: per què et sembla que passa això?
- 4) Creus que en general els magribins són menys treballadors que els d'aquí? En cas afirmatiu: per què et sembla que passa això?
- 5) Creus que en general els magribins tenen més mala actitud a classe que els d'aquí (o d'altres ètnies)? En cas afirmatiu: per què et sembla que passa això?
- 6) Et sembla que hi ha massa marroquins vivint a la nostra ciutat? Per què? Quins són els problemes que es plantegen?
- 7) Tens prou coneixement del Magrib, els seus costums, la seva religió? Creus que et caldria saber-ne més coses?
- 8) Creus que els magribins estan rebent un tracte de favor per part de l'Administració?
- 9) Culturalment, com veus els magribins? Quina és la influència de la seva religió? Caldria canviar alguna cosa?
- 10) La presència dels magribins posa en perill la nostra pròpia cultura?
- 11) Quina opinió en tens de la nostra aula d'acollida? Què en saps?

Model d'entrevista adreçada als alumnes nascuts a la resta de l'Estat espanyol (o amb els pares nascuts a la resta de l'Estat espanyol)

Apart de les preguntes anteriors, afegirem:

- 12) En cas de néixer fora de Catalunya: quan vas arribar a Catalunya? Què en recordes? T'hi vas sentir bé aviat? Et comporta cap problema actualment?
- 13) En cas que siguin els pares els nascuts fora de Catalunya: quan van arribar a Catalunya? T'han explicat si es van trobar amb problemes? I, ara, els suposa cap problema?

Model d'entrevista adreçada als alumnes nascuts fora de l'Estat espanyol no magribins (o fills de pares nascuts fora de l'Estat espanyol no magribins).

En cas de néixer a Catalunya o a l'Estat espanyol:

- 1) Quants anys portes a la nostra escola? Abans, on estaves escolaritzat/da?
- 2) Et sents a gust a la nostra escola? Hi tens molts amics?
- 3) Els teus pares: quan van arribar a Catalunya? T'han explicat si es van trobar amb problemes? I, ara, els suposa cap problema?
- 4) Creus que els teus companys et tracten diferent pel fet que els teus pares són estrangers?
En cas afirmatiu: per què et sembla que passa això?

En cas de néixer fora de l'Estat espanyol afegirem:

- 1) On vas néixer? Quins records tens d'aquest lloc? Fins quan hi vas viure?
- 2) Quan vas arribar a la nostra escola? Parlaves o entenies el català? I el castellà?
- 3) Vas anar a l'aula d'acollida? Quins records en tens?
- 4) Com van ser els primers anys d'estada a l'escola? T'ho vas passar bé/malament?

A tots ells se'ls preguntarà:

- 5) Els teus amics, qui són? (d'origen català, espanyol, nascuts fora de l'estat espanyol).
- 6) Quin idioma acostumes a utilitzar per relacionar-t'hi?
- 7) Treus bones notes? Per què?
- 8) T'interessa el que t'expliquen a classe?
- 9) Tens relació amb alumnes marroquins/es? (amb preguntes semblants als alumnes d'origen català)
- 10) En general creus que s'integren bé, els alumnes marroquins? Per què?
- 11) Creus que en general els magribins obtenen més males notes que els d'aquí (o d'altres ètnies)? En cas afirmatiu: per què et sembla que passa això?
- 12) Creus que en general els magribins són menys treballadors que els d'aquí(o d'altres ètnies)? En cas afirmatiu: per què et sembla que passa això?
- 13) Creus que en general els magribins tenen més mala actitud a classe que els d'aquí (o d'altres ètnies)? En cas afirmatiu: per què et sembla que passa això?
- 14) Et sembla que hi ha massa marroquins vivint a la nostra ciutat? Per què? Quins són els problemes que es plantegen?
- 15) Tens prou coneixement del Magrib, els seus costums, la seva religió? Creus que et caldria saber-ne més coses?
- 16) Creus que els magribins estan rebent un tracte de favor per part de l'Administració?
- 17) Culturalment, com veus els magribins? Quina és la influència de la seva religió? Caldria canviar alguna cosa?
- 18) La presència dels magribins posa en perill la cultura d'aquest país?

Model d'entrevista adreçada als alumnes nascuts al Magrib (o fills de pares nascuts al Magrib)

En cas de néixer a Catalunya o a l'Estat espanyol:

- 1) Quants anys portes a la nostra escola? Abans, on estaves escolaritzat/da?
- 2) Et sents a gust a la nostra escola? Hi tens molts amics?
- 3) Els teus pares: quan van arribar a Catalunya? T'han explicat si es van trobar amb problemes? I, ara, els suposa cap problema?
- 4) Creus que els teus companys et tracten diferent pel fet que els teus pares són estrangers?
En cas afirmatiu: per què et sembla que passa això?

En cas de néixer fora de l'Estat espanyol afegirem:

- 1) On vas néixer? Quins records tens d'aquest lloc? Fins quan hi vas viure?
- 2) Quan vas arribar a la nostra escola? Parlaves o entenies el català? I el castellà?
- 3) Vas anar a l'aula d'acollida? Quins records en tens?
- 4) Com van ser els primers anys d'estada a l'escola? T'ho vas passar bé/malament?

A tots ells se'ls preguntarà:

- 19) Els teus amics, qui són? (d'origen català, espanyol, nascuts fora de l'estat espanyol, magribins...).
- 20) Quin idioma acostumes a utilitzar per relacionar-t'hi?
- 21) Treus bones notes? Per què?
- 22) T'interessa el que t'expliquen a classe?
- 23) Tens relació amb alumnes **no** marroquins? (amb preguntes semblants als alumnes d'origen català)
- 24) En general creus que us integreu bé, els alumnes marroquins? Per què?
- 25) Creus que en general els magribins obteniu més males notes que els d'aquí (o d'altres ètnies)? En cas afirmatiu: per què et sembla que passa això?
- 26) Creus que en general els magribins sou menys treballadors que els d'aquí (o d'altres ètnies)? En cas afirmatiu: per què et sembla que passa això?
- 27) Creus que en general els magribins teniu més mala actitud a classe que els d'aquí (o d'altres ètnies)? En cas afirmatiu: per què et sembla que passa això?
- 28) Et sembla que hi ha massa marroquins vivint a la nostra ciutat? Per què? Quins són els problemes que es plantegen?
- 29) Tens prou coneixement del Magrib, els seus costums, la seva religió? Creus que et caldria saber-ne més coses?
- 30) Creus que els magribins estan rebent un tracte de favor per part de l'Administració?
- 31) Culturalment, com et veus? Com t'influeix la religió, els costums i les tradicions del teu país d'origen (o dels teus pares)?
- 32) Creus que es pot ser marroquí i català (o espanyol) alhora?

Qüestionari sobre els estrangers i el col·lectiu magribí (mestres/professors/es)

T'agrairé que contestis amb la màxima sinceritat aquest qüestionari anònim. **No hi ha ni bones ni males respostes.**

Etapa/cicle on treballes _____
 Lloc i any de naixement _____
 Sexe: masculí Lloc de naixement del pare _____
 femení (Comunitat Autònoma. Si han nascut a l'estranger, indica el país)
 Lloc de naixement de la mare _____
 (Comunitat Autònoma. Si han nascut a l'estranger, indica el país)
 Algun dels teus avis va néixer fora de Catalunya o fora de l'Estat espanyol? (indica quins i on van néixer) _____

	Totalment d'acord	Bastant d'acord	Poc d'acord	Gens d'acord
Actualment hi ha massa estrangers vivint a Catalunya.				
La immigració té efectes positius per a l'economia catalana.				
En bona mesura, la crisi econòmica actual al nostre país es deu a l'excés d'immigrats.				
Els magribins són els estrangers menys integrats al nostre país.				
El que han de fer els magribins és acatar les nostres lleis i integrar-se als nostres costums i la nostra llengua.				
La immigració és un enriquiment per a la vida cultural del nostre país.				
Les polítiques d'immigració a Espanya aquest darrers anys han estat massa tolerants amb els estrangers.				
Caldria expulsar els immigrants que estiguin a l'atur.				
Els magribins reben de l'Estat menys del que aporten.				
Els magribins utilitzen en major mesura que els autòctons els serveis d'urgències mèdiques.				
Moltes prestacions del benestar (beques...) s'han convertit en quelcom per a <i>ells</i> pagat per <i>nosaltres</i> .				
Algunes prestacions són només per als immigrants, la qual cosa és injusta.				
Els pares nascuts aquí haurien de tenir preferència respecte als pares estrangers a l'hora d'escollir el centre escolar que volen per als seus fills.				
La qualitat de l'educació empitjora en els llocs on hi ha molts magribins o fills de magribins.				
Molts immigrants abusen o s'excedeixen respecte als serveis públics oferts, el que contribueix a col·lapsar-los.				

	Totalment d'acord	Bastant d'acord	Poc d'acord	Gens d'acord
L'administració ha d'invertir més allà on hi hagi molts immigrants per tal que no empitjori l'educació.				
Als immigrants se'ls dona més ajudes escolars (beques, menjador...) que als nacionals, encara que tinguin similars ingressos econòmics.				
El millor és que els magribins es reparteixin de forma proporcional entre els centres escolars de la ciutat.				
Els autòctons haurien de tenir prioritat respecte als estrangers en determinats serveis públics.				
El col·lectiu d'estrangers envers el qual tinc un major sentiment de refús és el magribí.				
L'excés d'estrangers amenaça la nostra pròpia cultura.				
En general, crec que les persones amb menor nivell educatiu mostren un major refús als immigrants.				
La percepció d'amenaça envers els magribins es basa no tant en situacions objectives com en creences i percepcions subjectives.				
Els fills dels magribins nascuts a Catalunya haurien de ser considerats catalans i espanyols a tots els efectes.				
Els catalans tenim dret a defensar la nostra pròpia cultura davant l'amenaça que suposa la immigració.				
Els magribins, en general, són paràsits socials que s'aprofiten de la nostra generositat.				
Els magribins, si viuen a casa nostra, tenen dret a mantenir la seva pròpia cultura i tradicions.				
La presència de magribins posa en perill l'homogeneïtat de la nostra nació i el manteniment dels nostres valors culturals.				
És legítim impedir la construcció de mesquites en determinades zones (per exemple, perquè fan baixar el valor dels immobles propers).				
Hi ha una evident incompatibilitat cultural entre el món islàmic i el nostre món occidental.				
L'islamisme radical és conseqüència de l'actitud d'Occident.				
Que les dones magribines vagin amb mocador és un indicatiu que no estan integrades a la nostra societat.				
La llibertat, la democràcia i els drets de la dona són incompatibles amb l'islam.				
Tinc suficients coneixements sobre el món musulmà i l'islamisme.				
L'islam té immenses potencialitats de convivència i d'interacció amb les altres cultures.				
La religió islàmica és la font de tots els mals que pateixen els països musulmans.				

	Totalment d'acord	Bastant d'acord	Poc d'acord	Gens d'acord
La colonització i la descolonització ens expliquen millor què passa als països musulmans que l'islamisme.				
El millor seria que els magribins de la ciutat anessin tots a una mateixa escola/institut.				
Com que hi ha molts magribins s'hauria de poder aprendre àrab a les escoles.				
L'aula d'acollida ha estat i és un bon instrument d'integració dels nousvinguts a la nostra escola.				
En general, els magribins no estan disposats a adaptar-se a la nostra cultura.				
La presència de tants magribins ens explica l'existència de tants actes delictius.				
L'ideal seria que a les escoles els alumnes poguessin estar separats segons la seva procedència ètnica.				
La finalitat més important de l'educació escolar que reben els nousvinguts és que assimilïn la nostra cultura.				
És desitjable que els magribins mantinguin la seva llengua materna.				
És important que els centres escolars tinguin professors de recolzament per tal que els estrangers tinguin igualtat d'oportunitats respecte als autòctons.				
Seria important una integració pluralista que acceptés el dret a les diferències culturals i ètniques, sempre que hi hagués un patró comú de convivència.				
L'ideal seria la fusió entre les diferents cultures que conviuen a casa nostra.				
El nostre país corre el risc de convertir-se en tot un mosaic de cultures separades, que es toleren però no es barregen.				
Cal conèixer i reconèixer els aspectes positius de la cultura musulmana i, fins i tot, integrar-los a la nostra cultura.				
Són els magribins els qui han d'adaptar-se a la nostra cultura i no al revés.				
Com a docents tenim l'obligació d'apropar-nos a la cultura dels nostres alumnes, encara que siguin d'origen estranger.				

Probablement vols fer alguna matisació o expressar alguna idea sobre els estrangers o magribins. Al darrera tens l'espai necessari per fer-ho.

Qüestionari sobre els estrangers i el col·lectiu magribí (alumnes ESO)

T'agrairé que contestis amb la màxima sinceritat aquest qüestionari anònim. **No hi ha ni bones ni males respostes.** En cas que no entenguis alguna qüestió pregunta-la al professor.

Curs _____ Grup desdoblament _____
 Lloc i any de naixement _____
 Sexe: masculí Lloc de naixement del pare _____
 femení (Comunitat Autònoma. Si han nascut a l'estranger, indica el país)
 Lloc de naixement de la mare _____
 (Comunitat Autònoma. Si han nascut a l'estranger, indica el país)
 Algun dels teus avis va néixer fora de Catalunya o fora de l'Estat espanyol? (indica quins i on van néixer) _____

	Totalment d'acord	Bastant d'acord	Poc d'acord	Gens d'acord
Actualment hi ha massa estrangers vivint a Catalunya.				
En bona mesura, la crisi econòmica actual al nostre país es deu a l'excés d'immigrants.				
Els magribins són els estrangers menys integrats al nostre país.				
El que han de fer els magribins és acatar les nostres lleis i integrar-se als nostres costums i la nostra llengua.				
La immigració és un enriquiment per a la vida cultural del nostre país.				
Caldria expulsar els immigrants que estiguin a l'atur.				
Els magribins reben de l'Estat menys del que aporten.				
Moltes prestacions del benestar (beques...) s'han convertit en quelcom per a <i>ells</i> pagat per <i>nosaltres</i> .				
Algunes prestacions són només per als immigrants, la qual cosa és injusta.				
Els pares nascuts aquí haurien de tenir preferència respecte als pares estrangers a l'hora d'escollir el centre escolar que volen per als seus fills.				
La qualitat de l'educació empitjora en els llocs on hi ha molts magribins o fills de magribins.				
L'administració ha d'invertir més allà on hi hagi molts immigrants per tal que no empitjori l'educació.				
Als immigrants se'ls dona més ajudes escolars (beques, menjador...) que als d'aquí.				
El millor és que els magribins es reparteixin de forma proporcional entre els centres escolars de la ciutat.				
El col·lectiu d'estrangers envers el qual tinc un major sentiment de refús és el magribí.				

	Totalment d'acord	Bastant d'acord	Poc d'acord	Gens d'acord
He tingut problemes amb alguns magribins (m'han insultat, m'han amenaçat...)				
En general, crec que les persones amb menor nivell educatiu mostren un major refús als immigrants.				
Els fills dels magribins nascuts a Catalunya haurien de ser considerats catalans i espanyols a tots els efectes.				
Els catalans tenim dret a defensar la nostra pròpia cultura davant l'amenaça que suposa la immigració.				
Els magribins, en general, són paràsits socials que s'aprofiten de la nostra generositat.				
Els magribins, si viuen a casa nostra, tenen dret a mantenir la seva pròpia cultura i tradicions.				
Hi ha una evident incompatibilitat cultural entre el món islàmic i el nostre món occidental.				
Que les dones magribines vagin amb mocador és un indicatiu que no estan integrades a la nostra societat.				
La llibertat, la democràcia i els drets de la dona són incompatibles amb l'islam.				
Tinc suficients coneixements sobre el món musulmà i l'islamisme.				
La religió islàmica és la font de tots els mals que pateixen els països musulmans.				
El millor seria que els magribins de la ciutat anessin tots a una mateixa escola/institut.				
L'aula d'acollida ha estat i és un bon instrument d'integració dels nouvinguts a la nostra escola.				
En general, els magribins no estan disposats a adaptar-se a la nostra cultura.				
La presència de tants magribins ens explica l'existència de tants actes delictius.				
L'ideal seria que a les escoles els alumnes poguessin estar separats segons la seva procedència ètnica.				
La finalitat més important de l'educació escolar que reben els nouvinguts és que assimilïn la nostra cultura.				
És desitjable que els magribins mantinguin la seva llengua materna.				
L'ideal seria la fusió entre les diferents cultures que conviuen a casa nostra.				
El nostre país pot convertir-se en un mosaic de cultures separades, que es toleren però no es barregen.				
Cal conèixer i reconèixer els aspectes positius de la cultura musulmana i integrar-los a la nostra cultura.				
Són els magribins els qui han d'adaptar-se a la nostra cultura i no al revés.				

Probablement vols fer alguna matisació o expressar alguna idea sobre els estrangers o magribins. Al darrera tens l'espai necessari per fer-ho.

Qüestionari sobre els estrangers i el col·lectiu magribí (alumnes Batxillerat)

T'agrairé que contestis amb la màxima sinceritat aquest qüestionari anònim. **No hi ha ni bones ni males respostes.**

Curs _____
 Lloc i any de naixement _____
 Sexe: masculí Lloc de naixement del pare _____
 femení (Comunitat Autònoma. Si han nascut a l'estranger, indica el país)
 Lloc de naixement de la mare _____
 (Comunitat Autònoma. Si han nascut a l'estranger, indica el país)
 Algun dels teus avis va néixer fora de Catalunya o fora de l'Estat espanyol? (indica quins i on van néixer) _____

	Totalment d'acord	Bastant d'acord	Poc d'acord	Gens d'acord
Actualment hi ha massa estrangers vivint a Catalunya.				
La immigració té efectes positius per a l'economia catalana.				
En bona mesura, la crisi econòmica actual al nostre país es deu a l'excés d'immigrants.				
Els magribins són els estrangers menys integrats al nostre país.				
El que han de fer els magribins és acatar les nostres lleis i integrar-se als nostres costums i la nostra llengua.				
La immigració és un enriquiment per a la vida cultural del nostre país.				
Les polítiques d'immigració a Espanya aquest darrers anys han estat massa tolerants amb els estrangers.				
Caldria expulsar els immigrants que estiguin a l'atur.				
Els magribins reben de l'Estat menys del que aporten.				
Moltes prestacions del benestar (beques...) s'han convertit en quelcom per a <i>ells</i> pagat per <i>nosaltres</i> .				
Algunes prestacions són només per als immigrants, la qual cosa és injusta.				
Els pares nascuts aquí haurien de tenir preferència respecte als pares estrangers a l'hora d'escollir el centre escolar que volen per als seus fills.				
La qualitat de l'educació empitjora en els llocs on hi ha molts magribins o fills de magribins.				
Molts immigrants abusen o s'excedeixen respecte als serveis públics oferts, el que contribueix a col·lapsar-los.				

	Totalment d'acord	Bastant d'acord	Poc d'acord	Gens d'acord
L'administració ha d'invertir més allà on hi hagi molts immigrants per tal que no empitjori l'educació.				
Als immigrants se'ls dona més ajudes escolars (beques, menjador...) que als nacionals, encara que tinguin similars ingressos econòmics.				
El millor és que els magribins es reparteixin de forma proporcional entre els centres escolars de la ciutat.				
Els autòctons haurien de tenir prioritat respecte als estrangers en determinats serveis públics.				
El col·lectiu d'estrangers envers el qual tinc un major sentiment de refús és el magribí.				
L'excés d'estrangers amenaça la nostra pròpia cultura.				
En general, crec que les persones amb menor nivell educatiu mostren un major refús als immigrants.				
La percepció d'amenaça envers els magribins es basa no tant en situacions objectives com en creences i percepcions subjectives.				
Els fills dels magribins nascuts a Catalunya haurien de ser considerats catalans i espanyols a tots els efectes.				
Els catalans tenim dret a defensar la nostra pròpia cultura davant l'amenaça que suposa la immigració.				
Els magribins, en general, són paràsits socials que s'aprofiten de la nostra generositat.				
Els magribins, si viuen a casa nostra, tenen dret a mantenir la seva pròpia cultura i tradicions.				
La presència de magribins posa en perill l'homogeneïtat de la nostra nació i el manteniment dels nostres valors culturals.				
És legítim impedir la construcció de mesquites en determinades zones (per exemple, perquè fan baixar el valor dels immobles propers).				
Hi ha una evident incompatibilitat cultural entre el món islàmic i el nostre món occidental.				
L'islamisme radical és conseqüència de l'actitud d'Occident.				
Que les dones magribines vagin amb mocador és un indicatiu que no estan integrades a la nostra societat.				
La llibertat, la democràcia i els drets de la dona són incompatibles amb l'islam.				
Tinc suficients coneixements sobre el món musulmà i l'islamisme.				
L'islam té immenses potencialitats de convivència i d'interacció amb les altres cultures.				
La religió islàmica és la font de tots els mals que pateixen els països musulmans.				

	Totalment d'acord	Bastant d'acord	Poc d'acord	Gens d'acord
La colonització i la descolonització ens expliquen millor què passa als països musulmans que l'islamisme.				
El millor seria que els magribins de la ciutat anessin tots a una mateixa escola/institut.				
Com que hi ha molts magribins s'hauria de poder aprendre àrab a les escoles.				
L'aula d'acollida ha estat i és un bon instrument d'integració dels nousvinguts a la nostra escola.				
En general, els magribins no estan disposats a adaptar-se a la nostra cultura.				
La presència de tants magribins ens explica l'existència de tants actes delictius.				
L'ideal seria que a les escoles els alumnes poguessin estar separats segons la seva procedència ètnica.				
La finalitat més important de l'educació escolar que reben els nousvinguts és que assimilïn la nostra cultura.				
És desitjable que els magribins mantinguin la seva llengua materna.				
És important que els centres escolars tinguin professors de recolzament per tal que els estrangers tinguin igualtat d'oportunitats respecte als autòctons.				
Seria important una integració pluralista que acceptés el dret a les diferències culturals i ètniques, sempre que hi hagués un patró comú de convivència.				
L'ideal seria la fusió entre les diferents cultures que conviuen a casa nostra.				
El nostre país corre el risc de convertir-se en tot un mosaic de cultures separades, que es toleren però no es barregen.				
Cal conèixer i reconèixer els aspectes positius de la cultura musulmana i, fins i tot, integrar-los a la nostra cultura.				
Són els magribins els qui han d'adaptar-se a la nostra cultura i no al revés.				

Probablement vols fer alguna matisació o expressar alguna idea sobre els estrangers o magribins. Al continuació tens l'espai necessari per fer-ho.

10 Annex 2: L'escola que tenim i l'escola que volem

A la pàgina següent s'ofereix l'esquema-resum dels diferents models teòrics existents que pretenen donar resposta a la creixent diversitat ètnica a les escoles, i que s'ha mostrat als mestres entrevistats per ajudar-los a definir «l'escola que tenim i l'escola que volem».

ESCOLA SEGREGADORA

Promou separar els alumnes segons la seva procedència i impartir sistemes d'ensenyament diferents.

Exemples: apartheid, guetització, separació segons llengua vehicular, escoles angleses, alemanyes...

ESCOLA INTEGRACIONISTA O COMPENSADORA

Propugna l'ensenyament de la *llengua de destí* junt amb el manteniment de la llengua materna i defensa la necessitat de professors de compensatòria per tal d'aconseguir l'objectiu d'igualtat d'oportunitats.

EDUCACIÓ MULTICULTURAL

Defensa el respecte i assumpció de totes les cultures, el dret a la diferència i l'organització de l'escola de tal manera que existeixi igualtat d'oportunitats reals per a totes les persones i grups amb independència de la seva identitat cultural, etnoracial, religiosa o lingüística.

ESCOLA ASSIMILACIONISTA

Pretén aconseguir, a través de l'educació, l'assimilació dels immigrants o de les minories autòctones a la cultura dominant. L'objectiu és que els nous nadius perdin els seus marcadors ètnics distintius

ESCOLA PLURALISTA

Assumeix el "dret a la diferència" i posa l'accent en aspectes com la provisió d'informació sobre les minories o sobre els immigrants. Cerca un patró comú de convivència que s'esforça per ser veritablement compartit.

EDUCACIÓ INTERCULTURAL

Implica el reconeixement i coneixement de les altres cultures, l'establiment de relacions interètniques i fins i tot l'elecció d'aquells aspectes que es consideren més positius de cada cultura. Va adreçada a tots i posa l'accent en la diversitat humana com quelcom positiu.

11 Annex 3: recull de dades dels diferents qüestionaris

Taula 1: [alumnes de 3r ESO els pares dels quals han nascut a Catalunya diferenciant el sexe.](#)

Taula 2: [alumnes de 3r ESO els pares algun dels pares o els dos han nascut a la resta de l'Estat espanyol diferenciant el sexe.](#)

Taula 3: [alumnes de 4t ESO els pares dels quals han nascut a Catalunya diferenciant el sexe.](#)

Taula 4: [alumnes de 4t ESO els pares algun dels pares o els dos han nascut a la resta de l'Estat espanyol diferenciant el sexe.](#)

Taula 5: [alumnes d'origen estranger no magribí diferenciant el sexe.](#)

Taula 6: [alumnes d'origen magribí diferenciant el sexe.](#)

Taula 7: [Mitjana de les puntuacions del qüestionari ESO segons l'origen i el curs](#)

Taula 8: [Mitjana de les puntuacions del qüestionari ESO segons el sexe i mitjana de les puntuacions totals. S'exclouen els d'origen estranger](#)

Taula 9: [Mitjana de les puntuacions del qüestionari a l'ESO segons el nivell educatiu dels alumnes. S'exclouen els d'origen estranger.](#)

Taula 10: [alumnes de 1r de Bat els pares dels quals han nascut a Catalunya diferenciant el sexe.](#)

Taula 11: [Resultats alumnes de 1r Bat els pares dels quals han nascut a la resta Estat espanyol.](#)

Taula 12: Resultats [alumnes de 2n de Bat els pares dels quals han nascut a Catalunya diferenciant el sexe.](#)

Taula 13: Resultats alumnes de 2n de Bat els pares dels quals han nascut a la resta de l'Estat espanyol.

Taula 14: [Resultats alumnes de 1r i 2n de Bat d'origen estranger no magribí.](#)

Taula 15: [Resultats alumna de 2n Bat d'origen magribí.](#)

Taula 16: [Mitjanes qüestionari Bat segons l'origen i curs.](#)

Taula 17: [Mitjana de les puntuacions del qüestionari Bat segons el sexe i mitjana de les puntuacions totals. S'exclouen els d'origen estranger.](#)

Taula 18: [Resultats mestres d'Educació Infantil, Educació Primària i Educació Secundària diferenciant el sexe i mitjanes totals.](#)

TAULA 1: Resultats alumnes de 3r ESO els pares dels quals han nascut a Catalunya

	Totalment d'acord		Bastant d'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
1.	11	12	1	9	1	0	0	1	0	1
2.	4	4	4	11	3	4	2	4	0	0
3.	7	7	3	8	2	2	1	6	0	0
4.	10	14	2	4	0	1	1	1	0	3
5.	2	4	5	8	1	3	4	5	0	4
6.	6	5	4	5	2	3	2	4	0	5
7.	4	7	1	2	2	5	6	4	0	5
8.	8	11	5	5	0	1	2	0	0	4
9.	11	14	1	7	1	1	0	0	0	1
10.	9	12	3	3	1	2	0	5	0	1
11.	4	5	7	6	2	5	0	6	0	1
12.	2	2	2	7	5	4	3	4	1	6
13.	10	16	1	3	1	2	0	2	0	1
14.	5	2	3	7	4	8	1	2	0	4
15.	7	3	1	3	3	6	1	7	1	4
16.	6	4	3	5	1	2	1	13	1	0
17.	3	7	3	4	5	6	1	4	1	2
18.	4	3	4	6	2	7	3	5	0	2
19.	12	15	1	4	0	1	0	0	0	3
20.	6	5	4	8	3	5	0	3	0	2
21.	2	4	3	5	3	7	5	7	0	0
22.	9	2	2	12	1	3	1	2	0	4
23.	10	13	0	6	0	3	3	0	0	1
24.	11	12	1	4	1	2	0	1	0	4
25.	3	3	1	7	4	7	4	6	0	1
26.	4	0	2	8	4	7	2	5	1	3
27.	9	10	3	2	0	4	1	4	0	3
28.	8	15	2	7	0	0	3	1	0	0
29.	8	13	3	4	2	4	0	0	0	2
30.	8	3	2	5	3	10	0	3	0	2
31.	5	2	1	3	2	4	5	13	0	1
32.	9	8	3	8	0	4	1	1	0	2
33.	4	2	2	10	4	6	3	4	0	1
34.	1	1	2	3	3	6	7	8	1	4
35.	2	8	7	8	1	5	3	1	0	1
36.	2	1	1	4	7	5	2	11	0	3
37.	13	19	0	1	0	2	0	0	0	1

TAULA 2: Resultats alumnes de 3r ESO els pares dels quals han nascut a la resta de Estat espanyol

	Totalment d'acord		Bastant d'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
1.	10	12	0	2	0	0	0	1	0	0
2.	7	3	1	10	1	1	0	1	0	1
3.	6	2	1	6	2	2	0	5	0	1
4.	7	6	1	4	0	4	1	2	0	0
5.	1	1	1	4	0	7	6	4	0	1
6.	8	4	2	5	1	3	0	2	0	0
7.	3	5	3	5	1	3	2	2	0	1
8.	8	8	1	5	0	1	1	1	0	0
9.	7	8	1	5	2	1	0	1	0	0
10.	7	2	2	6	0	3	0	5	0	0
11.	4	4	6	4	0	4	0	3	0	0
12.	1	3	4	2	1	1	3	6	0	4
13.	6	9	3	2	1	3	0	1	0	0
14.	2	5	3	7	0	2	4	2	0	0
15.	7	2	3	5	0	2	0	2	1	3
16.	5	2	3	2	0	8	2	3	0	0
17.	3	1	2	7	2	4	3	2	0	1
18.	1	1	1	6	0	5	7	4	0	0
19.	10	6	0	8	0	1	0	0	0	0
20.	8	5	1	6	1	2	0	2	0	0
21.	2	1	1	4	3	3	4	7	0	0
22.	8	5	2	4	0	2	0	0	0	4
23.	9	11	0	2	0	1	1	1	0	0
24.	9	6	1	4	0	2	0	1	0	2
25.	3	1	1	6	2	3	3	6	0	0
26.	5	1	3	4	2	4	0	3	0	3
27.	9	4	1	2	0	3	0	5	0	1
28.	1	7	4	6	4	1	1	1	0	0
29.	7	9	2	4	0	2	1	0	0	0
30.	5	3	4	6	1	5	0	0	0	1
31.	4	4	2	1	1	5	2	5	1	0
32.	8	4	1	8	1	2	0	0	0	1
33.	2	1	1	5	3	5	5	2	0	1
34.	0	2	1	2	0	3	9	5	0	3
35.	4	6	1	2	0	4	5	3	0	0
36.	0	3	1	6	2	4	7	2	0	0
37.	7	9	1	3	1	2	0	1	1	0

TAULA 3: Resultats alumnes de 4t ESO els pares dels quals han nascut a Catalunya

	Totalment d'acord		Bastant d'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
1.	13	23	6	6	0	3	1	0	0	0
2.	4	5	10	20	5	7	1	0	0	0
3.	8	12	9	13	1	3	1	4	1	0
4.	15	21	3	9	1	1	1	1	0	0
5.	0	1	5	15	4	11	11	5	0	0
6.	7	8	7	11	4	5	2	6	0	2
7.	7	7	4	3	1	7	8	11	0	4
8.	14	16	2	12	4	2	0	0	0	2
9.	12	25	7	6	0	0	1	1	0	0
10.	12	15	5	8	1	6	2	2	0	1
11.	7	5	7	17	5	8	1	2	0	0
12.	8	3	8	13	3	10	1	5	0	1
13.	14	22	4	9	2	0	0	1	0	0
14.	2	6	5	13	3	5	10	7	0	1
15.	9	13	4	10	6	4	1	4	0	1
16.	9	13	6	4	1	5	4	9	0	1
17.	5	7	4	8	8	10	3	6	0	1
18.	3	6	6	10	5	13	6	3	0	0
19.	16	19	3	10	0	3	1	0	0	0
20.	7	6	8	12	3	8	2	5	0	1
21.	1	3	5	10	5	6	9	13	0	0
22.	8	13	11	14	0	4	1	0	0	1
23.	15	24	3	5	1	2	1	1	0	0
24.	8	21	11	7	0	4	0	0	1	0
25.	1	5	7	15	9	5	3	7	0	0
26.	5	3	8	14	7	12	0	2	0	1
27.	9	9	2	9	5	8	4	6	0	0
28.	6	17	10	8	1	5	2	1	1	1
29.	11	14	9	11	0	6	0	1	0	0
30.	9	7	6	16	3	7	2	2	0	0
31.	5	4	3	8	6	12	6	8	0	0
32.	9	16	7	8	2	7	1	1	1	0
33.	1	3	2	11	6	13	10	4	1	1
34.	1	3	3	6	6	11	10	12	0	0
35.	5	9	5	11	6	11	4	1	0	0
36.	2	0	2	7	7	18	9	7	0	0
37.	15	28	1	3	3	0	1	1	0	0

TAULA 4: Resultats alumnes de 4t ESO els pares dels quals han nascut a la resta de Estat espanyol

	Totalment d'acord		Bastant d'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
1.	14	11	5	5	1	0	0	0	0	0
2.	1	2	13	12	4	2	2	0	0	0
3.	4	3	12	8	4	3	0	2	0	0
4.	13	5	4	7	2	4	1	0	0	0
5.	4	0	4	7	8	5	4	3	0	1
6.	6	7	6	3	5	5	3	1	0	0
7.	5	4	2	2	6	8	7	2	0	0
8.	8	10	10	4	0	1	2	0	0	1
9.	10	11	8	4	2	1	0	0	0	0
10.	6	4	5	5	4	4	5	3	0	0
11.	4	3	9	6	5	5	2	2	0	0
12.	1	2	12	9	4	4	3	1	0	0
13.	13	10	4	3	3	2	0	1	0	0
14.	3	3	9	4	3	5	5	4	0	0
15.	8	4	6	6	5	6	0	0	1	0
16.	9	5	5	3	3	3	2	5	1	0
17.	3	1	4	6	10	5	3	4	0	0
18.	2	3	9	2	5	7	4	3	0	1
19.	12	10	7	4	1	2	0	0	0	0
20.	3	5	11	3	4	6	2	1	0	1
21.	2	1	7	4	2	2	9	8	0	1
22.	10	5	7	9	1	2	2	0	0	0
23.	12	11	5	3	2	3	0	0	0	0
24.	10	8	4	4	3	4	2	0	1	0
25.	1	1	6	8	6	4	7	3	0	0
26.	8	2	6	8	5	5	1	1	0	0
27.	5	3	7	4	2	8	5	2	0	0
28.	9	8	10	6	0	0	0	2	1	0
29.	9	8	9	6	1	2	1	0	0	0
30.	5	4	11	7	3	5	1	0	0	0
31.	3	3	3	1	5	6	9	6	0	0
32.	10	8	8	5	2	2	0	1	0	0
33.	2	0	3	8	9	4	5	4	1	0
34.	2	3	3	3	6	5	8	5	1	0
35.	7	5	6	6	4	2	3	3	0	0
36.	3	0	6	7	5	3	6	6	0	0
37.	16	10	4	4	0	1	0	1	0	0

TAULA 5: Resultats alumnes de 3r i 4t ESO d'origen estranger no magribí

	Totalment d'acord		Bastant d'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
1.	1	3	3	7	0	1	0	1	0	0
2.	0	1	0	2	2	7	0	2	2	0
3.	0	3	3	5	0	3	0	1	1	0
4.	0	5	1	4	1	3	1	0	1	0
5.	1	3	2	6	0	1	0	1	1	1
6.	0	2	0	0	1	7	1	4	1	0
7.	0	4	2	3	1	3	0	2	1	0
8.	0	3	2	3	1	3	0	3	1	0
9.	0	4	0	0	2	6	1	1	1	1
10.	0	2	0	3	2	3	1	4	1	0
11.	0	5	3	5	0	2	1	0	0	0
12.	0	3	1	2	2	4	0	2	1	1
13.	1	3	0	3	1	3	0	3	2	0
14.	0	4	2	5	1	1	0	2	1	0
15.	0	1	1	4	1	1	1	3	1	3
16.	0	3	0	2	2	3	2	3	0	1
17.	0	2	1	3	2	5	0	0	1	2
18.	0	3	2	0	1	5	0	2	1	2
19.	0	2	2	6	1	1	0	0	1	3
20.	0	4	0	3	2	0	2	3	1	1
21.	1	1	1	2	1	5	0	3	1	1
22.	1	3	1	6	1	1	0	1	1	1
23.	2	8	0	1	1	1	0	0	1	2
24.	2	7	1	2	0	0	0	0	1	3
25.	1	2	0	1	2	5	0	3	1	1
26.	0	4	1	2	0	1	2	0	1	5
27.	0	3	1	4	2	2	0	2	1	1
28.	3	8	0	2	0	1	0	0	1	1
29.	1	6	0	3	1	1	0	0	2	2
30.	1	2	1	7	1	0	0	0	1	3
31.	0	1	0	0	0	4	3	5	1	2
32.	1	4	2	4	0	0	0	1	1	3
33.	2	3	0	4	1	2	0	1	1	2
34.	0	1	2	4	0	4	1	2	1	1
35.	0	4	1	3	2	3	0	0	1	2
36.	1	2	1	2	0	5	1	2	1	1
37.	2	7	1	3	0	1	0	0	1	1

TAULA 6: Resultats alumnes de 3r i 4t ESO d'origen magribí

	Totalment d'acord		Bastant d'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
1.	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0
2.	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0
3.	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
4.	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
5.	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0
6.	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0
7.	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
8.	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
9.	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0
10.	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
11.	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
12.	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
13.	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
14.	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
15.	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
16.	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
17.	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
18.	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0
19.	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0
20.	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
21.	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
22.	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0
23.	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
24.	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
25.	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
26.	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
27.	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
28.	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
29.	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
30.	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
31.	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
32.	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
33.	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
34.	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
35.	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
36.	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
37.	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0

TAULA 7: Mitjanes qüestionari ESO segons l'origen i curs

	Curs	Origen Catalunya		Origen Espanya		Origen estranger no magribí	Origen magribí
1.	3r ESO	8,6	8,65	9,4	9,2	7,1	6,5
	4t ESO	8,7		9			
2.	3r ESO	5,7	6,1	7,6	6,9	3,6	7
	4t ESO	6,5		6,2			
3.	3r ESO	6,4	6,8	5,9	6,15	6,3	3
	4t ESO	7,2		6,4			
4.	3r ESO	8,6	8,65	7,1	7,35	6,5	1,5
	4t ESO	8,7		7,6			
5.	3r ESO	4,8	4,3	3,2	3,85	7,1	3,5
	4t ESO	3,8		4,5			
6.	3r ESO	6,1	6,1	7,2	6,7	2,9	1,5
	4t ESO	6,1		6,2			
7.	3r ESO	4,9	4,75	6,2	6,3	5,8	1,5
	4t ESO	4,6		4,4			
8.	3r ESO	8,2	8,25	8,2	8,1	5,1	5
	4t ESO	8,3		8			
9.	3r ESO	8,9	8,9	8	8,2	4,3	0
	4t ESO	8,9		8,4			
10.	3r ESO	7,5	7,5	6,2	5,8	3,7	3,5
	4t ESO	7,5		5,4			
11.	3r ESO	5,8	6,05	6,5	6,1	7	0
	4t ESO	6,3		5,7			
12.	3r ESO	4,5	5,15	4,2	4,9	4,9	3,5
	4t ESO	5,8		5,6			
13.	3r ESO	8,5	8,65	7,9	8,05	5,2	0
	4t ESO	8,8		8,2			
14.	3r ESO	5,5	5	5,8	5,35	6,3	7
	4t ESO	4,5		4,9			
15.	3r ESO	5	5,9	7,2	7	4,3	0
	4t ESO	6,8		6,8			
16.	3r ESO	4,7	5,35	5,2	5,65	3,9	0
	4t ESO	6		6,1			
17.	3r ESO	5,5	5,3	5	4,65	5,3	8,5
	4t ESO	5,1		4,3			
18.	3r ESO	4,9	4,9	3,4	4,05	4,8	5
	4t ESO	4,9		4,7			
19.	3r ESO	9,3	9	8,8	8,65	6,8	6,5
	4t ESO	8,7		8,5			

	Curs	Origen Catalunya		Origen Espanya		Origen estranger no magribí	Origen magribí
20.	3r ESO	6,4	6,15	7,5	6,7	4,8	0
	4t ESO	5,9		5,9			
21.	3r ESO	4,1	3,75	3,3	3,35	4,2	10
	4t ESO	3,4		3,4			
22.	3r ESO	6,9	7,35	8,5	8	6,8	5
	4t ESO	7,8		7,5			
23.	3r ESO	8	8,4	8,7	8,55	8,7	0
	4t ESO	8,8		8,4			
24.	3r ESO	8,6	8,5	8,3	7,8	9,3	1,5
	4t ESO	8,4		7,3			
25.	3r ESO	4,3	4,6	4,2	4,15	4,1	8,5
	4t ESO	4,9		4,1			
26.	3r ESO	4,5	5,1	5,8	6,05	6,4	0
	4t ESO	5,7		6,3			
27.	3r ESO	7,2	6,45	6,7	5,95	5,5	0
	4t ESO	5,7		5,2			
28.	3r ESO	8,1	7,8	6,6	7,35	9,1	8,5
	4t ESO	7,5		8,1			
29.	3r ESO	8,4	8,1	8,3	8,1	8,1	8,5
	4t ESO	7,8		7,9			
30.	3r ESO	5,8	6,2	7,4	7,05	7,4	1,5
	4t ESO	6,6		6,7			
31.	3r ESO	3,3	3,8	5	4,2	1,7	0
	4t ESO	4,3		3,4			
32.	3r ESO	7,6	7,5	8	7,95	7,7	1,5
	4t ESO	7,4		7,9			
33.	3r ESO	5	4,4	4	3,95	6,7	10
	4t ESO	3,8		3,9			
34.	3r ESO	2,7	2,85	1,8	2,7	4,6	7
	4t ESO	3		3,6			
35.	3r ESO	6,4	6,1	5,3	5,05	6,4	6,5
	4t ESO	5,8		4,8			
36.	3r ESO	3,1	3,05	3,9	3,95	4,7	7
	4t ESO	3		4			
37.	3r ESO	9,5	9,25	8,2	8,55	8,6	3
	4t ESO	9		8,9			

TAULA 8: Mitjanes alumnes 3r i 4t ESO segons el sexe i mitjanes alumnes

	Mitjana homes	Mitjana dones	Mitjana alumnes
1.	9	8,7	8,9
2.	6,3	6,5	6,4
3.	7,3	6,1	6,6
4.	8,4	7,9	8,1
5.	3,4	4,7	4,1
6.	7	5,8	6,3
7.	4,6	5	4,8
8.	8,2	8,2	8,2
9.	8,5	8,7	8,6
10.	7,3	6,3	6,7
11.	6,8	5,5	6,1
12.	5,5	5,1	5,3
13.	8,5	8,4	8,4
14.	4,6	5,4	5
15.	7,5	5,7	6,5
16.	7	4,6	5,6
17.	4,9	5	5
18.	4,4	4,7	4,6
19.	9,2	8,5	8,8
20.	7	5,8	6,3
21.	3,5	3,6	3,6
22.	8,1	7,2	7,6
23.	8,3	8,6	8,5
24.	8,4	8	8,2
25.	3,9	4,8	4,4
26.	6,6	4,8	5,6
27.	6,9	5,5	6,1
28.	7,2	8	7,6
29.	8,3	7,8	7,9
30.	7,3	5,9	6,5
31.	4,4	3,6	3,9
32.	8,2	7,3	7,7
33.	3,5	4,6	4,1
34.	2,4	3,3	2,9
35.	5,5	6,3	6
36.	3,2	3,6	3,4
37.	9,1	8,8	9

TAULA 9 : Resultats alumnes 3r i 4t ESO segons els grups acadèmics i mitjanes de cada grup

		Totalment d'acord	Bastant d'acord	Poc d'acord	Gens d'acord	NS/NC	\bar{X}
1	G1	32	15	1	0	0	8,9
	G2	34	10	3	0	0	8,9
	G3	26	6	0	2	1	8,9
	G4	14	3	1	1	0	8,6
2	G1	9	26	11	1	1	6,5
	G2	10	23	11	3	0	6,3
	G3	6	22	4	3	0	6,5
	G4	5	10	1	3	0	6,5
3	G1	13	21	7	7	0	6,2
	G2	19	14	7	6	1	6,7
	G3	10	15	4	5	1	6,4
	G4	7	10	1	1	0	7,5
4	G1	32	11	4	1	0	8,5
	G2	27	14	2	4	0	8
	G3	21	6	4	2	2	8
	G4	11	3	3	1	1	7,8
5	G1	4	23	14	5	2	5,3
	G2	1	15	11	20	0	3,1
	G3	6	9	7	11	2	4,4
	G4	2	2	7	6	2	3,2
6	G1	12	13	12	10	1	5,3
	G2	18	15	9	3	2	6,9
	G3	10	9	6	5	5	6
	G4	11	6	1	1	0	8,1
7	G1	11	6	12	18	1	4
	G2	16	7	8	14	2	5,2
	G3	13	6	8	3	5	6,5
	G4	2	3	5	7	2	3,3
8	G1	27	16	3	0	2	8,5
	G2	25	15	3	4	0	7,8
	G3	21	9	1	1	3	8,6
	G4	10	4	2	1	2	7,9
9	G1	34	12	1	1	0	8,9
	G2	34	10	2	1	0	8,9
	G3	20	12	2	0	1	8,5
	G4	10	5	3	1	0	7,6
10	G1	22	11	6	9	1	6,7
	G2	24	11	6	6	0	7,6
	G3	13	9	7	6	0	6,1
	G4	9	6	2	1	1	7,7
11	G1	7	21	13	7	0	5,3
	G2	11	22	10	2	2	6,5
	G3	12	9	7	6	1	6
	G4	6	10	2	1	0	7,2
12	G1	7	12	13	14	2	4,2
	G2	7	21	10	4	5	5,9
	G3	4	14	7	6	4	5,1
	G4	4	10	2	2	1	6,4

		Totalment d'acord	Bastant d'acord	Poc d'acord	Gens d'acord	NS/NC	\bar{X}
13	G1	33	9	3	3	0	8,4
	G2	31	12	4	0	0	8,6
	G3	22	7	3	2	1	8,2
	G4	14	1	4	0	0	8,4
14	G1	9	16	9	11	3	5,1
	G2	10	15	10	11	1	5,1
	G3	2	13	10	9	1	4,2
	G4	7	7	1	4	0	6,4
15	G1	17	14	10	6	1	6,3
	G2	20	13	8	4	2	7
	G3	8	6	14	4	3	5,1
	G4	8	5	3	1	2	7,3
16	G1	13	11	10	13	1	5
	G2	16	12	6	12	1	5,7
	G3	12	5	5	13	0	4,9
	G4	12	3	2	1	1	8,2
17	G1	9	11	17	9	2	4,7
	G2	8	16	15	7	1	5,2
	G3	8	5	13	7	2	4,7
	G4	5	6	5	3	0	5,6
18	G1	8	15	17	6	2	5,1
	G2	5	17	11	14	0	4,3
	G3	5	10	11	8	1	4,5
	G4	5	2	5	7	0	4,2
19	G1	34	11	2	0	1	9
	G2	34	12	1	0	0	9,1
	G3	21	10	1	1	2	8,6
	G4	11	4	4	0	0	7,9
20	G1	7	20	13	7	1	5,3
	G2	18	16	11	2	0	6,9
	G3	12	10	8	2	3	7,6
	G4	8	7	1	3	0	6,9
21	G1	2	13	13	20	0	3,1
	G2	7	10	9	21	0	3,6
	G3	5	10	6	13	1	4,1
	G4	2	6	3	8	0	3,7
22	G1	18	20	7	1	2	7,4
	G2	20	20	3	1	3	7,9
	G3	14	12	3	2	4	7,5
	G4	8	9	0	2	0	7,5
23	G1	35	9	2	1	1	8,9
	G2	35	7	4	1	0	8,7
	G3	23	6	4	2	0	8,1
	G4	12	2	2	3	0	7,4
24	G1	33	10	3	1	1	9,3
	G2	27	10	5	2	3	8,8
	G3	14	12	5	1	3	7,5
	G4	11	4	3	0	1	8,2
25	G1	4	26	9	8	1	5,3
	G2	7	11	12	17	0	3,9
	G3	4	10	14	7	0	4,3
	G4	3	4	5	7	0	3,8

		Totalment d'acord	Bastant d'acord	Poc d'acord	Gens d'acord	NS/NC	\bar{X}
26	G1	3	20	14	9	2	4,6
	G2	14	16	15	2	0	6,3
	G3	4	13	12	1	5	5,6
	G4	7	4	5	2	1	6,3
27	G1	14	11	15	8	0	5,5
	G2	25	6	8	8	0	6,7
	G3	11	8	4	8	4	5,7
	G4	8	5	3	3	0	6,5
28	G1	26	13	5	2	2	8
	G2	18	20	3	5	1	7,2
	G3	18	14	2	1	0	8,1
	G4	9	6	1	3	0	7,1
29	G1	22	20	4	1	1	7,9
	G2	30	13	3	1	0	8,5
	G3	18	11	5	0	1	8
	G4	9	4	5	1	0	7
30	G1	8	18	17	5	0	5,4
	G2	20	17	9	1	0	7,4
	G3	8	16	6	1	4	6,8
	G4	8	5	5	1	0	6,8
31	G1	5	4	14	25	0	2,5
	G2	8	11	14	13	1	4,3
	G3	9	4	9	12	1	4,3
	G4	8	3	4	4	0	5,9
32	G1	19	16	11	1	1	7,1
	G2	23	18	4	0	2	8,2
	G3	17	11	2	2	3	7,9
	G4	12	3	3	1	0	7,9
33	G1	3	18	20	6	1	4,6
	G2	7	12	13	14	1	4,2
	G3	4	9	13	6	3	3,6
	G4	1	2	4	11	1	2
34	G1	2	4	17	25	0	2,1
	G2	3	8	14	18	4	3
	G3	3	6	9	12	5	3,3
	G4	4	4	2	9	0	3,9
35	G1	22	13	7	5	1	7,1
	G2	11	15	11	10	0	5,3
	G3	9	15	7	4	0	6,2
	G4	4	3	8	4	0	4,5
36	G1	3	13	23	8	1	4
	G2	1	10	18	18	0	2,9
	G3	3	7	7	16	2	3
	G4	4	4	3	8	0	4,1
37	G1	41	5	1	0	1	9,5
	G2	39	5	2	1	0	9,2
	G3	22	5	5	2	1	7,9
	G4	15	2	1	1	0	8,8

TAULA 10: Resultats alumnes de 1r Bat els pares dels quals han nascut a Catalunya

	Totalment d'acord		Bastant d'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC	
	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F
1.	4	7	7	8	0	1	0	0	0	0
2.	0	0	4	3	6	10	1	3	0	0
3.	0	1	3	7	7	5	1	2	0	1
4.	5	8	4	6	1	2	1	0	0	0
5.	11	10	0	3	0	1	0	2	0	0
6.	0	2	4	4	7	8	0	1	0	1
7.	8	10	1	5	0	0	2	0	0	1
8.	2	3	6	5	3	8	0	0	0	0
9.	3	6	1	2	2	0	5	7	0	1
10.	5	9	5	6	0	0	0	0	1	1
11.	9	12	2	1	0	2	0	0	0	1
12.	5	10	5	5	1	1	0	0	0	0
13.	3	3	6	9	1	3	1	0	0	1
14.	7	10	3	5	1	0	0	0	0	1
15.	0	0	7	9	2	3	2	2	0	2
16.	4	10	7	5	0	0	0	0	0	1
17.	1	4	5	5	2	5	3	2	0	0
18.	4	8	5	6	1	2	1	0	0	0
19.	5	6	4	7	1	3	1	0	0	0
20.	3	6	7	8	1	2	0	0	0	0
21.	2	1	4	3	4	6	1	5	0	1
22.	2	3	6	7	2	4	0	1	1	1
23.	0	1	2	0	3	11	5	4	1	0
24.	8	11	2	5	1	0	0	0	0	0
25.	1	4	7	8	2	1	1	3	0	0
26.	0	0	5	5	3	6	3	5	0	0
27.	1	5	6	8	2	2	2	1	0	0

	Totalment d'acord		Bastant d'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC	
	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F
28.	3	6	4	5	4	4	0	0	0	1
29.	6	7	4	6	1	1	0	0	0	2
30.	1	3	7	2	1	7	2	3	0	1
31.	9	9	0	2	2	4	0	0	0	1
32.	8	12	3	4	0	0	0	0	0	0
33.	0	2	5	5	5	9	1	0	0	0
34.	0	1	1	1	3	5	6	9	1	0
35.	3	2	6	5	2	6	0	1	0	2
36.	1	2	7	4	2	6	0	0	1	4
37.	4	4	3	6	4	4	0	1	0	1
38.	0	0	0	0	1	0	10	16	0	0
39.	3	4	5	8	2	3	1	1	0	0
40.	4	9	4	6	3	1	0	0	0	0
41.	3	4	5	6	3	5	0	0	0	1
42.	0	0	4	2	5	9	2	5	0	0
43.	6	7	4	5	1	4	0	0	0	0
44.	2	0	4	5	4	8	1	2	0	1
45.	1	2	4	11	4	2	2	1	0	0
46.	0	1	8	8	2	5	0	1	1	1
47.	0	2	1	2	5	6	5	6	0	0
48.	5	4	4	11	1	1	1	0	0	0
49.	0	1	3	1	5	7	3	7	0	0
50.	9	11	2	3	0	2	0	0	0	0

TAULA 11: Resultats alumnes de 1r Bat els pares dels quals han nascut a la resta Estat espanyol

	Totalment d'acord		Bastant d'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC	
	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F
1.	11	14	5	7	0	1	1	0	1	0
2.	1	1	8	7	9	12	0	2	0	0
3.	3	3	7	13	5	5	2	1	1	0
4.	7	11	7	9	3	2	1	0	0	0
5.	10	9	6	12	1	1	1	0	0	0
6.	4	2	5	7	6	10	3	2	0	1
7.	13	10	5	7	0	2	0	3	0	0
8.	4	3	5	10	8	6	1	3	0	0
9.	6	6	1	7	1	2	10	7	0	0
10.	14	12	3	9	1	0	0	0	0	1
11.	13	15	4	6	1	0	0	1	0	0
12.	11	9	3	7	3	5	1	1	0	0
13.	11	9	4	9	3	2	0	2	0	0
14.	12	9	6	10	0	2	0	1	0	0
15.	7	4	5	7	2	7	3	3	1	1
16.	15	13	2	8	0	1	0	0	1	0
17.	5	5	6	9	3	7	3	1	1	0
18.	8	6	6	10	3	4	0	2	1	0
19.	11	8	3	9	0	4	3	1	1	0
20.	8	11	4	5	4	6	0	0	2	0
21.	3	5	4	6	7	8	3	3	1	0
22.	2	3	9	12	3	4	2	1	2	2
23.	4	4	5	7	5	7	3	4	1	0
24.	11	16	3	5	2	0	1	1	1	0
25.	7	5	7	9	2	4	1	4	1	0
26.	2	0	5	7	7	13	3	2	1	0

	Totalment d'acord		Bastant d'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC	
	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F
27.	7	3	6	13	1	5	3	1	1	0
28.	5	6	6	11	4	2	2	2	1	1
29.	7	6	5	11	4	3	1	1	1	1
30.	4	4	5	7	4	6	4	3	1	2
31.	10	17	3	5	4	0	0	0	1	0
32.	9	11	7	9	0	2	1	0	1	0
33.	4	1	11	13	1	7	1	1	1	0
34.	1	0	4	1	7	11	5	9	1	1
35.	6	2	5	11	3	6	2	3	2	0
36.	1	1	10	7	3	9	1	1	3	4
37.	8	6	6	8	2	5	2	3	0	0
38.	0	0	1	0	1	0	16	22	0	0
39.	5	6	11	12	1	3	1	0	0	0
40.	11	10	4	8	3	4	0	0	0	0
41.	8	4	6	11	3	5	1	1	0	1
42.	3	2	3	3	2	13	9	4	1	0
43.	6	5	7	14	4	2	1	1	0	0
44.	1	0	7	8	6	7	4	6	0	1
45.	3	2	8	12	6	7	1	1	0	0
46.	4	5	6	8	6	6	1	0	1	3
47.	0	0	2	5	9	8	7	8	0	1
48.	8	6	5	14	5	2	0	0	0	0
49.	2	0	6	2	5	14	5	6	0	0
50.	13	10	2	10	3	0	0	1	0	1

TAULA 12: Resultats alumnes de 2n Bat els pares dels quals han nascut a Catalunya

	Totalment d'acord		Bastant d'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC	
	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F
1.	5	9	4	6	0	0	0	0	0	0
2.	0	1	1	2	7	7	1	5	0	0
3.	3	2	2	6	4	5	0	2	0	0
4.	4	5	4	9	1	1	0	0	0	0
5.	5	10	4	4	0	1	0	0	0	0
6.	2	2	3	3	4	9	0	1	0	0
7.	4	6	5	8	0	1	0	0	0	0
8.	2	3	3	5	4	5	0	2	0	0
9.	4	4	3	3	1	4	1	3	0	1
10.	4	8	4	5	1	2	0	0	0	0
11.	5	8	3	5	1	1	0	1	0	0
12.	4	6	2	3	3	4	0	2	0	0
13.	3	5	2	6	4	3	0	1	0	0
14.	6	8	2	6	1	0	0	0	0	1
15.	2	3	2	4	4	3	0	4	1	1
16.	7	8	1	4	1	1	0	1	0	1
17.	0	2	1	7	4	5	4	1	0	0
18.	6	6	1	4	2	3	0	1	0	1
19.	4	3	3	8	1	3	1	1	0	0
20.	4	5	3	5	2	5	0	0	0	0
21.	3	4	1	6	2	4	3	1	0	0
22.	0	2	4	6	3	5	1	0	1	2
23.	0	2	2	4	7	6	0	3	0	0
24.	5	11	3	3	1	0	0	1	0	0
25.	4	3	2	8	3	2	0	2	0	0
26.	1	2	2	2	4	8	2	3	0	0
27.	1	2	5	7	2	5	1	1	0	0

	Totalment d'acord		Bastant d'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC	
	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F
28.	3	4	4	7	1	2	0	1	1	1
29.	3	7	5	3	0	4	1	1	0	0
30.	1	2	1	3	2	5	5	4	0	1
31.	6	12	3	2	0	0	0	1	0	0
32.	6	11	2	2	1	0	0	1	0	1
33.	0	3	0	4	3	7	3	1	0	0
34.	0	1	2	2	4	8	3	4	0	0
35.	6	4	1	5	1	2	1	4	0	0
36.	2	1	5	7	2	5	0	0	0	2
37.	2	2	3	2	3	7	1	4	0	0
38.	0	1	1	0	0	1	8	13	0	0
39.	0	4	4	8	3	3	2	0	0	0
40.	3	5	4	8	2	1	0	1	0	0
41.	2	2	6	7	1	4	0	2	0	0
42.	0	1	3	1	3	3	3	10	0	0
43.	3	8	4	7	2	0	0	0	0	0
44.	1	5	4	5	3	3	1	1	0	1
45.	1	3	3	9	4	2	1	1	0	0
46.	2	3	5	9	2	2	0	1	0	0
47.	0	2	0	1	5	6	4	6	0	0
48.	3	6	3	6	3	2	0	1	0	0
49.	0	2	1	3	7	7	1	3	0	0
50.	7	11	2	3	0	0	0	1	0	0

TAULA 13: Resultats alumnes de 2n Bat els pares dels quals són nascuts a la resta de l'Estat espanyol

	Totalment d'acord		Bastant d'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC	
	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F
1.	10	13	3	9	0	1	0	0	0	0
2.	0	1	1	3	7	14	5	5	0	0
3.	3	3	4	14	4	6	2	0	0	0
4.	10	13	3	8	0	1	0	1	0	0
5.	11	13	2	8	0	1	0	1	0	0
6.	2	1	3	11	4	9	4	2	0	0
7.	10	10	2	12	1	1	0	0	0	0
8.	4	6	3	8	4	6	2	2	0	1
9.	3	8	0	2	2	6	8	7	0	0
10.	12	13	1	8	0	1	0	1	0	0
11.	12	18	1	5	0	0	0	0	0	0
12.	8	9	3	7	0	5	2	2	0	0
13.	4	2	8	9	1	9	0	3	0	0
14.	10	13	3	7	0	2	0	1	0	0
15.	2	2	6	8	4	11	1	2	0	0
16.	10	12	2	9	1	1	0	1	0	0
17.	1	3	3	12	6	5	3	3	0	0
18.	7	12	4	5	0	4	2	2	0	0
19.	8	11	2	7	1	3	2	2	0	0
20.	5	10	6	10	2	1	0	2	0	0
21.	2	2	2	5	7	12	2	4	0	0
22.	2	5	4	6	4	10	3	1	0	1
23.	1	4	5	5	4	7	3	5	0	2
24.	11	16	2	7	0	0	0	0	0	0
25.	8	4	3	12	1	4	1	2	0	1
26.	1	0	1	9	5	8	6	6	0	0

	Totalment d'acord		Bastant d'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC	
	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F
27.	6	4	2	16	3	1	2	2	0	0
28.	8	9	4	6	0	6	1	2	0	0
29.	9	8	3	10	0	5	1	0	0	0
30.	3	5	5	5	4	6	1	6	0	1
31.	10	16	2	3	1	4	0	0	0	0
32.	10	18	2	4	1	0	0	0	0	1
33.	2	0	8	11	3	11	0	1	0	0
34.	1	1	5	2	4	12	3	8	0	0
35.	4	2	7	9	2	10	0	1	0	1
36.	0	2	8	7	3	10	0	0	2	4
37.	6	5	1	5	3	7	3	6	0	0
38.	0	1	2	0	0	6	11	16	0	0
39.	6	8	3	10	4	5	0	0	0	0
40.	9	10	4	10	0	3	0	0	0	0
41.	8	5	3	11	2	6	0	1	0	0
42.	2	0	3	6	4	8	4	9	0	0
43.	6	11	5	10	2	1	0	1	0	0
44.	0	4	5	10	3	6	5	3	0	0
45.	3	5	6	14	1	2	3	2	0	0
46.	2	8	4	7	2	5	5	1	0	2
47.	2	0	0	2	3	12	8	9	0	0
48.	6	9	5	11	0	3	2	0	0	0
49.	2	1	0	3	3	13	8	6	0	0
50.	12	14	1	9	0	0	0	0	0	0

TAULA 14: Resultats alumnes de 1r i 2n Bat d'origen estranger no magribí

	Totalment d'acord		Bastant d'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC	
	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F
1.	0	1	0	3	1	0	0	1	0	0
2.	1	0	0	2	0	3	0	0	0	0
3.	0	0	0	1	1	2	0	2	0	0
4.	0	1	0	4	0	0	1	0	0	0
5.	0	3	1	2	0	0	0	0	0	0
6.	0	2	1	1	0	1	0	1	0	0
7.	0	0	0	2	1	3	0	0	0	0
8.	0	1	0	0	0	2	1	2	0	0
9.	0	1	1	0	0	1	0	3	0	0
10.	0	1	0	2	1	0	0	1	0	1
11.	0	1	1	3	0	0	0	1	0	0
12.	0	0	0	2	0	2	1	1	0	0
13.	0	1	1	1	0	3	0	0	0	0
14.	1	1	0	1	0	3	0	0	0	0
15.	0	1	1	2	0	2	0	0	0	0
16.	0	2	0	1	1	2	0	0	0	0
17.	0	2	1	2	0	0	0	1	0	0
18.	0	1	1	1	0	2	0	1	0	0
19.	0	2	0	0	1	1	0	2	0	0
20.	0	1	1	0	0	1	0	3	0	0
21.	0	2	0	0	1	3	0	0	0	0
22.	0	1	0	3	1	1	0	0	0	0
23.	0	2	1	2	0	1	0	0	0	0
24.	0	3	1	1	0	0	0	0	0	1
25.	0	0	1	1	0	3	0	1	0	0
26.	0	1	0	2	1	0	0	2	0	0
27.	0	1	1	1	0	1	0	1	0	1

	Totalment d'acord		Bastant d'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC	
	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F
28.	1	2	0	2	0	0	0	1	0	0
29.	0	2	1	2	0	1	0	0	0	0
30.	0	1	1	2	0	0	0	0	0	2
31.	1	2	0	2	0	1	0	0	0	0
32.	0	2	1	1	0	1	0	1	0	0
33.	0	0	0	2	1	2	0	1	0	0
34.	0	0	0	3	0	1	2	0	0	0
35.	0	0	1	0	0	3	0	2	0	0
36.	1	1	0	1	0	1	0	2	0	0
37.	0	0	1	0	0	1	0	4	0	0
38.	0	0	0	1	0	2	2	1	0	0
39.	0	3	1	0	0	1	0	1	0	0
40.	0	1	1	1	0	3	0	0	0	0
41.	0	1	0	0	1	2	0	2	0	0
42.	0	0	0	0	1	1	0	3	0	1
43.	0	0	2	2	0	2	0	0	0	0
44.	0	0	1	2	1	1	0	1	0	0
45.	0	2	1	2	1	1	0	0	0	0
46.	0	1	0	1	1	1	0	0	0	2
47.	0	1	0	2	0	0	1	1	0	1
48.	0	2	0	2	1	1	0	0	0	0
49.	0	1	0	1	1	1	0	2	0	0
50.	1	2	0	2	0	1	0	0	0	0

TAULA 15: Resultats alumna de 2n Bat d'origen estranger magribí

	Totalment d'acord	Bastant d'acord	Poc d'acord	Gens d'acord	NS/NC
1.	0	1	0	0	0
2.	0	0	0	0	1
3.	0	0	0	1	0
4.	0	0	1	0	0
5.	0	0	0	0	1
6.	0	1	0	0	0
7.	0	0	1	0	0
8.	0	0	0	1	0
9.	0	0	1	0	0
10.	0	0	1	0	0
11.	0	0	1	0	0
12.	0	0	1	0	0
13.	0	0	1	0	0
14.	0	1	0	0	0
15.	0	0	1	0	0
16.	0	0	1	0	0
17.	0	1	0	0	0
18.	0	0	1	0	0
19.	0	0	0	0	1
20.	0	0	0	1	0
21.	0	1	0	0	0
22.	0	1	0	0	0
23.	0	0	1	0	0
24.	0	0	1	0	0
25.	0	0	0	1	0
26.	1	0	0	0	0
27.	0	0	0	1	0

	Totalment d'acord	Bastant d'acord	Poc d'acord	Gens d'acord	NS/NC
28.	0	0	0	1	0
29.	0	0	1	0	0
30.	0	0	0	0	1
31.	0	0	1	0	0
32.	0	0	0	1	0
33.	1	0	0	0	0
34.	1	0	0	0	0
35.	0	0	0	1	0
36.	0	0	0	1	0
37.	0	0	0	1	0
38.	0	0	0	1	0
39.	1	0	0	0	0
40.	0	0	0	1	0
41.	0	0	0	1	0
42.	0	0	0	1	0
43.	0	0	0	1	0
44.	0	1	0	0	0
45.	0	1	0	0	0
46.	1	0	0	0	0
47.	0	1	0	0	0
48.	0	0	1	0	0
49.	0	1	0	0	0
50.	0	0	1	0	0

TAULA 16: Mitjanes qüestionari Batxillerat segons l'origen i curs

	Curs	Origen Catalunya		Origen Espanya		Origen estranger no magribí	Origen magribí
1.	1rBAT	8,1	8,45	8,6	8,7	5,7	7
	2nBAT	8,8		8,8			
2.	1rBAT	3,6	3,3	4,6	3,7	5,5	---
	2nBAT	3		2,8			
3.	1rBAT	4,5	5	5,9	5,95	2,7	0
	2nBAT	5,5		6			
4.	1rBAT	7,7	7,75	7,7	8,15	6,3	3
	2nBAT	7,8		8,6			
5.	1rBAT	8,7	8,7	8,1	8,5	8,5	---
	2nBAT	8,7		8,9			
6.	1rBAT	4,7	4,85	4,9	4,75	6,2	7
	2nBAT	5		4,6			
7.	1rBAT	8,5	8,3	8	8,2	4,3	3
	2nBAT	8,1		8,4			
8.	1rBAT	5,9	5,7	5,4	5,65	2,7	0
	2nBAT	5,5		5,9			
9.	1rBAT	4,5	5,25	4,6	4,35	3,3	3
	2nBAT	6		4,1			
10.	1rBAT	8,7	8,35	8,9	8,85	5,4	3
	2nBAT	8		8,8			
11.	1rBAT	9,1	8,55	8,8	9,15	6,3	3
	2nBAT	8		9,5			
12.	1rBAT	8,4	7,45	7,4	7,25	3,3	3
	2nBAT	6,5		7,1			
13.	1rBAT	6,8	6,65	7,7	6,75	5,5	3
	2nBAT	6,5		5,8			
14.	1rBAT	8,8	8,75	8,2	8,35	6	7
	2nBAT	8,7		8,5			
15.	1rBAT	5,1	5,1	5,8	5,45	6,2	3
	2nBAT	5,1		5,1			
16.	1rBAT	8,6	8,45	9,1	8,75	6	3
	2nBAT	8,3		8,4			
17.	1rBAT	5,2	4,75	6	5,45	6,8	7
	2nBAT	4,3		4,9			
18.	1rBAT	7,6	7,5	7	7,2	5	3
	2nBAT	7,4		7,4			
19.	1rBAT	7,4	7	7,3	7,35	4,3	---
	2nBAT	6,6		7,4			
20.	1rBAT	7,6	7,25	5,9	6,7	5	0
	2nBAT	6,9		7,5			
21.	1rBAT	4	4,85	5	4,55	5,5	7
	2nBAT	5,7		4,1			
22.	1rBAT	5,9	5,65	6,1	5,65	6,2	7
	2nBAT	5,4		5,2			
23.	1rBAT	2,4	3,3	5,1	4,8	7,3	3
	2nBAT	4,2		4,5			

	Curs	Origen Catalunya		Origen Espanya		Origen estranger no magribí	Origen magribí
24.	1rBAT	9	8,75	8,5	8,9	8,8	3
	2nBAT	8,5		9,3			
25.	1rBAT	6,1	6,3	6,4	6,65	3,8	0
	2nBAT	6,5		6,9			
26.	1rBAT	3,6	3,75	4,2	3,75	4,5	10
	2nBAT	3,9		3,3			
27.	1rBAT	6,3	5,95	5,7	6,15	5,4	0
	2nBAT	5,6		6,6			
28.	1rBAT	6,6	6,85	6,5	6,85	7,3	0
	2nBAT	7,1		7,2			
29.	1rBAT	7,6	7,3	6,9	7,3	7,3	3
	2nBAT	7		7,7			
30.	1rBAT	4,7	4,05	5,2	5,15	7,8	---
	2nBAT	3,4		5,1			
31.	1rBAT	7,9	8,45	8,7	8,65	7,8	3
	2nBAT	9		8,6			
32.	1rBAT	9,2	8,95	8,2	8,75	6,2	0
	2nBAT	8,7		9,3			
33.	1rBAT	4,9	4,7	6,2	5,8	3,8	10
	2nBAT	4,5		5,4			
34.	1rBAT	1,8	2,45	2,6	3	4	10
	2nBAT	3,1		3,4			
35.	1rBAT	6	6,15	5,8	5,85	2,7	0
	2nBAT	6,3		5,9			
36.	1rBAT	6	6,05	5,3	5,4	5	0
	2nBAT	6,1		5,5			
37.	1rBAT	6,4	5,4	6,5	5,8	1,7	0
	2nBAT	4,4		5,1			
38.	1rBAT	0,1	0,45	0,3	0,75	2,2	0
	2nBAT	0,8		1,2			
39.	1rBAT	6,5	6,2	7,1	7,15	6,7	10
	2nBAT	5,9		7,2			
40.	1rBAT	7,9	7,55	7,9	8,1	5,5	0
	2nBAT	7,2		8,3			
41.	1rBAT	6,6	6,35	6,7	6,75	3,2	0
	2nBAT	6,1		6,8			
42.	1rBAT	3,1	2,7	3,5	3,4	1,2	0
	2nBAT	2,3		3,3			
43.	1rBAT	7,7	7,85	6,9	7,4	5,7	0
	2nBAT	8		7,9			
44.	1rBAT	4,6	5,35	3,9	4,35	4,5	7
	2nBAT	6,1		4,8			
45.	1rBAT	5,7	5,8	5,7	6,05	7,8	7
	2nBAT	5,9		6,4			
46.	1rBAT	5,7	6,2	6,2	6	5,8	10
	2nBAT	6,7		5,8			
47.	1rBAT	2,7	2,6	2,6	2,4	4,8	7
	2nBAT	2,5		2,2			

	Curs	Origen Catalunya		Origen Espanya		Origen estranger no magribí	Origen magribí
48.	1rBAT	7,4	7,2	7,4	7,45	6,7	3
	2nBAT	7		7,5			
49.	1rBAT	2,7	3,25	3,3	3,05	3,8	7
	2nBAT	3,8		2,8			
50.	1rBAT	8,9	8,95	8,3	8,75	7,8	3
	2nBAT	9		9,2			

TAULA 17: Mitjanes alumnes 1r i 2n Bat segons el sexe i mitjanes alumnes

	Mitjana homes	Mitjana dones	Mitjana alumnes
1.	8,7	8,5	8,6
2.	3,8	3,5	3,6
3.	5,2	5,8	5,6
4.	7,9	8,1	8
5.	9	8,2	8,5
6.	4,9	4,8	4,8
7.	8,7	7,9	8,3
8.	5,8	5,6	5,7
9.	4,2	5,1	4,7
10.	8,9	8,4	8,6
11.	9,1	8,8	8,9
12.	7,7	7,1	7,3
13.	7,4	6,3	6,7
14.	8,9	8,2	8,5
15.	5,8	5	5,3
16.	9	8,4	8,6
17.	4,4	5,8	5,2
18.	7,6	7,1	7,3
19.	7,5	7,1	7,2
20.	7,5	7,3	7,4
21.	4,7	4,7	4,7
22.	5,5	5,9	5,8
23.	4,2	4,3	4,2
24.	8,6	8,9	8,8
25.	7,1	6	6,5
26.	3,8	3,8	3,8
27.	6,1	6,4	6,3

	Mitjana homes	Mitjana dones	Mitjana alumnes
28.	7	6,8	6,9
29.	7,7	7,2	7,4
30.	5	4,7	4,8
31.	8,5	8,6	8,6
32.	8,7	8,9	8,8
33.	5,7	5,2	5,4
34.	3,2	2,4	2,7
35.	7,1	5,2	6
36.	6,2	5,2	5,7
37.	6,1	5,1	5,7
38.	0,7	0,5	0,6
39.	6,5	7	6,8
40.	8	7,8	7,9
41.	7,4	6,1	6,7
42.	3,7	2,8	3,1
43.	7,4	7,7	7,6
44.	4,5	4,9	4,7
45.	5,3	6,3	5,9
46.	5,7	6,4	6,1
47.	2,1	2,7	2,5
48.	7,2	7,5	7,4
49.	3,3	3	3,1
50.	9,2	8,5	8,8

TAULA 18: Resultats docents segons el nivell educatiu i amb les mitjanes corresponents

		Totalment d'acord		Bastant D'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC		\bar{X}
		M	F	M	F	M	F	M	F	M	F	
1	EI	1	3	0	4	0	0	0	0	0	0	8,5
	EP	2	11	3	9	0	0	0	0	0	0	8,6
	ES	1	6	3	12	0	1	0	0	0	0	7,7
	TOT	4	20	6	25	0	1	0	0	0	0	8,2
2	EI	0	1	0	1	1	3	0	2	0	0	3,6
	EP	0	0	2	2	2	8	1	10	0	0	2,3
	ES	0	0	2	5	2	10	0	3	0	1	3,9
	TOT	0	1	4	8	5	21	1	15	0	1	3,1
3	EI	0	1	1	4	0	1	0	1	0	0	6
	EP	2	5	2	6	1	3	0	5	0	1	5,8
	ES	0	2	0	4	1	7	3	6	0	0	3,1
	TOT	2	8	3	14	2	11	3	12	0	1	4,7
4	EI	1	3	0	3	0	1	0	0	0	0	8
	EP	3	13	2	4	0	3	0	0	0	0	8,4
	ES	2	11	1	6	1	2	0	0	0	0	8,2
	TOT	6	27	3	13	1	6	0	0	0	0	8,3
5	EI	1	5	0	0	0	2	0	0	0	0	8,3
	EP	3	12	2	7	0	1	0	0	0	0	8,6
	ES	1	7	2	11	1	1	0	0	0	0	7,7
	TOT	5	24	4	18	1	4	0	0	0	0	8,2
6	EI	0	0	1	3	0	2	0	2	0	0	4,3
	EP	1	3	4	6	0	9	0	2	0	0	5,5
	ES	2	1	1	11	1	6	0	1	0	0	5,9
	TOT	3	4	6	20	1	17	0	5	0	0	5,5
7	EI	1	3	0	4	0	0	0	0	0	0	8,5
	EP	2	14	3	4	0	2	0	0	0	0	9,4
	ES	2	12	2	6	0	1	0	0	0	0	8,7
	TOT	5	29	5	14	0	3	0	0	0	0	8,6
8	EI	0	3	0	3	1	1	0	0	0	0	7,1
	EP	0	6	2	7	2	4	1	3	0	0	5,6
	ES	0	4	1	4	0	6	2	5	1	0	4,2
	TOT	0	13	3	14	3	11	3	8	1	0	5,3
9	EI	0	1	0	1	0	3	1	2	0	0	3,3
	EP	1	3	1	2	2	4	1	8	0	3	3,6
	ES	0	3	1	4	1	4	1	8	1	0	3,6
	TOT	1	7	2	7	3	11	3	18	1	3	3,6
10	EI	1	3	0	3	0	1	0	0	0	0	8
	EP	1	10	4	3	0	5	0	1	0	1	7,3
	ES	0	4	4	5	0	5	0	2	0	3	5,6
	TOT	2	17	8	11	0	11	0	3	0	4	6,8
11	EI	1	3	0	4	0	0	0	0	0	0	8,5
	EP	2	9	3	7	0	4	0	0	0	0	7,7
	ES	0	7	3	8	0	3	0	1	1	0	7,1
	TOT	3	19	6	19	0	7	0	1	1	0	7,6

		Totalment d'acord		Bastant D'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC		\bar{X}
		M	F	M	F	M	F	M	F	M	F	
12	EI	0	4	1	2	0	1	0	0	0	0	8,8
	EP	1	13	2	4	2	2	0	1	0	0	7,8
	ES	0	8	2	5	1	3	0	3	1	0	6,4
	TOT	1	25	5	11	3	6	0	4	1	0	7,3
13	EI	0	4	1	2	0	1	0	0	0	0	8
	EP	0	11	2	12	1	5	2	2	0	0	6,2
	ES	2	4	0	6	1	3	1	6	0	0	5
	TOT	2	19	3	10	2	9	3	8	0	0	6
14	EI	0	2	0	4	1	1	0	0	0	0	6,8
	EP	2	13	2	4	1	2	0	0	0	1	8,4
	ES	0	10	3	6	0	3	1	0	0	0	7,5
	TOT	2	25	5	14	2	6	1	0	0	1	7,8
15	EI	1	4	0	3	0	0	0	0	0	0	8,9
	EP	1	11	4	7	0	1	0	1	0	0	8,4
	ES	0	9	3	6	0	2	0	1	1	1	7,6
	TOT	2	24	7	16	0	3	0	2	1	1	8,3
16	EI	0	0	1	2	0	5	0	0	0	0	4,5
	EP	1	3	2	5	2	5	0	7	0	0	4,4
	ES	0	2	2	9	2	6	0	2	0	0	4,7
	TOT	1	5	5	16	4	16	0	9	0	0	4,8
17	EI	1	1	0	4	0	1	0	0	0	1	7,3
	EP	0	9	3	9	2	1	0	0	0	1	7,6
	ES	0	6	2	5	1	7	0	1	1	0	6
	TOT	1	16	5	18	3	9	0	1	1	2	6,9
18	EI	0	1	0	5	1	0	0	1	0	0	6
	EP	1	4	3	11	0	5	1	0	0	0	6,5
	ES	2	4	1	8	1	4	0	1	0	2	6,6
	TOT	3	9	4	24	2	9	1	2	0	2	6,5
19	EI	0	2	1	4	0	1	0	0	0	0	7,3
	EP	0	4	1	10	2	5	2	1	0	0	5,5
	ES	0	6	2	4	1	4	1	5	0	0	5,1
	TOT	0	12	4	18	3	10	3	6	0	0	5,6
20	EI	0	2	1	1	0	3	0	1	0	0	5,4
	EP	1	10	2	4	2	1	0	3	0	2	7
	ES	0	6	2	6	0	2	2	5	0	0	5,3
	TOT	1	18	5	11	2	6	2	9	0	2	6
21	EI	0	2	1	4	0	1	0	0	0	0	7,3
	EP	2	10	3	5	0	3	0	2	0	0	7,4
	ES	1	7	2	7	1	4	0	1	0	0	6,9
	TOT	3	19	6	16	1	8	0	3	0	0	7,2
22	EI	0	0	1	3	0	4	0	0	0	0	5
	EP	1	2	0	2	3	7	1	9	0	0	3
	ES	0	2	2	5	2	8	0	3	0	1	4,5
	TOT	1	4	3	10	5	19	1	12	0	1	3,9

		Totalment d'acord		Bastant D'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC		\bar{X}
		M	F	M	F	M	F	M	F	M	F	
23	EI	0	0	0	4	1	2	0	1	0	0	4,6
	EP	0	2	2	2	3	5	0	5	0	6	2,9
	ES	2	3	1	8	1	4	0	3	0	1	5,8
	TOT	2	5	3	14	5	11	0	9	0	7	4,8
24	EI	0	0	1	4	0	2	0	0	0	1	5,9
	EP	2	3	0	7	2	7	0	2	1	1	5,5
	ES	1	5	0	6	3	6	0	1	0	1	5,9
	TOT	3	8	1	17	5	15	0	3	1	3	5,7
25	EI	1	4	0	3	0	0	0	0	0	0	8,9
	EP	2	17	3	1	0	1	0	1	0	0	8,8
	ES	3	11	1	7	0	1	0	0	0	0	8,7
	TOT	6	32	4	11	0	2	0	1	0	0	8,8
26	EI	0	1	1	0	0	5	0	1	0	0	4
	EP	0	5	2	5	3	7	0	3	0	0	5,2
	ES	0	4	1	4	0	6	3	4	0	1	4,2
	TOT	0	10	4	9	3	18	3	8	0	1	4,6
27	EI	1	2	0	1	0	4	0	0	0	0	6,1
	EP	0	3	3	5	2	6	0	4	0	2	4,8
	ES	2	2	1	10	1	5	0	2	0	0	5,9
	TOT	3	7	4	16	3	15	0	6	0	2	5,4
28	EI	0	1	0	5	1	1	0	0	0	0	6,4
	EP	0	3	1	6	2	8	1	2	1	1	4,7
	ES	0	2	1	5	3	9	0	3	0	0	4,3
	TOT	0	6	2	16	6	18	1	5	1	1	4,8
29	EI	0	0	1	5	0	2	0	0	0	0	6
	EP	0	4	1	5	4	7	0	3	0	1	4,8
	ES	0	4	2	14	0	1	1	0	1	0	7
	TOT	0	8	4	24	4	10	1	3	1	1	6,9
30	EI	0	3	1	1	0	3	0	0	0	0	6,6
	EP	1	9	1	4	2	5	1	1	0	1	6,5
	ES	2	6	0	6	0	4	2	2	0	1	6,1
	TOT	3	18	2	11	2	12	3	3	0	2	6,4
31	EI	0	0	0	1	0	3	1	3	0	0	2
	EP	0	1	1	4	3	2	1	11	0	2	2,6
	ES	0	1	3	6	1	4	0	8	0	0	3,8
	TOT	0	2	4	11	4	9	2	22	0	2	3
32	EI	0	3	1	2	0	1	0	1	0	0	6,8
	EP	0	12	3	4	2	2	0	2	0	0	7,2
	ES	1	2	2	9	1	7	0	1	0	0	5,7
	TOT	1	17	6	15	3	10	0	4	0	0	6,5

		Totalment d'acord		Bastant D'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC		\bar{X}
		M	F	M	F	M	F	M	F	M	F	
33	EI	0	3	1	4	0	0	0	0	0	0	8,1
	EP	2	10	0	5	3	3	0	1	0	0	7,2
	ES	2	6	0	7	1	4	1	2	0	0	6,3
	TOT	4	19	1	16	4	7	1	3	0	1	6,9
34	EI	0	0	0	4	1	3	0	0	0	0	6,5
	EP	1	0	2	13	2	5	0	1	0	1	5,7
	ES	0	1	3	3	0	11	1	4	0	0	3,7
	TOT	1	1	5	20	3	19	1	5	0	1	4,7
35	EI	0	0	0	2	1	4	0	1	0	0	4,4
	EP	0	0	4	5	1	6	0	6	0	3	3,8
	ES	1	2	0	4	3	9	0	4	0	0	4,1
	TOT	1	2	4	11	5	19	0	11	0	3	3,9
36	EI	0	1	0	4	1	2	0	0	0	0	5,9
	EP	0	2	2	10	2	3	1	4	0	1	5
	ES	0	0	2	7	2	4	0	6	0	2	3,9
	TOT	0	3	4	21	5	9	1	10	0	3	4,7
37	EI	0	1	1	2	0	3	0	0	0	1	5,7
	EP	0	0	3	8	2	6	0	0	0	6	5,3
	ES	0	1	1	12	1	0	0	0	2	6	6,9
	TOT	0	2	5	22	3	9	0	0	2	13	6
38	EI	0	0	0	2	1	3	0	2	0	0	3,3
	EP	0	1	1	5	2	7	2	6	0	1	3,3
	ES	0	1	0	1	1	5	3	11	0	1	1,6
	TOT	0	2	1	8	4	15	5	19	0	2	2,6
39	EI	0	0	0	0	0	1	1	6	0	0	0,4
	EP	0	0	0	0	4	3	1	14	0	3	1
	ES	0	0	0	0	2	5	2	13	0	1	1
	TOT	0	0	0	0	6	9	4	33	0	4	0,9
40	EI	0	2	1	4	0	1	0	0	0	0	7,3
	EP	2	8	2	8	1	1	0	2	0	1	7,3
	ES	3	7	0	10	0	2	1	0	0	0	7,7
	TOT	5	17	3	22	1	4	1	2	0	1	7,5
41	EI	1	3	0	3	0	1	0	0	0	0	8
	EP	2	12	2	4	1	3	0	0	0	1	8,1
	ES	1	4	2	9	1	5	0	1	0	0	6,3
	TOT	4	19	4	16	2	9	0	1	0	1	7,3
42	EI	0	0	0	2	1	4	0	1	0	0	3,6
	EP	1	1	2	10	2	6	0	2	0	1	5,3
	ES	0	1	1	1	3	12	0	3	0	2	3,3
	TOT	1	2	3	13	6	22	0	6	0	3	4,3
43	EI	0	0	0	0	0	3	1	4	0	0	1,1
	EP	0	0	0	0	3	3	2	16	0	1	0,8
	ES	0	0	0	1	0	6	4	11	0	1	1,3
	TOT	0	0	0	1	3	12	7	31	0	2	1

		Totalment d'acord		Bastant D'acord		Poc d'acord		Gens d'acord		NS/NC		\bar{X}
		M	F	M	F	M	F	M	F	M	F	
44	EI	1	2	0	2	0	3	0	0	0	0	6,6
	EP	2	7	3	6	0	4	0	1	0	2	7,2
	ES	2	3	1	10	1	3	0	1	0	2	6,6
	TOT	5	12	4	18	1	10	0	2	0	4	6,9
45	EI	0	1	0	2	0	3	0	1	1	0	4,7
	EP	1	3	3	10	1	3	0	3	0	1	6
	ES	2	6	1	9	1	4	0	0	0	0	7,2
	TOT	3	10	4	21	2	10	0	4	1	1	6,3
46	EI	0	0	1	5	0	2	0	0	0	0	6
	EP	1	2	3	9	1	5	0	3	0	1	5,5
	ES	2	4	1	9	1	4	0	2	0	0	6,3
	TOT	3	6	5	23	2	11	0	5	0	1	5,9
47	EI	0	2	1	4	0	1	0	0	0	0	7,3
	EP	1	6	2	10	2	2	0	1	0	1	6,9
	ES	1	5	3	9	0	2	0	0	0	3	7,5
	TOT	2	13	6	23	2	5	0	1	0	4	7,2
48	EI	0	1	0	3	1	3	0	0	0	0	5,4
	EP	1	3	2	6	1	6	1	4	0	1	4,9
	ES	0	0	1	6	1	8	2	5	0	0	3,3
	TOT	1	4	3	15	3	17	3	9	0	1	4,3
49	EI	0	1	1	5	0	1	0	0	0	0	6,9
	EP	0	5	3	8	1	6	1	0	0	1	6,2
	ES	1	3	0	9	3	6	0	1	0	0	5,7
	TOT	1	9	4	22	4	13	1	1	0	1	6,1
50	EI	0	0	1	3	0	3	0	1	0	0	4,6
	EP	0	0	2	3	3	12	0	4	0	1	3,3
	ES	0	1	3	7	1	10	0	1	0	0	4,9
	TOT	0	1	6	13	4	25	0	6	0	1	4,2
51	EI	1	5	0	2	0	0	0	0	0	0	9,3
	EP	1	10	4	6	0	3	0	0	0	1	8,2
	ES	0	9	4	9	0	1	0	0	0	0	8
	TOT	2	24	8	17	0	4	0	0	0	1	8,1
52	EI	0	2	0	3	0	2	0	0	1	0	6,7
	EP	2	8	2	8	1	2	0	1	0	1	7,5
	ES	0	6	4	7	0	5	0	1	0	0	6,6
	TOT	2	16	6	18	1	9	0	2	1	1	7

12 Annex 4. Els comentaris expressats a l'espai obert dels diferents qüestionaris.

12.1 3r i 4t d'ESO

En l'espai destinat a expressar de forma oberta què pensaven els alumnes de 3r i 4t d'ESO sobre els estrangers, sobretot dels magribins, han estat força els qui han volgut subratllar algunes idees negatives sobre ells:

- «la cosa que menys tolero són les túniques i els mocadors, perquè penso que és una representació de poc respecte...».
- «jo penso que els espanyols necessiten també ajudes però jo, que sóc de Romania, tampoc me'n donen. I això és injust, perquè els musulmans tenen massa drets» (noia romanesa de 4t ESO).
- «Els magribins molts d'ells solament busquen problemes, pocs d'ells es comporten. Els qui estiguin a l'atur, no fan res, que tornin al seu país. A més: molts fan mala olor!».
- «Estic fins a dalt dels moros!».
- «Amb l'excés d'immigrants crec que mentre hi hagi un català parat cap immigrant hauria de treballar. Sols saben ser paràsits. Així els expulsin a tots...»
- «la majoria d'ells no tenen feina però sí cobren de l'atur, reben ajudes i se'n van a Càritas, de manera que quan una família catalana vol rebre ajudes té més problemes dels que hauria de tenir» .
- «Si Déu ens va ficar a un lloc concret, serà per alguna cosa»
- «no trobo just que per ser magribins tinguin un cotxet gratis o que vagin totes tapades...»
- «molts d'ells no s'integren però això fa que es tingui una mala imatge general, cosa que no és just per aquells que s'han integrat i quasi no es distingeixen de nosaltres». [És a dir, allò que fa que s'integrin és que no es distingeixin de nosaltres]
- «ells vénen a Catalunya i no fan un esforç per integrar-se, segueixen portant mocador i fent les seves cultures».
- «si es comportessin bé i s'adaptessin bé nosaltres no seríem racistes, perquè la majoria d'ells busquen problemes, roben, insulten i són agressius».
- «m'ofèn com a dona veure a les magribines en ple estiu amb tantes capes de roba [...] que es tractin com a vaques, m'ofèn».

- «crec que els magribins vénen aquí creient que són els millors quan no són res, vacil·lant a gent com jo, catalana, que van de *xulos* i no mereixen ni un simple gràcies».
- «reben massa ajudes per no donar res a canvi, solament insults, atracaments o vacil·lades».
- «*Que no hacen nada y chupan del bote*».
- «Haurien de fer fora del país a tots els magribins que no treballin i causin problemes».
- «Els moros se n'haurien d'anar tots al seu país, ja que només fan desgràcies al nostre [...] D'aquí a poc ens envairan».
- «*Sólo delinquís y todas las ayudas para vosotros. ¿Y para los españoles qué, eh?*».
- «*Adaptaros a nuestra cultura, ¡ladrones! ¡ducharos ya!*». [es deu referir a adaptar-se a la cultura espanyola, naturalment].
- «Els magribins són els principals malfactors de la ciutat, no respecten als del país».
- «Jo crec que està bé integrar-los però fins a un cert límit. Et sents malament pel carrer, a vegades no pots ni anar tranquil·la i tens por, en realitat crec que s'hi hauria de posar remei».
- «El que no pot ser és que encara n'hi hagi que no parlen el castellà».
- «No sóc racista, sóc ordenat!» [així, ens posem a ordenar totes les persones? Cerquem l'arbre genealògic de cadascú i repatriem els qui tenen algun avantpassat de fora? I si tenen sang barrejada, què fem?].
- «Els magribins són els causants de tants problemes, sinó no s'explica» [amb la mateixa lògica dels jueus a l'Alemanya nazi].
- «Que se'n vagin al seu país!».
- «Els estan donant tot tipus d'ajuda i diners i se'n van al seu país i continuen cobrant d'Espanya i viuen al Marroc com reis».
- «No sóc racista però aquest és el nostre país» [?]
- «Cadascú al seu país, collons!».
- «Espanya per als espanyols». [Tu mires *Españoles en el mundo* a la TV?].
- «Déu va separar els continents per alguna raó» [per aquest motiu Ceuta, Melilla i les Canàries no haurien de ser espanyoles, oi?].
- «*no tienen que darles tantas ayudas que entonces se quedan todos aquí y vienen más*».

Alguns comentaris (minoritaris, això sí) han estat més equànimes o conciliadors, com ara:

- «crec que molta gent ha assimilat una imatge dolenta dels immigrants i, sobretot, dels magribins, i que si ens dediquéssim a escoltar-los i a parlar més amb ells i intentar entendre les seves situacions, tindríem millor relació i conviuríem molt millor. Hem de respectar les seves maneres de pensar i actuar i ells també a nosaltres».

- «Jo tinc molt bons amics magribins, però en canvi n'hi ha alguns no tan bons».
- «Jo crec que els magribins que estan integrats, que treballen i ens respecten poden estar a Catalunya, però els que insulten, amenacen, peguen, són violents, no treballen, ens prenen les coses i no ens respecten han de marxar».
- «Jo crec que els magribins... són persones iguals que nosaltres i cada un amb la seva cultura que ha de ser respectable».
- «Estic d'acord, molt d'acord, a que els estrangers visquin aquí, per qualsevol motiu, però que nosaltres els acollim és un exemple de generositat, el que ells poden fer és que respectin la nostra cultura, les lleis, les normes... Igualtat, respecte i compromís. Ens ho podem mirar així, i fer del món un lloc menys penós».
- «Sí que de vegades fan coses que no han de fer però a poc a poc s'aniran acostumant als nostres costums. Ho sé perquè jo he estat molt de temps anant amb ells, i són bones persones encara que de vegades fan coses que no han de fer».
- «Els actes delictius no són sempre culpa dels musulmans, també d'altres persones».
- «L'important de qualsevol ètnia del món és que si van a cercar noves possibilitats de vida, s'adaptin al país de destinació. Aquest és el problema dels magribins, no es volen adaptar a la nostra cultura, lleis i costums com fan moltes ètnies com la xinesa, la centre i sud-africana, l'americana (més del nord), l'europea, la russa o l'índia».
- «Jo personalment opino que els magribins podrien adaptar-se al lloc on estan vivint. No íntegrament però si en aspectes socials i culturals cosa que en cap moment vol dir imposar-los la nostra cultura. Nosaltres podem respectar algun dels seus trets culturals però ells [...] Potser sí que l'Estat ha estat massa generós donant beques i ajudes, però si nosaltres fóssim els qui anem a viure en un altre lloc ens agradaria que ens ajudessin a seguir endavant. Estic una miqueta en contra amb la visió que té l'islam sobre la dona; està molt poc respectada i no té veu per expressar el que sent. La dona ha de ser lliure i escollir si vol portar vel o no, si vol treballar o no».
- «Tots ens hem de respectar, per igual».

12.2 1r i 2n de Batxillerat

En l'espai destinat a expressar de forma oberta el què pensaven els alumnes de 1r i 2n de Batxillerat sobre els estrangers o magribins, han estat força els qui han volgut subratllar algunes idees negatives sobre els magribins o sobre els estrangers en general, que anotem tot seguit (de forma abreujada i sense repetir els mateixos arguments):

- «El pitjor de la seva immigració ha estat que en treballar tot el diner que guanyen no el consumeixen a Espanya sinó que l'envien al seu país i nosaltres perdem diners, per això és una raó de la crisi».
- «En la meua opinió sembla que sigui racista però no ho sóc. Solament penso que haurien d'adaptar-se a tot el que fem nosaltres igual que nosaltres hem de fer quan anem als seus països». [un alumne de 2n de Batxillerat que pensa, per exemple, que no és desitjable que els magribins mantinguin la seva llengua materna]
- «Ja que els hem deixat entrar i donar-los tantes ajudes, crec que haurien d'integrar-se i no aprofitar-se, però com que no ho fan, i més en els temps que estem, tots cap al seu país».
- «Estem en un país democràtic. En els darrers anys per desgràcia ens ha contagiada una onada d'immigrants magribins, els quals han portat problemes i més crisis. Treuen treball a la població espanyola, no respecten la nostra cultura (mocador) ni les nostres normes irracionals; ells són persones violentes, sense seny, les quals tracten molt malament a les dones, *machistes* i radicals i tot aquest col·lectiu se n'ha d'anar del nostre país. Personalment em sento xenòfoba amb la cultura musulmana, no en vull sentir parlar d'aquests criminals que creuen que si posen una bomba als seus cossos arribaran a un estat superior amb dones per a ells. En definitiva, són i seran irracionals i quant més lluny millor». [qui dius que és irracional?]
- «[...] El que no trobo just és que la situació actual del nostre país sigui insostenible en part per la seva presència [la dels marroquins]...»
- «La cultura magrebina no s'adapta en general, només cal que surtis al carrer...»
- «Des de la descomunal arribada immigrant magribí, ja no es pot anar a jugar a cap parc; s'ha d'anar esquivant aquest tipus de gent pels insults que, pel carrer, gent com nosaltres, rebem sense cap motiu i a on es pot notar un grau de "xuleria" d'ells envers nosaltres. Hi ha por i inseguretat».
- «Hem de proposar la independència de Catalunya i expulsar els immigrants vinguts de l'Àfrica. Els de la resta d'Espanya, Europa, Amèrica del Nord i Àsia desenvolupada no tenen problema sempre que respectin Catalunya».
- «Jo faria fora tots els magribins. Abans de ningú els catalans».

- « Considero que si això segueix així, al final Catalunya tindrà un govern magribí i l'islam passarà a ser una religió oficial».
- «Els estrangers en general, com els argentins o colombians, sí que els accepto, bàsicament perquè a classe una de les millors companyes són argentines i colombianes. Els magribins, en canvi, considero que haurien de tornar al seu país, i ni molt menys haurien de conviure amb nosaltres ni acostumar-nos a la seva cultura» [si acceptes els colombians només perquè les tens com a companyes, potser hauries de tenir magribines per poder-les acceptar, no? Ja ho respons tu: no!]
- «Molts magribins únicament volen ajudes econòmiques i rebutgen qualsevol tipus de treball perquè volen viure de gratis i això imposa molta despesa econòmica».
- «Aquí som molt tolerants, massa» [després de dir *pestes* contra els marroquins]
- «Les persones immigrants no molesten sempre i quant... [llarga llista d'exigències] En conclusió, cadascú al seu país i tots contents!».
- «*Que se queden en su puto país y los que ya estén habría que echarlos a la fuerza*».
- «Quan ells estiguin sols que parlin com vulguin, davant dels altres és una falta de respecte» [quantes vegades els catalans hem sentit el mateix argument d'alguns espanyols que no volen entendre res!].
- «Visca PxC!!!!» [diversos alumnes].
- «Van en manada com els animals i com els diguis quelcom t'amenacen i a la teva *nòvia* li diuen coses i tu no els pots dir res».
- «Només discrimino i estic en contra dels musulmans, però amb els sud-americans no ni altre tipus d'estranger». [diversos alumnes]
- «Fa uns mesos uns magribins em van intentar forçar» [ben mirat, millor que fossin magribins, perquè si haguessin estat autòctons no en voldries saber res de cap home]
- «Els magribins miren a les noies autòctones de manera intimidant i amb pensaments impurs» [llàstima que el qüestionari és anònim, perquè aquesta té la facultat de llegir els pensaments!].
- «No penso el mateix de tots els magribins, només d'una petita majoria».

Força arguments, no obstant, han estat més mesurats i pacificadors, com ara:

- «Crec que hauríem de trencar molts estereotips que tenim contra els magribins per erronis. Si els donéssim una educació igualitària (cada individu amb les seves creences) però compartint i relacionant-nos entre tots, no es crearien aquestes idees racistes. Tot i així, crec que s'haurien d'adaptar molt més els adults magribins a la nostra societat i respectar les nostres normes. [...] Actualment, els nens se'ls veu molt integrats i respectuosos a la cultura nostra i

no perden la seva identitat musulmana. Crec que hauria de ser un exemple». [I tant!]

- «El millor seria un respecte per les dues parts i que els immigrants agafessin els nostres costums, sobretot en la vida pública. El problema és que els magribins no ho accepten, ni l'idioma, ni els costums i això dificulta la convivència i l'acceptació».
- «Crec que els magribins tenen dret a viure amb els mateixos drets que nosaltres, però primer crec que s'han d'adaptar una mica a la nostra societat».
- «Existeix molta generalització quan parlem dels magribins o musulmans. No tots són iguals, hi ha gent de tota mena».
- «Crec que la clau de la convivència es troba en l'educació i la política social, necessitem motivar la integració dels magribins i exigir-los uns certs mínims. Abans de rebre ajudes de l'Estat han d'integrar-se i contribuir al nostre Estat...».
- «Tothom ha de tenir uns drets globals igualitaris (és cert que s'ajuda més als estrangers que als propis espanyols i no em sembla bé)».
- «Els magribins s'haurien d'adaptar totalment a la nostra cultura, sense haver de deixar la seva...» [però després continua amb els prejudicis habituals].
- «Crec que el nostre país es converteixi en un mosaic de cultures no és cap tipus de risc. A més aquestes cultures s'haurien de tolerar i barrejar-se».
- «No estic en contra dels immigrants ja que totes les aportacions d'altres cultures enriqueixen la nostra, no obstant no estic d'acord amb que rebin ajudes i preferències davant dels propis espanyols. Primer els de casa, després els demés».
- «... la immigració és un tema que s'ha de tractar amb delicadesa». [i també apunta que amb exigència envers els magribins i respecte per les diferents cultures].
- «Crec que haurien de tenir una millor adaptació, però crec en un món global, on tothom pugui viure en qualsevol país».
- «Els magribins tenen la seva cultura i no tenen perquè canviar-la, però sí respectar la nostra i fer una convivència agradable entre elles».
- «Els ciutadans autòctons han de respectar els magribins i els seus drets però també han d'integrar-se als nostres costums tal com nosaltres fem al visitar els seus països. A més, hi ha aspectes de la religió que anul·len molts dels drets pels quals la nostra societat ha lluitat molts anys».
- «No s'ha d'anar d'extrem a extrem. Les dues o més cultures han de fer un esforç per entendre l'altra» [una alumna nascuda a Colòmbia]
- «Sóc estrangera i m'he adaptat perfectament a la cultura espanyola, tot i que *enguany* conservo alguns costums, penso que a l'igual que jo, la resta d'immigrants haurien de saber adaptar-se a aquest país...» [però Castella ja fa més de 500 anys que està *culturitzant* la seva Colòmbia natal]

